87.

T. Czimed!

Dr. Darányi Ignácz földm. miniszter Úr Ő Nagyméltósága a perbenyiki gazdasági téli tanfolyamot — tekintettel arra, hogy 24 állandó hallgató, különösen a házi ipari munkában, látható eredménnyel müködik — 1 hónappal meghosszabbitotta s igy a tanfolyam *f. é. márcz. hó 4-éig* fog tartani

Midőn ezen örvendetes körülményt t. czimednek tudomására hozni szerencsém van, ujolag is azon kéréssel teszem azt, hogy szives kedjék körében oda hatni, hogy a Bodrogközi nép ezen tanfolyamon — annak áldásait kihasználva — minél tömegesebben jelenjen meg. Ennek könnyebb elérhetése céljából Abonyi Károly gazdasági szaktanár parallel előadásokat is fog tartani; távolabb lakók részére d. u. 2—3 óráig, közellakók részére pedig 4—6 óráig.

Reménylem, hogy úgy a földm. Miniszter Ő Exellentiájának kegyes intézkedését, mint a szaktanár urnak különös buzgalmát az érdekeltség kellőleg méltányolni fogja s azon lesz, hogy *ezen a Bodrogköz érdekében létesitett intézménynek* itt a kellő és várt eredménye biztositva legyen, a tanfolyamnak minél sürübb látogatása s az eddiginél nagyobb érdeklődés tanusitása által.

Midőn tehát ujolag is az ügy előmozditásában való szives részvételét kérném, alábbiakban bövebb tájékozás végett közlöm a szaktanár úr felhivását.

Hazafiui üdvözlettel:

Perbenyik, 1900. jan. hó 9-ikén.

Gróf Mailáth József.

Fölhivás

Zemplén-vármegye s első sorban Bodrogköz földbirtokosaihoz, lelkészeihez, községi előljáróihoz s átalán a kisgazdák boldogulását szivén viselő intelligentiához.

Nem tagadható, hogy a földmivelő nép jóléte a mi jólétünk s a nép jóravalósága a mi legnagyobb biztonságunk. Azért is minden, ha még oly csekélynek látszó eszközt is meg kell ragadnunk, hogy a földmivelő nép anyagi boldogulását előmozditsuk s az egyszerü, becsületes munka iránti hitét és bizalmát megmentsük. — Szakitanunk kell a mult század nemtörődömségével, mely első sorban előmozditotta azt, hogy a könnyű megélhetés különböző módjai jöttek divatba, miáltal az egyszerü, becsületes, nagy szorgalmat és türelmet igénylő földmivelés már is hitelét és becsületét kezdé veszitени s a nép ezrivel hagyja el hazáját, azt a hazát, melynek földjén még kétannyi nép is jólétben és megelégedésben élhetne.

Vissza kell tehát állitanunk a hitet, hogy a földmivelés utján való boldogulás lehetséges; vissza kell állitanunk a lassan, de biztosan és fokozatosan nagyobb és nagyobb jövedelmet nyujtható földmivelés iránti bizalmat.

Miként?

Nem fényes és csábitó igéretekkel, nem eget ostromló tervek és ábrándok szövésével, hanem — mint ez az örök isteni törvényeken nyugvó mezőgazdasági foglalkozáshoz legillőbb — *csendes, okos, czéltudatos és kitartó tevékenység által: a földmivelő népnek kioktatása, kitanitása, utbaigazitása és jóakaratu kiokositása által az ő egyszerü foglalkozásában.*

Mert a mi áldott hazai földünk, ha tudtunk vele bánni, hogy ne mondjam: beszélni — a mainál sokkal több, legalább kétannyi jövedelmet is képes adni a vele szeretettel s értelemmel foglalkozóknak.

Az eddig is elért szép siker arra inditotta gróf *Mailáthot*, hogy megkérje a nagyméltóságu földm. m. kir. minister urat, tenné lehetővé, hogy e tanfolyam, mely eredetileg e hó végéig volt tervezve, még egy hónappal meghosszabbittassék,

A minister úr O Excellentiája a legnagyobb készséggel tett eleget, ezen, a nép javát czélzó kérelemnek s *a tanfolyamot f. évi martius 4-ig tette lehetővé.*

Most már az intelligentián a sor, hogy ezen tanfolyamot a földmivelő nép minél nagyobb mértékben igénybevegye; neki kell a maga hatáskörében *érdeklődést* kelteni e tanfolyam iránt.

Igaz, hogy e tanfolyam sem fogja egyszerre orvosolni az évtizedek hibáit és mulasztásait. Ámde ez természetes is! Egyszerre — mint ezt a gyorsan élni és gazdagodni vágyó kor tán kivánná — nem lehet csodás eredményt várni e tanfolyamtól sem; a mezőgazdasági termelésnél nincsenek csoda receptek; itt czéltudatos, következetes, hosszú, kitartó s okos munkával, takarékossággal s Istenbe vetett hittel lehet csak sikert elérni.

A tanfolyam csekély irányu utbaigazitást ad, de oly mértékben s annyira a gyakorlati életnek megfelően, hogy ki ez uton indul, bizonyára boldogul.

Ime — hogy többet ne mondjunk — ott van a tanfolyamon az eddig is tanitott fűzfonás! Egyszerű falusi gazdák néhány nap alatt annyi utbaigazitást nyertek, hogy ma némelyik oly remek, diszes kosarat képes fonni, hogy becsületére válhatik bármely városi bolti kirakatnak.

És ami lehetséges volt ezen a téren, melyen a dolgok természeténél fogva rövid idő alatt beigazolódott a helyes útbaigazitás hasznossága, az lehetséges más téren is p. o. a növénytermelés és állattenyésztés terén is, csakhogy a nyert útbaigazitás hasznossága a dolgok természeténél fogva nem igazolható oly *rövid idő* alatt, mint p. o. fűzfa fonás te-

rén; nem pedig azért, mert p. o. egy lovat, vagy tehenet, ha még úgy tudja is valaki a helyes állattenyésztés irányelveit, nem lehet 1—2 hét alatt fölnevelni.

A tanfolyamon tehát megadatnak mindazon útbaigazitások, melyekre a gazdának a termelésnél, értékesitésnél és egyébb gazdasági munkáknál szüksége van.

Használják fel tehát ez alkalmat.

Hasson oda az intelligentia, hogy a martius hó 4-ig tartó, *teljesen ingyenes gazd. és házi ipari tanfolyamra a környékbeli gazdák is bejöjjenek, esetleg küldjék be fiaikat hétről-hétre; az ily fiúk ingyen kapnak szállást a tanfolyam helyiségeiben, hol felügyelet alatt lesznek; csakis élelmezésükről kell gondoskodniok. — Épp úgy küldhetik 1—2 cselédjüket a nagyobb gazdaságok is;* ezek oktatásáról is lesz gondoskodva.

Miheztartás végett röviden megismételjük a tanfolyam programját, mely a „Zemplén“ 1889. deczember 3-iki számában egész terjedelmében lett közölve.

Ezen program szerint útbaigazitást nyernek a kis gazdák *a növény termelésből, állattenyésztésből, gazd. üzleti részből, gazd. gépismeretek köréből, állategészségügyből, mezőgazdasági törvényekből, szövetkezeti életről, fatenyésztésből, szőlőmivelés* és *méhészetből* stb. Az uradalmi cselédek *gyakoroltatnak ezek mellett a számolásban, földmérésben, napszámjegyzék készitésben* stb.

Ezen fölül a gazd. házi ipari munkákból tanittatni fognak: *füzfafonás folytatólag, szalma és gyékény fonás, végül seprü és kefe kötés.*

A tanmenet és órarend — mely utóbbi a tanfolyam helyiségben tüzetesebb fölvilágositást ad a napi előadások iránt — *a következő*: Vasárnap és szombat kivetelével mindennap reggel 7 órától d. u. 2 óráig házi ipari munkák: vasárnapot kivéve, mely a helybelieknek tartatik fönn, mindennap két előadás lesz és pedig; d. u. 2—3 a távolabbi falvak lakóinak és d. u. 4—6 óráig a helybelieknek. — A szombat d. e. kizárólag az urad. alkalmazottak elméleti oktatására lesz forditva.

Előadók ugyan azok lesznek, kik az első programban emlittettek.

A tanfolyamot bárki és bármikor minden kötelezettség nélkül látogathatja, vagy megtekintheti.

Sárospatak, 1900. jan hó 8.

Hazafiui tisztelettel:

Abonyi Károly,

82.

Szabályrendelet

Sárospatak város utczáinak és tereinek járdával való ellátása tárgyában.

1. §.

Sárospatak város utczáinak és tereinek rendezése, burkolattal és járdával való ellátása, esetleg csatornázása, a város képviselő-testületének 1892. évi november hó 14-én, 1893. évi márczius hó 20-án és folytatólag 1899. évi nov. hó 14-én tartott közgyűléseiben hozott határozatokkal elvileg már kimondatván, azok építése foganatba veendő és részletenként, fokozatosan, az alább meghatározott sorrendben teljesítendő.

2. §.

Minden utcza és tér, melyen a közlekedés akadály nélkűl történhetik, az utczák és terek szélességéhez képest mindkét vagy csak egyik oldalon megfelelő szélességű járdával látandó el. A szoros értelemben vett járda maximális szélessége — beleértve a szegélykövet is — a belváros utczáin 2 méterben, a külváros utczáin 1·50 méterben állapíttatik meg. Nincs azonban kizárva, hogy ott, a hol az út-test szélessége engedi, szépészeti és czélszerűségi szempontokból, a ház-, illetőleg telek- tulajdonosok határozott kívánságára és költségére, befelé, aránylagosan szélesebbre is építtethessék. Ez azonban az illető ház- vagy telek-tulajdonosnak írásban nyilvánitott kérelmére, a képviselő-testület kebeléből a kövezési munkálatok vezetésére és ellenőrzésére alakított 5 tagú kövezési bizottság véleményének előzetes meghallgatása után, a képviselő-testület közgyűlése által engedélyezhető.

3. §.

Lapos faragott kőből, esetleg aszfaltból készűlt járdával látandók el ez idő szerint és első sorban :

a) A Kossuth Lajos-utcza mindkét oldala, vagyis a városháza-épülettől északra a „Koszorú“-korcsmáig, délre a nagy-vendéglőig, illetőleg a „veres“-kávéháztól a Kórház-közig; továbbá az útcza másik oldalán Haas Zsigmond házától a Szemere-utcza sarkáig, t. i. Korláth Árpád házáig.

b) A posta-utcza a Kossuth Lajos-utcza sarkától (nagy-vendéglő) Dr. Lengyel Endre házáig, másik oldalon a „Szarvas“-korcsmától a posta-épületig.

c) A Hegedűs-köz mindkét oldala.

d) A Templom-utcza mindkét oldala.

e) A Szemere-utcza mindkét oldala.

f) A Rákóczy-utcza mindkét oldala, vagyis egyik oldalán a Templom-köztől dr. Lengyel Endre házáig, továbbá Goldblatt házától a Kruczik-gödör lejáratáig, másik oldalán a főiskolai kert bejáratától a róm. kath. temető sarkáig.

g) A Vay-utcza mindkét oldala és pedig özvegy Zsindelyné telkének sarkától a Kiss Elek házáig, másik oldalán Láczay László házától az Eötvös-útcza sarkáig.

h) Az Eötvös-utcza, ha az a Finkey-féle ház kisajátítása által kiszélesíttetnék és rendeztetnék, a Bogyay-féle malom kapu-bejáratáig s illetőleg a másik oldalon Okruczkyné háza sarkáig; míg ellenben, ha az útcza ki nem szélesittetnék, annak egyik oldala, mint az jelenleg van, a Bogyay-féle malom kapu-bejáratáig.

Az itt megjelölt járdák elkészítésének sorrendjét, a kövezési bizottság javaslatának meghallgatása után a képviselő-testület határozza meg.

A város tereinek és itt meg nem nevezett utczáinak járdával való ellátása iránt a város képviselő-testülete későbbi időben hozandó határozattal fog intézkedni.

A külváros területén levő utczák, nevezetesen a Hécze, Hustácz, Majorok köze és Kispatak szintén kikövezendők, illetőleg gyalogjáróval ellátandók, lapos faragott kő vagy aszfalt helyett azonban csak közönséges burkolatkövek felhasználásával vagy makadammal.

4. §.

A járdák szélére megfelelő méretű szegélykő alkalmazandó, mithogy ez által a járda úgy szépségben, mint tartósságban nyerni fog.

5. §.

A járda-vonal és az épületek közötti területek, szépészeti, köztisztasági és közegészségi tekintetekből kőanyaggal burkolandók, a minek költségei azonban az érdekelt ház-, illetőleg telek-tulajdonosok terhét képezik.

6. §.

A tulajdonosok belsőségeiből elhasítandó, illetőleg kisajátítandó területekért, a mennyiben utczai térfoglalás esete bebizonyíthatólag fenn nem forog, az illetők a város pénztárából kárpótlandók. Viszont a meghatározott vonal által egyes háztulajdonosok belsőségeihez csatolandó utczai- vagy köztérből eleső terület, az illető ház- vagy telek-tulajdonos által a kisajátítási eljárás rendelkezései szerint a város pénztára javára megváltandó.

7. §.

A kisajátítási eljárásra nézve az 1881. évi XLI. t.-cz. 2. és 4-ik fejezetének rendelkezései szolgálnak irányadóúl.

8. §.

A járdára eső lépcsők száma egynél több nem lehet, még pedig 30 cm. szélességben, miért is ott, hol a járda kiépitése már foganatba vétetett, az annak akadályúl szolgáló és az utczára helyezett lépcsők, kapu-bejárások, valamint a járda-testbe eső élőfák, tulajdonosaik által az előljáróság hivatalos felszólitása után 15 nap alatt feltétlenül eltávolitandók. Ha ezen akadályok a kitűzött záros határidő leteltével el nem háríttatnak: kényszer-eszközök alkalmazásával, a tulajdonos költségére lesznek eltávolitandók.

9. §.

A járda-épités és az ezzel összefüggő összes munkálatok költségei, beleértve a műszaki fölvételek és tervek készitéséből eredő kiadásokat is, fele részben a város által, az úgynevezett „kövezési alap“ pénztárából fognak fedeztetni. A mennyiben pedig ezen alap az épitésre szükséges költségeket teljesen nem fedezné, a költségvetés szerint megállapítandó szükséglet kölcsön útján lesz fedezendő.

10. §.

A járdázás költségei másik fele részben az érdekelt ház-, illetőleg telek-tulajdonosok által megtéritendők oly módon, hogy kizárólag a szoros értelemben vett járda-épités költségeinek 50%-át azon ház- és telek-tulajdonosok viselik, kiknek házai vagy telkei mentén a járda elvonúl.

11. §.

A járda-épitési költségek legfeljebb 5 év alatt, az időközi kamatokkal együtt a város pénztára javára, közigazgatási úton, az előljáróság által behajtandók. Jogában áll azonban a ház-, illetőleg telek-tulajdonosnak a reá kivetett költséget kamattérités nélkül egyszerre és egy összegben kifizetni.

A járdázási és azzal kapcsolatos költségek, mint előnyös tételek, a házat, illetve telket terhelik. Ha azok lefizetése előtt a ház- és telek-tulajdonosok személyében változás következnek be, a hátrálékban maradt költségeket és járulékokat az új tulajdonos köteles fizetni.

A fizetési határidő az elkészitett járdának közhasználatba lett átadása napjától kezdődik.

12. §.

A hozzájárulási arány megállapitásánál kulcs gyanánt a házbéradó állapittatik meg, olyképen azonban, hogy a mely ház házosztályadóval van megterhelve, annak a házosztályadója, a ház várható jövedelmének vagy bérértékének megfelelőleg átszámitandó és az ekként kivetendő házbéradó fog kulcsúl szolgálni.

A házosztályadónak házbéradóra leendő átszámítása az előljáróság adóügyi osztálya által elkészittetvén s a kövezési bizottság által felülvizsgáltatván, a m. kir. adóhivatal által láttamozandó. Az ekként elkészített kimutatás hitelessége ellen a felek részéről kifogás többé nem tehető.

13. §.

Az újabban épített vagy adómentes házakra a járdázás költségei a várható bérjövedelemnek megfelelő házbéradó alapján vettetnek ki.

14. §.

A középületek, nevezetesen az ev. ref. főiskola, állami tanitóképezde, népiskolák, templomok és községháza, valamint a puszta-telkek, az egész kövezési terület összköltségeihez a lerakott járda térfogata arányában járulnak.

15. §.

Az egyesekre eső kövezési járulék városrészek szerint vettetik ki oly módon, hogy külön kövezési területet képez a belváros és a külváros.

Az ezekre eső összes járdázási költségek különkülön megállapittatván, ugyanazon városrész ház- és telek-tulajdonosai közt a fennebb meghatározott adókulcs szerint szétosztatnak.

Kövezési szempontból a belvárost alkotják a 3. §.-ban felsorolt következő utczák: a Kossuth Lajos-utcza, Hegedűs-köz, Templom-utcza, Szemere-utcza, Rákóczy-utcza, Vay-utcza, Eötvös-utcza, Posta-utcza, Hid-utcza, Major-köz-utcza.

Külvárosnak tekintetnek: a Hécze, a Hustácz és Kispatak városrészek a közbeeső mellék-utczákkal.

16. §.

A járda és a vizfolyókák folytonos tisztántartásáról gondoskodni a ház-, illetőleg telek-tulajdonosok vagy

bérházakra nézve a lakók kötelessége, mely czélból a járdát a szükséghez képest naponként felöntöztetni, télben a járdáról a havat lesöpörtetni, a jeget felvágatni és a járdát homokkal vagy fűrészporral beszóratni kötelesek. Ha e kötelességüknek az előljáróság felhivása daczára eleget tenni vonakodnának, az itt felsorolt teendők a mulasztók veszélyére és költségére fognak teljesittetni.

17. §.

A járdák gyalog közlekedésre folytonosan szabadon tartandók, ennélfogva azokat bárkinek bárminő czélra elfoglalni vagy azokra bármit lerakni tilos.

Épitkezések alkalmával azonban az épittető, az előljáróság engedélye alapján, meghatározott időre a járdát elfoglalhatja.

Az ezen §. 1. pontjában jelzett tilalom ellen vétők az előljáróság által a kövezési alapra forditandó és 20 koronáig terjedhető pénzbirsággal büntethetők. Ugyancsak az előljáróság a járdára elhelyezett tárgyakat a fél költségére és veszélyére elhordathatja.

Az ezen §. értelmében tett intézkedések s azoknak jogkövetkezményei ellen csak birtokon kivűl van helye felebbezésnek.

18. §.

Mindazon háztulajdonosok, kiknek telkei mentén a járda épitése foganatba vétetik, kötelesek az előljáróság hivatalos feszólitására, 3 hónapi záros határidő alatt, épületeik tetőzetét vízfogó csatornával s a járdáig érő levezető csővel ellátni. Ha ezen felszólításnak az érdekeltek eleget tenni vonakodnának, költségükre az előljáróság végezteti el a munkát.

19. §.

A járdázás és az ezzel kapcsolatban álló munkálatok, nyilvános árlejtés, esetleg versenytárgyalás útján, a mennyiben pedig a városra nézve a házi kezelés mutatkoznék előnyösebbnek, a képviselő-testület által hozandó határozat folytán házi kezelés mellett foganatosítandók.

20. §.

A járda épitésének és a többi munkálatoknak vezetése, a járdázásra befolyt összegek kezelése s a kiadások utalványozása, a kövezési bizottság elnökének közreműködésével az előljáróságnak, a kövezési járulékok behajtása szintén az előljáróságnak feladatát képezi.

A járdázásra és az esetleg foganatosítandó csatornázási munkálatokra a kövezési bizottság ügyel fel s a munkálatokról a képviselő-testületnek évnegyedenként jelentést tenni köteles.

21. §.

A közszemlére kitett hozzájárulási arány kivetése ellen 15 nap alatt az érdekelteknek fokozatos felebbezési joga fenntartatik.

22. §.

Jelen szabályrendelet a törvényhatóság jóváhagyása után azonnal életbe lép.

Fodor Jenő,
bizottsági jegyző.

Molnár János.

Ballagi Géza,
bizottsági elnök.

Bálint Dezső,
Debreceni Bertalan,
Láczay László,
Pavletics Ferencz,
Szabó Zsigmond,
Szekerák Kálmán,
bizottsági tagok.

Tekintetes képviselő-testület!

Az évek óta vajudó kövezési ügynek előkészitésére kiküldött ad hoc bizottság, 1899. évi november hó 22-én és következő napjain tartott üléseiben az összes előiratok és e tárgyban hozott korábbi határozatok áttanulmányozása után eljárásáról következő jelentését terjeszti elő.

Minthogy a kövezés kérdése a képviselő-testületnek már előbb hozott több rendbeli határozata által elvileg eldöntetett: alulírott bizottságnak ezúttal egyéb teendője nem volt, mint az ügy továbbfejlesztése czéljából a szabályrendeletet elkészíteni. Ebbeli feladatát akként oldotta meg, hogy alapúl fogadta el az 1896-ban már megállapított szabályrendelet-tervezetet. A midőn ilyetén képen elkészitett munkálatát a képviselő-testületnek bemutatja, melegen ajánlja egyszersmind elfogadásra. A szabályrendelet egyes §§-inak indokolását a részletes tárgyalásra tartja ugyan fenn: mindamellett a 12—15. §§-okat röviden már itt indokolni kivánja.

Az emlitett §§-okban a kövezési költségekhez való hozzájárulási arányra nézve tétetik intézkedés. A hozzájárulási arány kiszámitásánál kétféle kulcsot lehetne alkalmazni. Nevezetesen a hozzájárulás vagy a járdával ellátott terület nagysága vagy a házbéradó alapján történhetnék. Az előbbi kulcs sokkal egyszerűbb és könynyebben keresztűlvihető ugyan a másiknál; de a mennyiben a járdával ellátott terület nagysága nem áll arányban a teherviselési képességgel: ennélfogva az osztó igazság szempontjából ezt a kulcsot a bizottság nem ajánlhatja.

A házbéradó alapján eszközlendő kivetés viszont sokkal nehézkesebb ugyan s előreláthatólag sok bajjal fog járni; de mivel ennél a teherviselési képesség az irányadó: a bizottság határozottan e mellett foglal állást.

A házbéradót a házak egyrészénél az állami adókivetési lajstromból egyszerűen csak ki kell jegyezni. Azokra a házakra nézve ellenben, melyek házosztályadóval vannak megterhelve vagyis a melyek nincsenek bérbeadva, a melyekben tehát maga a háztulajdonos lakik, becslés útján kell a házosztályadót házbéradóvá átalakitani, vagyis meg kell minden egyes ilyen házra nézve állapitani azt, hogy ha bérbe volna adva, mennyi lenne annak a haszonbére s mennyi lenne haszonbére alapján a házbéradója.

A bizottság kisérletképen ezt az átszámitást az összes belvárosi (ld. 15. §.) házakra vonatkozólag megtevén, arra az eredményre jutott, hogy a belvárosi házak összes házbérjövedelme kitesz 56,941 frtot. Ez tehát az adóalap, melynek házbéradója (16%) 9110 frt. 56 kr. Ha már most a belváros járdával való ellátása — tegyük fel — 60,000 frtba kerűlne: ennek a felét a község viseli (9. §.); a másik fele ellenben, vagyis 30,000 frt. a háztulajdonosok közt a fennebbi kulcs szerint szétosztatván, a kövezési költségekből minden adóforintra kerekszámban 3 forint 30 kr. esnék.

Hogy az ilyetén módon eszközlendő kivetéssel teljesen tisztába jöjjön a képviselő-testület, egy példával

illusztráljuk azt. Tegyük fel, hogy X-nek házbérjövedelme 400 frtban állapittatik meg. Ennek állami házbéradója 16%-al számitva 64 frt. A 64 frt felére vagyis 32 frtra — minden forint után 3 frt. 30 krt számitva — esni fog tehát 105 frt. 60 kr. burkolási járulék.

Ez a példa is mutatja, hogy a járda elkészitése a háztulajdonosokra nem járna olyan teherrel, mint azt sokan képzelik. Mert imc egy 400 frt. bérjövedelemmel biró házra 105 frt. 60 kr. esnék 60,000 frtnyi kövezési költségből s még ez is öt év alatt lenne fizethető. A mi becslésünk és a tényleges adókivetés szerint pedig 400 frtnyi és 400 frton felüli bérjövedelme a belvárosban mindössze 44 háznak van; mig ellenben 300—400 frtig terjedő bérjövedelme 40 háznak, 200—300-ig terjedő bérjövedelme 60 háznak és 100—200-ig terjedő bérjövedelme 28 háznak van s 300 frtnyi bérjövedelem után a 60,000 frtból csak 79 frt 20 kr., 200 frtnyi bérjövedelem után 52 frt 80 kr., 100 frtnyi bérjövedelem után 26 frt. 40 kr. kövezési járulék fizettetnék.

Még csak azt jegyezzük meg, hogy amennyiben a szabályrendelet 9. §-a szerint a járdázás költségei első sorban a községi alapból lesznek fedezendők: ez idő szerint körülbelől 15.000 frt. áll e czimen a község rendelkezésére. A város területének lejtmérezése pedig már előbb megtörténvén és a kövezés tervei mérnökileg elkészittetvén, ezekre többé költeni nem kell. Az esetleg fölveendő kölcsön alapját a huskrajczárokból befolyó jövedelem képezheti.

Az itt bemutatott szabályrendelet tárgyalása folyamán a járdázással kapcsolatban álló több fontos kérdés merűlvén fel, a bizottság ezekre vonatkozó megállapodásait elfogadás végett a következőkben terjeszti elő.

Ugyanis felkérendőnek véli a bizottság Debreceni Bertalan, bizottsági tagot, mint az ev. ref. főiskola jogigazgatóját, hogy a főiskolai kertnek a Láczay-féle telek mentén elvonúló sikátorral egyvonalba leendő kihatárolása iránt a főiskola gazdasági választmányánál a kellő lépéseket megtenni szivcskednék.

Utasitandónak véli továbbá az előljáróságot, hogy az állami út lefaragása iránt, illetékes helyen a szükséges lépéseket sürgősen tegye meg.

Ajánlja továbbá, ugyancsak utcza-rendezési szempontból, a Dr. Finkey Ferencz házának megvételét, esetleg kisajátitását vagy kicserélését, mivel ez által a vasúthoz vezető nagy forgalmú útcza kiszélesithető és szabályozható lenne.

A munkálatok további folyamára nézve a bizottság a következő javaslatokat terjeszti elő:

1. A szabályrendelet, letárgyalása után, jóváhagyás végett a törvényhatósághoz fölterjesztendő.

2. A munkálat műszaki kivitelére s az ügy financzirozására nézve felhatalmazandónak véli a kövezési bizottságot, hogy az előbbire nézve olyan szakférfiúval, ki a kövezés ügyével foglalkozik s azt jól érti, az utóbbira nézve pedig valamely szolid pénzintézettel, sürgősen érintkezésbe lépjen.

Sárospatak, 1900. január 16-án.

Fodor Jenő,
bizottsági jegyző.

Molnár János.

Ballagi Géza,
bizottsági elnök.

Bálint Dezső,
Debreceni Bertalan,
Láczay László,
Pavletics Ferencz,
Szabó Zsigmond,
Szekerák Kálmán,
bizottsági tagok.

Nyomatott Sárospatakon

Az országos orvos szövetség Zemplén-vármegye fiókja elnökétől.

Tekintetes bizottság!

Zemplén vármegye 1900. április 19-én tartott törvényhatósági gyulése tisztviselőinek fizetés rendezésére 2% pótadót volt kegyes megszavazni, s a tiszti fizetések rendezésénél követendő elvek alapjául elfogadta a tisztviselők minősitésének szem előtt tartását, s kimondotta, hogy az állandó választmány javaslatával szemben Ngos Meczner Gyula biz. tag ur inditványát fogadja el nagy általánosságban alapul, — azonban az abban lefektetett elvekhez mérten fogja a tiszti fizetések fokozatait megállapitani

Tekintettel az orvosi foglalkozás abstract voltára szabad legyen hivatkozni az 1876. XIV. törvény ama §-aira amelyek a járás és főorvos teendőit szabályozzák:

Az idézett törvény 162. §. azt mondja:

A tiszti főorvos ugyanazon felügyeleti hatáskör illeti a törvényhatóság egész területére nézve, mint a járási orvost, a járás területét illetőleg, azon kivül

a) felügyel, hogy a himlő oltás a járási és községi orvosok által kellőleg foganatositassék.

Inditványt tesz az alispánnak a himlő oltási körök beosztása iránt,

b) inditványba hozza a helyi járvány és ragályos kórok megelőzésére szolgáló intézkedéseket;

c) járványos és ragályos betegségek alkalmával lehetőleg személyesen a helyszinén megjelenvén, az elrendelendő óv és gyógyintézkedések iránt javaslatot tesz, halasztás veszélyénél pedig saját felelőssége mellett a fennálló törvények és szabályok szerint intézkedik s erről egyuttal az alispánt értesiti.

d) felügyel a hatósága területén levő összes orvosi és egészségügyi személyzetre;

e) a letelepedő orvosok és bábák okleveleit megvizsgálja, látamozza, beiktatja és kihirdetés végett a törvényhatóságnak bejelenti; azoknak hiányossága esetére az eljárás iránt inditványt tesz, szülészettel foglalkozni óhajtó nőknek oktatást ad;

f) kuruzslás s egészségre veszélyes szokások, babonák, előitéletek kiirtására javaslatokat tesz és sürgős esetekben azonnal is intézkedik;

g) ellenőrzi a vagyontalan betegek közköltségeni gyógykezelését orvosi szempontból;

h) vizsgálja törvényhatósága területén a tanintézetek, községi és hatósági fogházak, — kórházak, köz- és magán intézetek egészségi viszonyait, valamint a gyógyszertárakat.

i) ujonczozási bizottmányokban kirendeltetése esetében közreműködik;

k) teljesiti az orvosrendőri vizsgálatokat és az orvos törvényszéki bonczolatokat, ez utóbbiakat a megszabott dij mellett;

l) havonkint egészségügyi jelentést tesz a közigazgatási bizottsághoz;

m) általában teljesit mindent, mit törvény vagy szabályrendelet hatásköréhez utasit.

Az 1876. XIV. törvény 162. §. részletesen elmondván ama teendőket ami a járásorvos és tiszti főorvos teendőit képezik lehetetlen a szolgálati kötelesség eme

egyes pontjaiban összefoglalt teendők természetére vonatkozólag némi felvilágositás megadásától tartózkodnom. Ilyen teendő a heveny ragályzó betegségek nyilvántartása. Ennek eszközlésére Nmgu B. m. 2 hetenkinti táblás kimutatások szerkesztését rendelvén el, az azzal járó teendők mérvének igazolásául egy félévi kimutatást tiszte lettel azért mellékelek, hogy méltóztassék meggyőződni arról, hogy minő természetű, s mennyi teendőt és időt igénylő munkával jár az emlitett kötelesség.

A heveny ragályzó betegségek kérdésénél miután a vármegye 451 községből áll, s miután a heveny ragályzó betegségek elleni védekezés végrehajtása a főszolgabirónak mint a törvény alkalmazójának kötelessége, — de a felelősség a főorvosé, mint ezt az 1892—3-ik évi cholerajárvány alkalmával a nagymihályi eset igazolta, hol is t. i. a hatóság által nem teljesitett teendők miatt nem a mulasztó főszolgabiró, de a tiszti főorvos lett megróva, — ha ama veszélyt méltóztatik tekinteni, amiben az orvos a cholera, hagymáz himlő, pestis, vörheny s egyéb a többi heveny ragályzó betegségek továbbterjedése elleni védekezésnél áll, — ha azt méltóztatik tekintetbe venni, hogy mily sokszor a harc mezején kell a legnagyobb hősként elesnie az igazán érző orvosnak (példa rá a bécsi pestis nagy nevű hőse) ha méltóztatik tekintetbe venni, hogy az orvos saját gyermekét, családját teszi ki megbetegedésnek, s esetleg a halálnak is a kötelesség teljesitése közben a ruháján vagy testén haza hozott ragályozó betegség mérge által, ha mind eme teendőkhöz azt méltóztatik számitásba venni, hogy a járványos területre való oda utazás nem csak fáradságos, de költséges is, mert a járványos megbetegedések főleg sáros, esős időben őszszel, vagy enyhe télen lépnek fel, amidőn egy egy falunak a házról-házra való bejárása emberfeletti fáradsággal járó, mert az administratió alapját képező községi birák nem birnak arra kellő qualificatióval, hogy a betegségekkel szemközt tájékozni tudnák magukat, s ha mind ehez azt méltóztatik számitásba venni, hogy a főorvos 300, a járásorvos 100 frt uti átalányt kap, vagyis a járásorvos a napi 6 frtos hatóságilag megállapitott bérkocsi dij mellett havonta 1½, a főorvos havonta 4 napon át tehet csak utazást ha azt méltóztatik tekintetbe venni, hogy az 1876. XIV. törvény 162. §-ában az orvosok teendői között emlitett védhimlő oltás mikénti végrehajtásának ellenőrzése, akkor, midőn a himlőoltás, a 32 körre osztott vármegyében tavaszszal, midőn a nép földmivelői teendői és az időjárás miatt eme teendő eszközlésére az időszak legalkalmasabb, hajtatik végre, — a vármegyének beutazása minő anyagi terhet ró a tiszti főorvosra a 300 frtnyi uti átalány mellett, önként előáll ama kérdés, hogy miből eszközölje eme utazások fedezését a főorvos, mert a himlőoltás 2—4 hónapon át tart, négy hónapra 100 frt utiátalányból lehetetlen legkevesebb 32-szer 6 frt utibért kifizetni.

Miután 32 gyógyszertár van a vármegye területén, annak ellenőrzését a nmgu B. m. rendelet egy előirt jegyzőkönyv pontos kitöltéséhez köti, s a gyógytár vizsgálatánál ugy a járásorvos, mint a főszolgabirónak és a főorvosnak is jelen kell lennie, valjon el lehet-é Gesztely, Megyasszó, Sztropkó, Szinnára jutni azon összegért ami a 300 frt főorvosi és 100 frt járásorvosi uti átalányból egy-egy gyógytár vizsgálatával járó kiadásból egy-egy gyógytárra esik?

A fentiekből méltóztattak meggyőződni arról, hogy az orvosi teendők dologi kiadásai aránytalanul reá nehezedők a kötelességüket teljesitő tiszti orvosokra, mert egészségük, életük koczkáztatása s olykor a mindennapi táplálás nélkülözése mellett, (mert sok községben sem kenyér, sem tej nem kapható, példa rá Zboj, Ulics, Ulics-Kriva, ahová Ungmegyén keresztül kellett a főorvosnak eljutnia) — saját maguk tulajdonát képező pénzüket kénytelenek reá pótolni az utazási kiadásaikra csak azért, hogy lelkiösmeretüknek esküjüknek eleget tehessenek

Méltóztassék a vármegye tiszti cimtárából akármely foglalkozásu egyének munkakörét hozzáhasonlitani az orvoséhoz, ugyan melyik az, amelyik a fentebb emlitett lehetetlenségekre kötelezteti? Egyik sem! csak az orvos az, akitől ugy az egyes ember, mint a testületek, mint a törvény felette sokat követel, de nekik igen-igen keve-

set ad. Pedig mégis csak a legdrágább az egészség és az élet, aminek fenntartása az orvos nehéz feladata. A fentebb emlitett nehéz teendők mellett a fizetése a tiszti főorvosnak 2800 koronára, a járásorvosi 1600 koronára van felvéve, indokul hozatván fel, hogy privát praxist folytathatnak.

A privát praxis nagyon elasticus fogalmával lehetetlen nem foglalkozni. Tehát privát praxis az, amit a hivatalos teendőin felül az orvos megkeres. Ugyan ez áll bármely más hivatalnokra is! A törvény az állami alkalmazottaknál nemcsak rossz néven nem veszi, de megengedi a privát praxist. Teszem mindenki tudja azt, hogy Máramaros vármegye főispánja egy az állam álta alakitott takarékpénztár fizetéses igazgatója. — Szabolcs-vármegye főispánja a Nyir vizszabályozó társulat fizetéses kormánybiztosa stb. stb. A nmgu miniszteri hivatalnok urak minden privát megbizatásbó eredő munkáért (codificatio) és egyéb teendő külön nagy dijjazást kapnak.

A közlekedési miniszteriumban, az állam vasutaknál a nagyfizetésü hivatalnok urak kor, épitési és mindenféle más cimen, jogos, igazságos és méltányos olyan ***pótlékokat*** élveznek, amelyeknél alig nagyobb a vármegye főorvosának törzsfizetése, a járásorvosokéről nem is szólok.

A vármegyénél magával a hivatalos állással összekötött mellékjövedelmek Kesztenbaum tömeg bizottsági tagsági dij, kavics átvételi kiküldetés, Zemplén hivatalos lap szerkesztése, a főszolgabirák állategészségügyi kiadásainak uti számlái, éppen olyan természetesek, helyesek, mint az állam épitészeti hivatal főnökségének az állami épületek collandirozásából és vármegyei 3000 frtnyi segélyből eredő mellékjövedelmei. Ezek nemcsak nem kifogásolhatók, ezek a teljesitett munkának jutalmazásai lévén, lehetne é, helyes volna-é azt mondani, hogy azért, mert Szabolcs vármegye főispánja mint kormánybiztos 5000 frtot kap mint főispán, ne kapjon csak 1000 frt fizetést?

Ha nem helyes egy ilyen magas 4—5000 frtos állásu hivatalnál, hogy volna az helyes egy 500 és 1000 forinttal dotált orvosi állásnál?

Ugyan méltóztassék kiszámitani, mi jut 20— 25 évi fáradságos és lelkiismeretes munka után az elöregedett fő- vagy járásorvosnak nyugdijjul? 300—600 frt? ugyan mire elég az?

Ugyan miért szolgálta az az orvosi oklevéllel biró, munka nem biró volt tisztviselő a vármegyéjének és a nagy közönségének az érdekeit? azért, hogy se lakása, se étele ne legyen?

Huszonöt és 50 frtból ki képes megélni havonta? Még az erős ifju sem képes, még kevésbé képes az elaggott beteges ember!

A törvény a főorvost, tiszti főügyészt, — a vármegye alispánja, főjegyzője mellé oda teszi bizottsági szavazattal birónak a közigazgatási bizottságba.

Tehát törvényileg kimondja azt, hogy egyenrangu a tiszti főügyészszel. A javaslatba hozott fizetés emeléseknél a főpénztárnok 3600, tőszámvevő 3200, a főügyész 3200, a főorvos 2800 korona fizetés emelésre proponáltatnak.

Méltóztassék megengedni a practikus élet azt mutatja, hogy ugy főpénztárnok mint főszámvevő lehet, teszem egy volt katonatiszt, egy volt földbirtokos, — de sem a tiszti főügyészi, sem tiszti főorvosi teendőt el nem sajátithatja sem egy, sem két év alatt senki, mert annak 5—7 évi szaktanulmány kell

Ha a Tekintetes Törvényhatóság ama elvi álláspontra helyezkedett, hogy a szakképzettséget javadalmazni kell, miért van több fizetése a főpénztárnoknak. mint a főügyésznek s miért több a főszámvevőnek, mint a főorvosnak, holott egyik sem tagja a közigazgatási bizottságnak?

Miért van sokkal több fizetése a tiszti főügyésznek, mint a főorvosnak? mikor a tiszti főügyész éppen olyan véleményező szakközeg, mint a főorvos?

Hogy mennyi a dolga a főügyészségnek nem tudom, de tudom azt, hogy van két alügyész, egy irnok, egy dijnok, egy szolga, az ügyészségnél, van hivatalos helyiségében világitása, fütése, és teendőjének végzésénél sem ő sem családja a ragályzás és

elhalálozás esetének kitéve nincsen és soha nem kell térdig érő sárba végig járni éjjel a községek házait, hogy az eltitkolt betegeket kifürkésszc és ezzel az egészségesek életét megvédje, – de a tárgyalás hivatalos helyiségében nappal kell tárgyalnia, s legtöbb teendőjét iróasztalánál kényelmesen végezheti

A főorvosnak volt 1899. évben 3293 elintézett ügydarabja, irnokot sajátjából fizet, s a hivatalos helyiségének a fütését is sajátjából fedezi, — miután tiszti hajdut nem kap, — éppen ugymint a hajdukat, kik a hivatalos iratokat viszik és hozzák. Miután a törvénykimondja, hogy a főorvos főtisztviselő, a ki rendbirsággal nem sujtható, valjon helyes, méltányos és igazságos-é, hogy a rangfokozatban sokkal lejjebbálló főszolgabirák, sokkal magasabb fizetéssel birjanak, mint az a főorvos, aki az 1876. XIV. tötvény értelmében a főszolgabirák intézkedésének késedelmezése esetén, saját felelősségére intézkedik a járványos betegségeknél? Igazságos-é, hogy a főorvos a vármegye területére 300 frt uti átalányt kapjon, éppen annyit, mint a mennyit a főszolgabiró kap a járása területére?

Méltányos-é az, hogy a segéd-szolgabiró, az első aljegyző, a pénztári ellenőr birjon olyan fizetéssel, mint a főorvos? Méltányos-é az, hogy a járásorvos II. osztályu irnoki dijjazásban részesüljön?

Ha az állam a közegészségügyi felügyelőknek 2000, 2400 frt fizetést 4—500 forint lakbért 6 frt 50 kr. napidijjal és 35 krajcár kilométerpénz fizetést ad, miután teendőjük, qualificatiójuk teljesen egy és ugyanaz a főorvosokéval, s a felelősségük félannyira sem olyan mérvű, mert a hátuk megett van ama osztály, amely szakértő egyénekből álló lévén, eljárásuk nem laikusok által biráltatik el, miért nem adhat a törvényhatóság is olyan fizetést az alkalmazott főorvosának, — akkor midőn a pénz is a megszavazott pótadóból rendelkezésére áll, — amiből az megélhetne?

Méltóztatik azt tudni nagyon jól, hogy sem költeményt, sem prózát irni, sem egészségügyi elvont irodalmi működést éppen ugy nem lehet zavartalanul eszközölni valamint hivatalos actákat elintézni sem s egyuttal practizálni, mert a practizálás örökös zaklatással járó lévén a gondolatokat amik a papirra teendők, a beteghez való menetellel a praxis elűzi, de meg a fővárosban a tiszti orvosok praxisa be is van tiltva. De meg hogy folytasson privát praxist az a főorvos, akit kineveztetése 2 első évében, nmgu Ministerium hat hétre a vármegye beutazsáára rendelt ki cholera elleni véeekezés miatt,s másik két hónapon át a sorozáson vett részt? Minden házi orvosi praxisáról lekellett mondania, ma 3 házi orvosi állásnál többet nem bir!

Miután az orvosi kar illetve a főorvos 1893-ban sem kapott semmiféle fizetési emelést, s miután nyugodtan várta azt, hogy a törvényhatóság belátja azt, amit ugyis kifejezett minden évbeni felterjesztésében midőn 300 frt fizetés felemelést kért főorvosának a Nmgu Belügyminiszteriumtól, s mivel a tiszti orvosok fizetése mindig ugyan az ami 30 évvel ezelőtt meglett állapitva, holott a teendők 100%-el emelkedtek, mert csak a tiszti orvosok teendőire vonatkozó rendeletek tára 4 ujjnyi vastag könyv, s azon kivül a nap-nap mellett megjelenő rendeleteket a »Belügyi Közlöny« hozza, ezért méltán remélhetjük és kérhetjük tisztelettel a Tekintetes Bizottságot, legyen kegyes a fentiekben elmondott tények figyelembe vételével az orvosi karnak nehéz szolgálata és qualificatiójához, mért megfelelő javadalmazást adni.

S.-A.-Ujhely, 1900. május 1.

Dr. Löcherer Lőrincz,
fiók szövetségi elnök.

Landesmann S.-a.Ujhely.

140. sz. A s. a.-ujhelyi ált. ipartestület előljáróságától.

Tekintetes városi Tanàcsnak, mint I. foku iparhatóságnak

S.-a.-Ujhely.

Tekintetes városi Tanács! Ipartestületünk elnöke utján ért sülünk arról, hogy a Tekintetes Tanács, f. évi 6710/I.900 számu határozatával, utasitotta a testület elnökét, hogy az ipartestületi volt betegsegélyző pénztár számadásánál nehézményezett 852 korona 88 fillért, 8 nap alatt a kerületi betegsegélyző pénztárba fizesse be, ellenesetben ez összegnek közigazgatási végrehajtás utján leendő behajtása iránt a t. Tanács intézkedni fog.

A tek. Tanácsnak ezen, az ipartestületre sérelmes intézkedése, illetve határozata ellen, mai napon tartott előljárósági gyülésünkből kifolyólag, fellebbezéssel élünk, s a vonatkozó összes iratoknak a II od foku iparhatósághoz felterjesztését kérve, fellebbezési indokainkat tisztelettel a következőkben terjesztjük elő:

Indokaink első sorban azon alapulnak; hogy törvényes, jogállamban élünk e, vagy sem? Ha igen — a mit, minden velünk történt jogtalanság dacára is hinni kivánunk — akkor megdöbbentő és a jogérzés elölésére szolgáló az az eljárás, a mely *itéletet hoz a nélkül, hogy a marasztaltat meghallgatta volna.* — Nincs Magyarországon hatóság, nincs biróság, a mely jogosnak, törvényesnek nyilvánitana oly határozatot, a hol a panaszolt fél meg nem hallgattatott a hol a védelem, az észrevétel előterjesztve nem lett.

Az ipartestület pedig marasztalva és a betegsegélyző pénztár feloszlatva lett a nélkül, hogy a kifogásokra, az észrevételekre meglettünk volna hallgatva, — a nélkül hogy alkalom adatott volna nekünk a nyilatkozat tételre, tehát a nélkül, hogy törvényes jogainkkal élhettünk volna.

Ennek bizonyitására, s ebből kifolyólag a neheztelt határozat megsemmisitésének kimutatására, előadjuk ez ügy keletkezését és lefolyását a valódi tényállás szerint. Azt hisszük, hogy a valódi — minden szinezet nélkül, s most a betegsegélyző pénztár feloszlatása után — tehát érdek nélkül előadandó tényállás meg fog győzni minden birót, minden jogászt és minden laicus embert is arról, hogy ipartestületünk és annak vezetői a jogtalanság, törvénytelenség és erőszak hosszu láncolatán mentek keresztül, s a hatalom és erő győzedelmeskedett az igazságon.

Ipartestületünk betegsegélyző pénztára 1895. év november havában kezdett berendezkedni, hogy 1896. év január hó elsőjével működését akadálytalanul megkezdhesse.

A pénztár 1896. év január 1-től tényleg működött is, de hogy ez megtörténhessen, az összes felszerelést és előmunkálati dijakat az ipartestület pénztárának kellett fedeznie, s az ipartestület pénztára által előlegezett kiadások a betegsegélyző pénztár működése idején voltak a betegs. pénztár által ennek terhére elszámolhatók.

Ezek a költségek részben azok, a melyeknek vissza téritésére a testület most köteleztetett, a mint alább részletesen kifogjuk mutatni, — de eddig nem állott módunkban, hogy erre nézve nyilatkozhattunk volna.

Betegsegélyző pénztárunk 1896. 1897. 1898. 1899. években zavartalanul működött, s *1896. 1897. 1898. évi zárszámadásai és vagyonmérlegei a Kereskedelemügyi Ministerium által is mindig helyeseknek találtattak és helyben hagyattak.*

S.-A.-Ujhely nagyközség 1899. év április hó 1-től lett rendezett tanácsu várossá, s a helyett hogy a tek. városi Tanács mint I. foku iparhatóság jó akarattal támogatta volna ipartestületünket és betegs. pénztárunkat, mindjárt működése elején megkezdette az akna munkát, s törvenytelen intézkedésekkel próbálta a testületet működését megbénitani és a város iparosait megterhelni. Szóval valóságos hajsza keletkezett ellenünk. — A célzatosságot felösmerve, minden ily intézkedés ellen jogorvoslattal éltünk es a törvényes alapot nélkülöző, erőszakos tanácsi intézkedések felsőbb hatóságilag megsemmisittettek, a mi aztán okozója volt annak, hogy a tek. városi Tanács, az ipartestület és iparosok régi ellenségét Szöllősi Sándor városi számvevő urat és Hlavathy Elek városi jegyző urat — a betegsegélyzőpénztár vizsgálásával bizta meg, oly formán, hogy az iparhatósági biztos urat ez irányban meg sem kérdezték.

A t. városi Tanács kiküldöttjei 5 napon át kapkodtak a pénztárnál és egy teljesen szakértelem nélküli felületes vizsgálatot foganatositván, arról oly tartalmu jegyzőkönyvet vettek fel *utólagosan* — mely jegyzőkönyv hemzsegett a valótlanságoktól.

A betegsegélyezésről szóló 1891. évi XIV. t.-cz. 79. § a világosan rendelkezik, hogy a felügyelő hatóságnak joga, sót kötelessége a mulasztást pótoltatni, a visszaélés megtorlása iránt saját hatáskörében intézkedni, — a t. városi Tanács azonban ezt nem találta czélra vezetőnek, — mert mulasztás, visszaélés nem történt s nem lett volna mit pótolni, hanem a *betegsegélyzőpénztárt még csak igazoló jelentésre sem szólitvár fel*, kiküldötteivel külön jelentést készittetett s azt közvetlenül a Kereskedelemügyi m. kir. Ministeriumhoz terjesztette fel.

Ezen jelentésben az állittatik, hogy a) a pénztárnál főkönyv nem vezettetik, — b) a pénztári napló rendetlenül vezettetik, — c) a munkaadók járulékot nem fizetnek, — d) vagyon leltár nincs, — e) vagyonmérleg nincs, — f) a pénzkezelése meg nem állapitható, — g) a járulék hátralékok nincsenek nyilvántartva, — h) a tagállomány meg nem állapitható, — i) a pén tár vezetői önző czélokat szolgálnak, — k) az elnök jogosulatlanul tisztelet dijakat szed föl.

Hát mind ez pontról-pontra, elejétől végéig alaptalan rágalom volt, a minek megtorlása külön utra tartozik, s a mit meg is teszünk, de a mely

hivatalosan, hatóságilag emelt vádak elegendők voltak arra, hogy a nagymélt. kereskedelemügyi minisztérium *szintén mellőzve kihallgatásunkat* — elburkolva azon a törvénynyel világosan ellenkező elvet, hogy a betegsegélyző pénztárakat központositani kivánják, betegsegélyző pénztárunknak — sok más ipartestületi betegsegélgző pénztárral együtt feloszlatását elrendelje.

Magán uton jött csak tudomásunkra, hogy ez megtörtént.

Nyomban intézkedés tétetett Tekintetes Staut József iparhatósági biztos ur utján — hogy a kassai kereskedelmi és iparkamara, a pénztári kezelést — érdektelen szakférfiuval megvizsgáltassa, — minek folytán Tek. Tattárszky Gyula kamarai II-od titkár ur, a pénztár kezelését teljes részletességgel és alapossággal megvizsgálván, az iparhatósági biztos urhoz intézett és velünk a Biztos ur által közölt átiratában kijelentette, hogy a pénztár teljesen rendben van és *minta szerüleg kezeltetik.*

— Főispán ur ő méltóságánál — ki az iparosok baját, bánatát, helyzetét mindig szivén viseli — a testület küldöttségileg tisztelegvén, szivesen és sok jó akarattal hallgatta meg előterjesztésünket, kérelmünket, s atyai jó szivét, mindenki iránt való szivélyes gondoskodását jellemzőleg járt el igazságos ügyünkben, a hol nem kértünk egyebet minthogy kihallgattasunk és pénztárunk megvizsgáltassék.

Hálával és mély köszönettel tartozunk Főispánunk ő méltóságának, hogy a pénztár feloszlatására vonatkozó rendeletet felfüggesztette és kieszközölte, hogy a minisériumból — Drexler Ignácz ministeri számellenőr ur, a vizsgálatra kiküldetett.

A ministeri számellenőr ur megjelenvén pénztárunknál, látható meglepetéssel konstatálta — Staut József iparhatósági biztos ur jelenlétében — hogy mindazok a vádak, melyek a t. városi Tanács feljelentésében foglaltatnak, *alaptalanok és valótlanok*, s nyomban kijelentette, hogy „azokat az urakat, a kik ezt a valótlan feljelentést tették, ide fogja hivatni, hogy igazolják magukat.“

Constatálva lett, hogy a főkönyv rendesen vezettetik, a pénztári napló rendesen vezettetik, az egyéni főkönyvek rendesen vezettetnek, a járulék hatrálék elő van irva, a munkaadók fizetnek járulékot és ez szabályszerüen ki is van tüntetve, ingó vagyon-leltár, vagyon-mérleg van, s az elnök 1896. évtől — igazgatósági határozat alapján — részesül tiszteletdijban.

Constatáltatott, hogy a tagállomány nyilvántartatik, s pénztári hiány nincs, — s a mikor erre nézve Szöllősi Sándor számvevő ur kérdőre vonatott, hebegett és azt válaszolta, hogy „ezek neki bemutatva nem lettek.“ — Hát pedig ez a kifogása sem igaz, hanem ilyen tendentiozus volt az ő egész vizsgálata csak azért, mert az ipartestület elnöke nem tartotta őt qualifikáltnak sem szellemileg, sem tekintélyileg az iparhatósági biztosi állásra.

Nem terjeszkedünk ki arra, hogy valjon helyes dolog volt-e, egy érdektelen ministeri kiküldöttnek, az estéket épen Szöllősi Sándor urral tölteni? nem terjeszkedünk ki arra, hogy illett-e Szöllősi Sándor urnak hozzá tolakodni és őt egyoldalulag informálni? de felemlitjük ezt, mint tényt.

— A ministeri kiküldött ur 7 napon át vizsgálta pénztárunkat, a penztár fennállása óta 1896. évtől kezdve, tételről-tételre, s azzal fe-

jezte be müködését, hogy egy csomó okmányt és iratot összepakolt, *s a nélkül, hogy eljárásáról itt jegyzőkönyvet vett volna fel, a nélkül hogy észrevételeit, kifogásait velünk közölte volna, s azokra minket meghallgatott volna — eltávozott.*

A tek. iparhatósági biztos urtól értesültünk előljárósági gyülésünkön, hogy a ministeri számellenőr ur, Főispán ur ő méltóságát informálta a pénztár vizsgálat eredményéről, s kijelentette, hogy semmi rendetlenség, vagy visszaélés nem merült fel, s egyedüli kifogása az, hogy a betegsegélyző pénztárt — egyes kiadásoknál jobban terhelte az ipartestület, mint az ipartestületi pénztárt. Ez volt az egyedüli kifogás, s igy lett a Szollősi számvevő ur által *feltujt elefántból — szunyog*, melyre nézve az előljáróság aként intézkedett, hogy „bár nem tartja jogszerünek azt, hogy a már ministerileg is jóváhagyott zárszámadás egyes tételei utólag felülbiráltassanak és bár jogosan nem követelhető az ipartestülettől, hogy *egyéni nézetből kifolyólag támasztott és nem bizonyitott követeléseket a testület megtéritsen*, méltányosságból és azon esetre, ha a betegsegélyzőpénztár továbbra is fentartatik, hajlandó a nehézményezett kiadásokat megtériteni, s a kezelési költségeket jövőre a testület pénztárából fedezni.

Ez oly humánus eljárás volt, a mi az országban példa nélküli, — s ugy ez, mint a Tattárszky Gyula kamarai II od titkár ur és a ministeri számellenőr ur vizsgálatának eredménye után joggal hihe tük, hogy a Nagymélt. Kereskedelemügyi m. kir. Minister ur nem fog másként intézkedni, minthogy a feloszlatásra vonatkozó rendeletét vissza vonja és azok ellen az urak ellen, a kik hozzá valótlan feljelentést tettek, a megtorló eljárást elrendeli.

— Történt azonban a XX ik században, hogy az 1891. évi XIV. t.-cz. 68. § ának világos rendelkezése ellenére, *szintén meghallgattatásunk nélkül*, betegsegélyző-pénztárunk mégis csak feloszlattatott s mellőzve törvényes eljárást, mellőzve minden tárgyalást egyszerüen kimondta a t. tanács is, hogy ipartestület fizess, vagy exequáltatlak. *És igy lett a szunyogból ismét elefánt.*

Ha az 1891. évi XIV. t.-cz. 28. §-a megadta a jogot az ipartestületeknek, hogy betegsegélyzőpénztárt létesitsenek, — ha az ipartestület jóváhagyott alapszabályokkal ezen jogot megnyerte, s ha bizonyitva van az, hogy a betegsegélyző pénztárt továbbra is fentartani képes — mert hiszen a felszámoláskor csaknem 7000 korona tiszta vagyon vétetett át — akkor alkalmazható a mulasztó közegek hanyagsága, vagy ha történt — a visszaélésnek megtorlására, a 79. §-ban kifejezést nyert intézkedés, de nem a pénztár feloszlatása, s ebből kifolyólag nem az ipartestületnek — mint a ki meg sem lett hallgatva — marasztalása.

Ez előzményekben rejlik az a főindok, a mely a Tekintetes városi Tanácsnak 6710/900. számu határozata ellen irányul, s annak megsemmisitését kivánja.

Mi beakarjuk bizonyitani azt hogy a feloszlatási rendeletben használt az a kifejezés, hogy „az 1899. évi mérleg hamis“ . . . helytelen.

Hiszen a mérleg ugy lett készitve, mint az 1896. 1897. 1898. években, a mely évekről a mérleg ministerileg helyesnek találtatott és helyben hagyást nyert. Hát akkor nem volt hamis?

Hát lehet olyan okadatolással a mérleget hamisnak nyilvánitani, hogy

„mert a kórházi költség számlák és gyógytári követelések a mérleg teher oldalán nem mutattattak ki, a mérleg valótlanságot tartalmaz.“

Hiszen minden — a betegsegélyző-pénztári kezeléssel ösmerős — egyén tudja azt, hogy a kórházi költségszámlák csak a következő évben, sokszor évek mulva nyernek érvényesitést és csak ekkor mutattatnak be fizetés végett, tehát csak ekkor szerez tudomást a pénztár arról, hogy ily czimen minő és mennyi terhe van.

Hiszen a kerületi betegs. pénztárnak még ma is van tárgyalás alatt oly költség számlája, a mi sem kifizetve nincs, sem a mérlegbe fel nem tüntettetett. E szerint az ő mérlegük is hamis, és hamis az ország összes betegsegélyző-pénztárának a mérlege?

A ministeri számellenőr ur azt mondta, hogy legalább megközelitőleg kellett volna egy bizonyos összeget, e czimen teherként feltüntetni. — No hát ekkor már csakugyan hamis lett volna.

Ily elbirálás alá vétetett — erőszakolt indoklással a mi mérlegünk, s ily erőszakolt indokolás használtatott egyebekben is, hogy valami elfogadhatónak látszó oka legyen a feloszlatási rendeletnek.

— Mi tagadjuk azt, hogy az ipartestület 852 korona 88 fillérrel kárositotta volna meg a betegsegélyző pénztárt, s a tárgyalás során beigazoljuk, hogy megkárositás egyáltalán nem történt, — mert:

1. A titkárnak jutalmul megszavazott és kifizetett 100 korona, a betegsegélyző-pénztár megalakulása körül kifejtett nagymérvü munkásságáért, alapszabály készitésért, s az összes elő munkálatok végzéséért lett megszavazva és *előlegezve* az ipartestület pénztára által. — A pénztári könyvek ezt eként is mutatják, s a betegsegélyző pénztár csak *az előlegezett összeget fizette vissza*, mert megalakulásakor — természetesen — még pénzzel nem rendelkezett, s az ipartestület fedezte az összes berendezési költségeket. — Ezeket pedig viselni, vissza fizetni nem tartozik.

2. A tüzelő anyag árában a betegs. pénztárra felszámitott 11 korona 14 fillér helyesen terhelte a betegs. pénztárt, a mely a tisztviselők idejét és munkáját jobban igénybe vette, mint az ipartestület — különben azt hisszük, hogy füteni a betegs. pénztárnak is kellett.

3. Indokolatlan az is — de nincs is indokolva, hogy lakbér czimén az ipartestület 650 koronát fizessen vissza a betegs. pénztárnak.

A betegs. pénztár sokkal nagyobb helyiséget vett igénybe, mint az ipartestület, s ha az ipartestület — mint főbérlő — a bérleti összeg $^2/_3$-ad részét tette követelésbe a betegs. pénztár ellen, az nemcsak arányos volt, de méltányos is. — Különben is ez összegek még az 1896. 1897. 1898. években nyertek elszámolást, melyre a felmentvény megadatott, s mely zárszámadás a magas Ministerium által is helybenhagyatott. — Ez évekről tehát vissza követeléseknek helye nincs, sőt ellenkezőleg — s itt a t. Tanács határozatának ezen részét is felebbezzük — a folyó 1900. évre eső lakbér járulékot is követelésbe tesszük, a kerületi betegs. pénztáron mint jogutódon, s ebbeli jogos követelésünket per utján is érvényesitjük.

Egyáltalán a 852 kor. 88 fillér követelés jogossága mivel sincs bizonyitva, s az tőllünk jogszerüen nem követelhető, annak fizetésében marasztalhatok nem vagyunk.

— Hogy pedig a betegsegélyző pénztár feloszlatása törvenybe ütköző, hivatkozunk Ő Felsége a király által szentesitett törvényre, az

1891. évi XIV. t.-cz 68. §-ára, mely határozottan, félreérthetetlenül rendeli, hogy a pénztár feloszlatható, illetve más betegsegélyző pénztárral egyesithető:

a) ha az ipartestület feloszlik,

b) ha a pénztár tagjainak száma állandóan százon alul csökken,

c) ha a pénztár *kötelezettségeinek eleget tenni nem képes.*

A nagymélt. kereskedelmi minister ur a c) pontot találta olyannak, a melynek alapján a pénztárt feloszlathatta, tehát azért, mert a pénztár kötelezettségeinek eleget tenni nem képes.

Ezt emberi észszel másként felfogni nem lehet, minthogy a pénztár nincs abban az anyagi helyzetben, hogy betegeit gyógykezeltetni és segélyezni tudná. (A vezetők és alkalmazottak nem jöhetnek számitásba, mert ha rosszul végzik kötelességüket a 79. §. szerint büntethetők, vagy elcsaphatók).

Már pedig a felszámoló bizottság is megállapitotta, hogy a betegs. pénztárnak 4 év alatt 1772 koronát tevő alaptőkéje van, s ingó vagyon járulék hátrálékban és készpénzben összesen mintegy 7000 korona tiszta vagyona. Tagjainak száma évenkint 8—900 közt váltakozott.

Ez a megczáfolhatatlan *tény* bizonyitja azt, hogy *az ipartestületi betegsegélyző pénztár képes volt kötelezettségének eleget tenni, s törvényesen feloszlatható nem volt.*

— Ha megvagyunk hallgatva, az a kifogás is elesik, hogy 93 esetben nem kellő mérvben lettek a tagok segélyezve, vagyis, hogy nem annyi napra kaptak tápdijat, mint a mennyiről az orvosi utalvány szólott.

Eltekintve attól, hogy ily esetekben a betegsegélyző-pénztár kebelében alakult „választott biróság“ illetékes a segélyezés mérvét megállapitani, s hogy a „választott birósághoz“ csak egy tag és egy esetben fordult, a mi a méltányos és törvényes segélyezésben részesitést bizonyitja, — s eltekintve attól, hogy e czimen a ministeri számellenőr ur előtt tett 5 panasz — mint alaptalan — a számellenőr ur által is nyomban elutasittatott, ezek az esetek azért állottak elő, mert a betegedési idő a tagok által hamisan jelentetett be, s a kiküldött beteglátogató az állitólagos beteget munkába találván, e napra részére tápdij már nem volt utalható.

Ez az ellenőrzés is azt mutatja, hogy a pénztár vezetői komolyan vették hivatásukat, s megakadályozták a visszaélést, — s talán épen akkor lettek volna felelősségre vonhatók, ha nem igy járnak el és ellenőrzés nélkül osztogatták volna a segélyeket.

— Hogy a pénztár vezetői ellen, a feloszlatási rendeletben általánosságban — concrét adatok nélkül odavetett vád is, csak a hangzatosság kedvéért használtatott, és használtatott azért, hogy az ipartestületi betegsegélyző-pénztárakkal megkezdett feloszlatások folytathatók legyenek — arról mindnyájan, kik a viszonyokkal ösmerősök vagyunk — megvagyunk győződve.

A pénztár és az ipartestület elnökségét 6 év óta ugy ösmerjük, mint a kik az iparosok javára müködtek és müködnek, s az ellenséges viszony is épen azért áll fenn köztük és a város t. Tanácsa közt, mert az iparosok hatósági üldözésének, zaklatásának utját állják, azok terheinek sulyosbitását megakadályozni igyekeznek, s az iparosok megterheltetésében nem nyujtanak a tek. polgármester urnak segédkezet.

Ha a pénztár vezetői ellen kifogás volt, — ha mulasztás, visszaélés történt, alkalmazni kellett volna az 1891. évi XIV. t.-cz. 79. §-át, mely megadja a jogot a hatóságnak a legszigorubb intézkedésekre, — de mert a törvény alkalmazható nem volt, sulytani egy város iparosságát pénztárának feloszlatásával és elzárni előle a jogorvoslatnak minden utját, mert a feloszlatás a legfelsőbb helyről érkezett, — ez legalább is méltánytalan.

És mert mindezeket be akarjuk bizonyitani, s be akarjuk bizonyitani azt, hogy ipartestületünk és annak vezetői ellen személyes boszuból kifolyólag folytonos zaklatásnak, üldözésnek vagyunk kitéve, s a testületi, az iparosok közötti rend és béke ellen alattomos akna munka folyik, a melyeknek következménye megterheltetésünk, — ***a vádpontokra nyilatkozni akarunk, s kérjük, hogy a terhünkre rótt összeg megállapitása — kihallgatásunk mellett — törvényes uton történjen.***

Ez minden egyes embernek törvényes joga! törvényes kivánsága, a mi elől a törvényes hatóságoknak elzárkózni nem lehet.

Mindezek alapján tiszteletteljesen kérjük a *Tekintetes II foku Iparhatóságot*, hogy a 6710/I.—900. számu tanácsi tisztelt I. foku határozat *megsemmisitésével*, kegyeskedjék elrendelni, hogy — a mennyiben az ily követelések érvényesitése, polgári per utra nem tartoznék — az ipartestület elleni követelés fennállására nézve, a *bizonyitó eljárás* foganatositassék és meghallgatásunkkal beszerzett bizonyitékok mérlegelése után hozassék meg a határozat.

Tiszteletteljes kérelmünk megujitása mellett

S.-A.-Ujhely, 1900. junius hó 9-ik napján tartott előljárósági gyülésünkből.

A s.-a.-ujhelyi ált. ipartestület előljársága.

„PANNONIA" KÖNYVNYOMDA ÉS GYORSSAJTÓJA S.-A.-UJHELY.

Érk. 1900 junius 24
24

A s.-a.-ujhelyi ált. ipartestület betegsegélyző pénztára ügyében.

Ipartestületünk, 1896. év óta fennállott és békésen működő betegsegélyzőpénztára miatt, erőszakosan felzaklatva; e folyó évben annyi méltatlan megtámadásnak, meghurczoltatásnak volt és van kitéve, hogy a betegsegélyzőpénztár ügyében hozott I. foku iparhatósági határozat ellen benyujtott s ez ügy állását lrüen feltüntető fellebbezésünket — a szenvedélytől ment, elfogulatlanul itélkező közönségnek is elbirálásaalá bocsátani — [illegible]tuk.

Tisztelettel kérjük részrehajlatlan itéletüket.

S.-A.-Ujhely, 1900. junius 9.

Az elöljáróság.

Igen tisztelt szövetkezeti tag!

Most egy éve, hogy a sárospataki fogyasztási és értékesitő szövetkezet megalakitása körül csekély tevékenységet fejtettem ki. Tettem azt akkor nem azért, hogy egy bolttal több legyen, hanem, mert a helybeli viszonyok öztönöztek arra s azon meggyőződés táplált, hogy tömörült erővel, lelkiismeretes szakértelemmel elérjük azt, hogy minden tag házi szükségletén segitve legyen a jó qualitás, szolid ár és becsületes mérték kiszolgálása által; nemkülönben hogy a fogyasztása arányában a mérsékelt nyereményből még osztalékot is kapjon.

A fogyasztási és értékesitő szövetkezet megalakult. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság meg lett választva. Az előbbiek sorában én is szerencsés voltam megválasztatni. Ügykezelő lett Dr. Szabó Sándor ur. Igaz, hogy már a megalakuláskor én azt inditványoztam, hogy az ügykezeléshez feltétlen szükséges egy szakértelmü becsületes kereskedő. Meg is lettem bizva egy olyant szerezni, a ki legalább ezer forinttal rendelkezik, mely biztositékul szolgálna. Az illető perczentuátió által nyerte volna a honoráriumot.

Ám de az, a kit én jó lelkiismerettel ajánlhattam volna, el nem fogadta. Az mondatott tehát: egyelőre megpróbáljuk azon mód szerint, a mint most van az ügykezelést.

Én, mint igazgatósági tag, de meg mint olyan is, a kinek ily minőségü üzletem már volt, tehát némi tapasztalatom van, majd minden nap megfordultam az üzletben s mindannyiszor, a hányszor az üzlet érdeke ellen észrevételt találtam, jóakaratu figyelmeztetéssel éltem. Egy pár speciális esetet fel is emlitek. Az ügykezelő ur megrendelt egyszer egy oly tömeg sajtot, amely az ajtón alig fért be. Hogy a sajtnak nagy része ránk nem romlott, csakis Bálint Dezső igazgatósági tag urnak köszönhető, aki nem sajnálta a fáradságát bemenni Ujhelybe a kereskedőknek felajánlani; no, meg Szivós Mihály elnök ur buzditotta a tagokat, mondván: hazafiui kötelesség sajtot venni. — Rendelt paprikás szalonnát, mely oly avas és büdős volt, hogy azt ember meg nem ehette. A szegény diákok fogyasztották volna, de az, a ki egyszer vitt belőle, azt izente a boltosnak: a házi gazdája kutyája sem eszi meg. Rendelt annyi kefeseprőt, meszelőt, hogy nem vott hová elhelyezni s több ilyen félék ellen tett észrevételeim Szabó urnak nem tetszettek. Hogy tehát ő szabadon gyakorolhassa a manipulácziót, hát cselhez folyamodott.

1899-ik évi október elsejétől kezdve a szövetkezetnek a liszteket én szállitottam. A lisztek a viszonyokhoz képest succesive olcsóbbak lettek és én ahhoz képest a nélkül, hogy valaki engem figyelmeztetett volna, a liszteket annak rendje szerint olcsóbban is számitottam, ugy, hogy deczember hónapban némely számu lisztet már 2 frttal lejebb szállitottam, mig az ügykezelő a tagoknak egy fillérrel sem adta azt olcsóbban, mégis deczember hó 22-én tartott igazgatósági gyülésben a tárgy kimerülése után, elő áll Szabó és ezt mondja: neki panasza van. Mi az? az, hogy a felek panaszkodnak a lisztek drágaságán. Engemet az a megfoghatatlan és váratlan állitás annyira meglepett, hogy csak annyit mondtam: addig, mig a könyveimbe nem tekintek, feleletet nem is adhatok Haza menve, azonnal benéztem az üzleti könyvbe és csakhamar meggyőződtem Szabó nem igaz állitásáról. Melynélfogva másnap irtam Szivós Mihály elnök urnak, hogy Szabó Sándor tegnapi alaptalan vádaskodására az a kérésem, hogy hivjon össze rendkivüli igazgatósági gyülést, mert én Szabó magaviseletét nem türöm. Szivós Mihály ur maga eljött hozzám és arra kért és kapaczitált, hogy álljak el ama kivánságomtól, hiszen egy hét mulva lesz ismét gyülés, majd akkor adjam elő panaszomat. Ugyis volt. A következő gyülésen tárgyaltatott ez ügy. Kimutattam számokkal, hogy mikor, mennyiért lettek a lisztek szállitva, el sem lehet tagadni, hiszen ott vannak a számláim. Az igazgatóság kellemetlen helyzetben érezte magát, mert az elnök ur akkor is, most is abban a hiszemben van, hogy Szabó Sándor nélkül nem is létezhetik a szövetkezet. A mire nekem az a határozott véleményem van, hogyha Szabó Sándor fogja még sokáig az üzletet vezetni, a szövetkezet fog megbukni. Elég az hozzá, következett a másik gyülés, a jegyzőkönyv felolvastatván, még csak annyit sem tartalmazott, az én reputációm érdekében: hogy Szabó Sándor ügykezelő ur tévedett. Én ismét felszólaltam, de hiába,

elégtételt nem kaptam daczára annak, hogy bebizonyitottam a Szabó valótlan állitását. És igy, mit volt mit tenni, mint lemondani az igazgatósági állásról. A lemondásom elfogadtatott. Hol itt a logika? Hol az igazság?

De nézzünk csak egy kicsit a szövetkezet ügykezelésébe. Ma már semmiféle czikk nem jobb és nem olcsóbb, hanem ellenkezőleg minden drágább és roszszabb, mint akármelyik kereskedésben.

Addig, mig a liszteket én szállitottam, mindenki meg volt elégedve, most, ha valakinek jó lisztre van szüksége, megyen máshová venni.

Ugy-e, addig mig Szabó urnak nem voltam szálka a szemébe, nem győzte a liszteket magasztalni, de mikor már kiléptem, merte azokat gucsmolni is. Bezzeg. a közel multban mig a szövetkezet meg nem alakult és Szabó ur 80—90 forint ára lisztet vitt el tőlem hitelbe, akkor jó volt az én lisztem. Tudja Szabó úr! mikor az összeget, hogy megkapjam, átruháztam Debreczeni Bertalan urra. Hogy milyen az én lisztem, a kezem között lévő sok postai pénzutalvány szelvényein ez a felirás bizonyitja: a kitünő minőségü liszt árát utalványozom.

De menjünk tovább. Ma már olyan mindenféle — a szövetkezetnek nem intenciójához illő árukat szerez be, amelyek sehol semmi szövetkezetben nem léteznek. Minden szolid iparvállalat érdekeit megtámadni, nem illő, nem való.

De egyátaljában nem érthető, hogy lehet annyi ideje a tanár urnak eleget tenni a tanári kötelességének, mikor egész nap a boltban kell lennie.

No, de még valamit az ügykezelésről.

Azt hiszem, hogy a szolid ügykezeléshez tartozik az is, hogy a mérték kifogástalan legyen. Példát hozok fel, a mit én tapasztaltam. A szövetkezetnél egy liter szilvórium 1 frt 20 kr., az öt krajczáros üveg 15 krajczár, tehát 1 frt 35 kr. Ámde egy liter szilvórium nincs egy liter, mert hibázik majd egy deczi. Egy deczi esik 12 krajczárba, ergó az állitólagos egy liter szilvórium benne van 1 frt 47 krajczárba. Nálam vannak az üres üvegek, tanuskodnak ezen famosus ügykezelésről.

Pavletics György ur kereskedésében ma egy üveg (több mint egy liter) finom ó szerémi szilvórium ára üvegestől 1 frt 20 kr., tehát e szövetkezetnél drágább 37 krajczárral.

Azon szerint egy liter bor ára 40 krajczár üveg nélkül, melyből szinte hibázik majd egy deczi. Már most, ha egy literből hibázik csak $^{8}/_{10}$ deczi, 100 liternél 8 liter a hiány, vajjon szolid manipuláczió-e az? tessék csak felszámitani, hogy egy hónap, egy év alatt mennyire rug fel eme külömbözet?

A mi a bor minőségét illeti, én csak most hozattam a szövetkezettől két üveg bort, de elég volt, mert a szinéről és izéről már is konstatálhatom, hogy nem szűz bor. Kell abban lenni akár minek, a mi okozza azt, hogy a bár nem természetes lila szinét napok mulva sem változtatja meg. Tudok olyan szövetkezeti tagot, a ki csak is azért lépett be a szövetkezetbe, hogy jó természetes iható bort kaphasson; ámde ő is azok közzé tartozik, a ki a bort nem tartja élvezhetőnek. Legyen a bornak literje egy korona, esetleg több is, de legyen valódi szűz bor és legyen valósággal egy liter. Ilyen bort lehet széltiben minden korcsmában kapni.

Régóta kényszeritem a feleségemet a szövetkezettől vásárolni. Ma már éppenséggel nem csodálkozom, hogy máshol akarja a szükségletét beszerezni, mert biztos tudomásom van arról, hogy sokan már részben odahagyták a szövetkezetet a sok silány áru miatt.

És miért van ez mind igy? azért, mert Szabó ügykezelő nem tanult kereskedő. Nem tudja az áruk beszerzési forrását; amellett az utazókkal is összeköttetésben van, a kik tudják a módját annak, hogy kell valakit megnyerni, a ki mások részére teszi a megrendeléseket.

Nézetem szerint egy ilyen közvagyont nem tapasztalt, nem ahhoz értő egyénre bizni nem lehet, nem szabad. Én legalább tiltakozom ellene.

Ezen felsorolt állapotokat illusztrálja az is, hogy egy év alatt nem hóditott a szövetkezet többet (ha jól tudom) 65 tagnál, holott ma már kellene lenni legalább 200 tagnak. A fentiek között vannak olyanok is, akik egyáltaljában semmit sem vásárolnak a szövetkezettől.

Ezen elsorolt körülményeket hogy csak most hozom köztudomásra, oka az, bár nehezen vártam a közgyülésre mostanáig is, de miután most sincs arra kilátás, tovább nem halaszthatom keresni és kérni a t. tagoktól elégtételt.

Sárospatakon, 1900. évi szeptember hó 4-én.

Kiváló tisztelettel

Bogyay Zsigmond.

Nagyságos

Ballagi Géza urnak

Helyben.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett a „Sárospataki Fogyasztási és Értékesitő-Szövetkezet“ 1900 évi október hó 19-én d. u. 1 órakor Sárospatakon, az u. n. „Küldöttségi szállás“ tanácstermében tartott

rendkivűli közgyűléséről.

Jelenvoltak: a „Hangya“ képviseletében: Ivánka Oszkár, Bernáth István és Balogh Elemér; a Szövetkezet részéről: Szívos Mihály, Makláry Papp Miklós, Rácz Lajos, Buza János, Mitrovics Gyula, Hodossy Béla, Székely György, Szabó Sándor, Tüdős István, Reményi Vendel, Hodinka Ágoston, Csontos József, Pásztor Sámuel, Harsányi Mihály, Ballagi Géza, Zsindely István, Debreceni Bertalan, Bálint Dezső, Novák Lajos, Radácsi György, Abonyi Károly, Kiss Sándor, Fodor Jenő, Steinfeld Jenő, Ellend József, Szegedi Lajos és Stefán János szövetkezeti tagok; Párizs Frigyes kir. ügyész (Csik-Szereda) és Szinyei Gerzson (Sárospatak) mint érdeklődők.

1. Szivos Mihály igazgatósági elnök az elnöki széket elfoglalván, megállapitja azt, hogy a szövetkezeti tagok határozatképes számban vannak jelen s hogy ennek folytán a rendkivűli közgyűlés megtartható; üdvözli tehát a megjelenteket, a közgyűlés jegyzőkönyvének vezetésére pedig Novák Lajos igazgatósági tagot szólítja fel. — Novák Lajos a felszólítás alapján a jegyzőséget elvállalja.

2. Elnök bemutatja a „Hangya“ képviselőit: Ivánka Oszkár csász. és kir. kamarást stb. Bernáth István és Balogh Elemér vezérigazgatókat, továbbá Párizs Frigyes kir. ügyészt, a szövetkezeti ügy lelkes harcosát s szövetkezetünk nevében mindnyájokat néhány szivből fakadó szóval üdvözli. — Az üdvözlöttek részéről Ivánka Oszkár felel; rövid de lelkes válaszát a közgyűlés általános tetszése kiséri.

3. Napi rendre térve jelenti az elnök, hogy a mai rendkivűli közgyűlés egy rendkivűli ügy, a Bogyay Zsigmond szövetkezeti tag röpirata folytán keletkezett ügy miatt hivatott össze, úgy hogy a közgyűlés csupán csak ezzel az egy ügygyel fog foglalkozni; felszólítja azért Novák Lajos igazgatósági tagot, mint az igazgatóság által megbízott előadót, hogy ezt az ügyet egész terjedelmében ösmertesse meg a közgyűléssel.

Előadó ösmertetésének lényege a következő: Bogyay Zsigmond szövetkezeti tag folyó évi szeptember hó 4-én kelt s a szövetkezet valamennyi tagjának nyomtatott level alakjában, tehát alapszabályellenes módon közzétett röpiratában névleg Szabó Sándor ügyvezetőt, tényleg azonban az egész igazgatóságot általában szakértelem hiányával, közelebbről pedig több konkrét visszaéléssel vádolta s ezek folytán szövetkezetünk biztos bukását hirdette. Ezt a röpiratot az igazgatóság folyó évi szeptember 11-én vette tárgyalás alá s kimondotta, hogy az abban foglalt s a szövetkezeti ügyvezetés ellen emelt vádakra nézve egészen szolidárisnak tudja magát Szabó Sándorral, minél fogva már csak azért is, hogy a mohó önbíráskodás vádját elkerülhesse, nem is élt az alapszabályokban adott megtorlási jogával, hanem a röpiratot s a szolidáritást hangsulyozó jegyzőkönyvi kivonatot a felügyelő-bizottsághoz s a „Hangya“ igazgatóságához tette át további intézkedés végett. Ekkor az itt nevezett két előljáróság vizsgálatot rendelt el a szövetkezeti ügyvezetés ellen s azt egy-egy megbizottja, nevezetesen a felügyelő-bizottság részéről Dr. Kiss Sándor, a „Hangya“ részéről Rohay László központi ellenőr által folyó évi október hó 9. 10. és 11-ik napjain foganatosította, a terjedelmes jegyzőkönyv tanúsága szerint azzal az eredménynyel, hogy a röpiratban felsorolt vádak teljesen alaptalanok, az ügyvezetésben szabálytalanság egyáltalán nincs, hanem ellenkezőleg minden a legnagyobb rendben van. Ezt a

tényt a közgyülés folyamán a „Hangya“ képviselete nevében Ivánka Oszkár élő szóval is kijelentette és saját személyes tapasztalatukkal is megerősítette. A vizsgálati jegyzőkönyv most a felügyelő-bizottság elé került, mely is a folyó hó 13-án tartott ülésében kimondotta, hogy ő a maga körében való intézkedés szükségét nem látja, hanem utasítja az igazgatóságot, a további alapszabályszerű eljárásra. Ekkor az igazgatóság még ugyanezen a napon tartott ülésében a következő, az alapszabályok illető rendelkezéseiből folyó határozatot hozta:

„Tekintettel arra, hogy Bogyay Zsigmond a maga röpiratában ügyvezetőnk és ügyvezetésünk ellen felhozott panaszainak és vádjainak nem az alapszabályok 11-ik §-a *d*) pontjában körülírt helyen és módon, hanem olyan helyen és módon adott kifejezést, a hol és a hogyan talán legfelebb a szövetkezetünkön kívül álló egyének nyilatkozhatnának; tekintettel arra, hogy így körözött panaszait és vádjait az illetékes és szakvizsgálat egytől-egyig tarthatatlanoknak találta s igazgatóságunk is ilyeneknek találja; tekintettel végül arra, hogy az efféle eljárás szövetkezetünknek valamennyi érdekével ellenkezik, úgyannyira, hogy az ekképen eljáró tagot az igazgatóság alapszabályaink 9. §-a alapján kizárhatja: Igazgatóságunk ezennel kimondja, hogy a történtek után sem neki, sem szövetkezetünknek nem áll érdekében, hogy Bogyay Zsigmondot alapszabály és szövetkezet ellenes álláspontjától eltántorítsa s hogy őt az alapszabályok tiszteletben tartására, szövetkezetünk érdekeinek előmozdítására bírja; így hát sajnálattal bár, de kénytelen igazgatóságunk Bogyay Zsigmondnak szövetkezetünkön kivüli állásfoglalását tudomásul venni s ennek folyományául alapszabályaink 9-ik §-a 3-ik bekezdésének értelmében elrendelni, hogy befizetett üzletrészének fele a netaláni osztalékkal egyetemben annak idejében neki visszaadassék; az pedig már e jegyzőkönyvi pont kapcsán tudomására adatik, hogy e határozat ellen a folyó hó 19-én d. u. 2 órakor tartandó rendkivüli közgyülésre felebbezést adhat be, valamint az is, hogy a vizsgálati jegyzőkönyvet a felügyelő-bizottsági elnöknél bármikor megtekintheti.“

Az előadó munkája ezzel véget érvén, jelenti az elnök, hogy az igazgatósági határozat ellen felebbezés eddig még nem érkezett hozzá, felhivja azért a közgyülést, hogy ennek figyelembevételével tegye meg az ügyre vonatkozó esetleges észrevételeit. Erre Ballagi Géza szövetkezeti tag kifejti, hogy kivánatos lenne, ha ez az ügy nem az alapszabályok betüje, tehát lisztán jogi szempontok szerint készitett igazgatósági határozatban, hanem valamely enyhébb, tehetőleg a kölcsönös kiengesztelést helyreállító formában nyerne befejezést, mi végre természetesen Bogyay Zsigmondtól kellene kiindúlnia a kezdeményezésnek. Ez a nézet helyesléssel találkozván, jelenti az elnök, hogy tudomása szerint Balogh Elemér vezérigazgatónak egy Bogyay Zsigmondtól eredő okmány van a birtokában, felkéri azért őt, hogy azt az okmányt, ha a közgyülés elé való, terjeszsze elő. Balogh Elemér ekkor felolvassa s a közgyülés rendelkezésére bocsátja a következő okiratot:

„Nyilatkozat.

Alólirott ezennel elismerem, hogy az általam 1900. szeptember 4-ikén irott s a sárospataki fogyasztási szövetkezet összes tagjainak nyomtatásban megküldött körlevélben foglalt állitások, — a mint arról a „Hangya“ szövetkezet kiküldöttjének Balogh Elemér úrnak felvilágositása után meggyőződtem — tévedésen alapúlnak. Tévedésen alapúlnak s a tényállásnak meg nem felelnek ennélfogva azok a dolgok is, melyek Szabó Sándor dr. úrnak, a szövetkezet ügyvezetőjének személyével kapcsolatosan abban állittattak, minélfogva őszinte sajnálatomnak adok kifejezést, hogy őt azokkal megsértettem.

Kelt Sárospatak, 1900. okt. 19.

Bogyay Zsigmond.“

E nyilatkozat felolvasása után Zsindely István szövetkezeti tag indítványozza, hogy mivel ez a férfias nyilatkozat egészen alkalmas a röpirat által megbántott tényezők kiengesztelésére, sérelmeik orvoslására: elégedjék meg ezzel a közgyülés és tekintsen el az igazgatósági határozat végrehajtásától. Indítványa általános helyesléssel találkozván, Tüdős István, Bálint Dezső és Szabó Sándor részint hasonló, részint pótló hozzászólásai után a közgyülés határozza:

> Minthogy Bogyay Zsigmondnak fentebbi „Nyilatkozat“-a ellen sem Szabó Sándor, sem az igazgatóság, sem a közgyülés nem támaszt ellenvetéseket, de sőt inkább az abban megnyilatkozó férfias beösmerés és sajnálkozás árán az ügy békés megoldására ezen az alapon most már valamennyi érdekelt tényező hajlandó: kimondja a rendkívüli közgyülés, hogy az igazgatósági határozatot végrehajtatni nem kívánja, hanem ezt az egész ügyet a fentebbi nyilatkozattal békésen elintézettnek, — Bogyay Zsigmondot pedig továbbra is szövetkezeti tagnak tartja; így is méltányos azonban, hogy az ügy lefolyásáról és megoldásáról szövetkezetünk tagjai a röpirathoz hasonló úton és módon értesüljenek.

Ugyanazért rendeli még a közgyűlés, hogy a jelenlegi közgyűlésnek jegyzőkönyve egész terjedelmében kinyomatván, valamennyi tagnak megküldessék, maga az eredeti „Nyilatkozat“ pedig e jegyzőkönyv eredetijével együtt a szövetkezet irattárában megőriztessék.

4. Elnök a közgyűlést az abban résztvettek iránt kifejezett elösmerésének és köszönetének kifejezése után berekeszti, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Ivánka Oszkár, Bernát István és Balogh Elemér a központ részéről a jelen volt képviselőket, szövetkezetünk részéről Ballagi Gézát és Zsindely Istvánt kéri fel.

K. m. f.

Jegyzette:

Novák Lajos s. k.,
a közgyűlés jegyzője.

Hitelesíttetett Sárospatakon, 1900. évi november hó 4-én.

Ivánka Oszkár s. k.
Bernát István s. k.
Balogh Elemér s. k.

Szivos Mihály s. k.,
elnök.
Ballagi Géza s. k.
Zsindely István s. k.

87.

Szabályrendelet

Sárospatak város útczáinak és tereinek járdával való ellátása tárgyában.

1. §.

Sárospatak város útczáinak és tereinek rendezése, burkolattal és járdával való ellátása, esetleg a talajvíz levezetésére szolgáló csatornázása, a város képviselő-testületének 1892. évi november hó 14-én, 1893. évi márczius hó 20-án és folytatólag 1899. évi november hó 14-én tartott közgyűléseiben hozott határozatokkal elvileg már kimondatván, azok építése foganatba veendő és részletenként, fokozatosan, az alább meghatározott sorrendben teljesítendő.

2. §.

Minden útcza és tér, melyen, a közlekedés akadály nélkül történhetik, az útczák és terek szélességéhez képest mindkét vagy csak egyik oldalon megfelelő szélességű járdával látandó el. A járda szélességének meghatározása a kövezési-bizottság jogkörébe tartozik. *Nincs azonban kizárva, hogy ott, a hol az úttest szélessége engedi, szépészeti és czélszerüségi szempontokból, a ház, illetőleg telektulajdonosok határozott kívánságára és költségére befelé, aránylagosan még szélesebbre is építtethessék. Ez azonban az illető ház- vagy telektulajdonosok írásban nyilvánított kérelmére, a képviselő-testület kebeléből a kövezési munkálatok vezetésére és ellenőrzésére alakitott öt tagú kövezési-bizottság véleményének előzetes meghallgatása után, a képviselő-testület közgyülése által engedélyezhető.*

3. §.

Aszfaltból készült járdával látandók el ez idő szerint és első sorban:

a) a Kossuth Lajos-útcza mindkét oldala, vagyis a városháza épülettől északra a „Koszorú“ korcsmáig, délre a nagyvendéglőig, illetőleg a „Veres“ kávéháztól a róm. kath. templom bejárójáig; továbbá az útcza másik oldalán Haas Zsigmond házától a Szemere-útcza sarkáig, t. i. Korláth Árpád házáig.

b) A pósta-útcza, a Kossuth Lajos-útcza sarkától (nagy-vendéglő) Dr. Lengyel Endre házáig, másik oldalon a „Szarvas“ korcsmától, a pósta épületéig.

c) A „Hegedűs-útcza“ északi oldala.

d) A „Templom-útcza“ északi oldala.

e) A „Szemere-útcza“ déli oldala.

f) A „Rákóczy-útcza“ mindkét oldala, vagyis egyik oldalán a református temető-köztől Dr. Lengyel Endre házáig, továbbá a Goldblatt házától a kath. temető bejáratáig, másik oldalán a főiskolai kert bejáratától a központi kávéházig.

g) A „Vay-útcza“ egyik oldala és pedig özvegy Zsindelyné telkének sarkától a Láczay házáig, másik oldalán Láczay László házától a Buza házáig.

h) Az „Eötvös-útcza“ az állami képezde bejáratáig.

Az itt megjelölt járdák egyszerre és egy időben készítendők el.

A város tereinek és itt meg nem nevezett útczáinak járdával való ellátása iránt, a város képviselő-testülete későbbi időben hozandó határozattal fog intézkedni.

A külváros területén levő útczák, nevezetesen a „Hécze“, „Hustácz“, „Majorok-köze“ és „Kispatak“ szintén kikövezendők, s illetőleg megfelelő makadammal látandók el.

4. §.

A tulajdonosok belsőségeiből elhasítandó, illetőleg kisajátítandó területekért, a mennyiben útczai térfoglalás esete bebizonyíthatólag fen nem forog, az illetők a város pénztárából kárpótolandók. Viszont a meghatározott vonal által egyes háztulajdonosok belsőségeihez csatolandó útczai vagy köztérből eleső terület, a mennyiben az illetők által igénybe vétetnék, az illető ház- vagy telektulajdonos által, a kisajátítási eljárás rendelkezései szerint a város pénztára javára megváltandó.

5. §.

A kisajátítási eljárásra nézve az 1881 évi XLI t.-czikk 2-ik és 4-ik fejezetének rendelkezései szolgálnak irányadóul.

6. §.

A járdára eső lépcsők száma egynél több nem lehet, még pedig 30 czentiméter szélességben, miért is ott, hol a járda kiépítése már foganatba vétetett, az annak akadályul szolgáló útczára helyezett lépcsők, kapu-bejárók, valamint a járda-testbe eső élőfák, tulajdonosaik által, az előljáróság hivatalos felszólítása után 15 nap alatt feltétlenül eltávolítandók. Ha ezen akadályok a kitüzött záros határidő leteltével el nem háríttatnak: kényszereszközök alkalmazásával, az előljáróság által, a tulajdonos költségére lesznek eltávolítandók.

7. §.

A járda-építés és az ezzel összefüggő összes munkálatok költségei, beleértve, a műszaki fölvételek és tervek készítéséből eredő kiadásokat is, a város által, az úgynevezett „kövezési alap“ pénztárából fognak fedeztetni.

8. §.

A járda és a vízfolyókák folytonos tisztántartásáról gondoskodni, a ház-, illetőleg telektulajdonosok, vagy bérházakra nézve a lakók kötelessége, mely czélból a járdát a szükséghez képest naponként felöntöztetni, télben a járdáról a havat lesöpörtetni, a jeget megfelelő módon a járda rongálása nélkül felvágatni és a járdát homokkal vagy fűrészporral beszóratni kötelesek. Ha e kötelességüknek az előljáróság felhívása daczára eleget tenni vonakodnának, az itt felsorolt teendők a mulasztók veszélyére és költségére fognak az előljáróság által teljesíttetni.

9. §.

A járdák gyalog közlekedésre, a vízfolyókák a víz levezetésre, folytonosan szabadon tartandók, ennélfogva azokat bárkinek, bárminő czélra elfoglalni, vagy azokra bármit lerakni tilos.

pítkezések alkalmával azonban az építtető, az előljáróság engedélye alapján meghatározott időre a járdát elfoglalhatja, azonban az okozott kárt megtéríteni tartozik.

Az ezen §. első pontjában jelzett tilalom ellen vétők, az előljáróság által a kövezési alapra fordítandó és annyiszor, a mennyiszer 20 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethetők. Ugyancsak az előljáróság a járdára és úttestre elhelyezett tárgyakat, a fél költségére és veszélyére elhordathatja.

10. §.

Mindazon háztulajdonosok, kiknek telkei mentén a járda építése foganatba vétetik, kötelesek az előljáróság hivatalos felszólítására, 3 hónapi záros határidő alatt, épületeik tetőzetének útczai részét vizfogó csatornával s a járdáig érő levezető csővel ellátni. Ha ezen felszólításnak eleget tenni vonakodnának, költségükre az előljáróság végezteti el a munkát.

11. §.

A járdázás és az ezzel kapcsolatban álló munkálatok vállalkozóknak adatván ki, a vállalkozókkal kötendő szerződés jováhagyás végett, a törvényhatóságnak mutatandó be.

12. §.

A járda építésének és a többi munkálatoknak vezetése az előljáróságnak feladatát képezi.

A járdázási és kövezési munkálatokra a kövezési-bizottság ügyel fel, s a munkálatokról a képviselő-testületnek jelentést tenni köteles.

13. §.

Az ezen szabályrendelet értelmében tett intézkedések s azoknak jogkövetkezményei ellen csak birtokon kívül van helye felebbezésnek.

14. §.

Jelen szabályrendelet a törvényhatóság jóváhagyása után azonnal életbe lép.

Kelt Sárospatakon, 1900 évi nov. hó 5 napján tartott közgyűlésben.

Fodor Jenő,
jegyző.

Molnár János.
főbíró.

P. H.

28960. szám.

Jóváhagyatott.

Kelt T. Zemplénvármegye törvényhatósági bizottságának Sátor-Alja-Ujhelyben 1900 évi deczember 29-én tartott közgyűlésében.

Jegyzette
Bernáth Aladár,
III. aljegyző.

Kiadta
Dókus Gyula,
főjegyző.

Nyomatott Sárospatakon

I. Évfolyam. Hétfő, 1901. február 25. 1. szám.

BOROK A SZERKESZTŐSÉGBE KÜLDENDŐK.

SÁROSPATAK.

BEVETT BOROK NEM ADATNAK VISSZA.

HELYI ÉRDEKŰ ALKALMI LAP. — AZ ÖTÖS BIZOTTSÁG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Szerkesztőség: Szomjuság-tér. | Felelős szerkesztő: Gombosy Pál. | Kiadó-tulajdonos. Királyhegyi Jenő | Kiadóhivatal: Otthon.

A bodrogi híd.

E fontos és mindnyájunkat közelről érdeklő ügyről már úgy hirlapi czikkekben, mint röpiratokban bőségesen volt szó, s hogy most mégis czikkezünk róla, azt könnyen megmagyarázhatja magának az, aki az igazság és méltányosság szavait ismeri. Valóban bámulnunk kel azon a naivitáson, melylyel e kérdést a hozzá szólók tárgyalták s meglepetéssel, sőt haraggal olvastuk a legképtelenebb ideákat a 78,000 frt hovafordítása iránt. Kiosztani úgy-e? Ez kellene az egyik pártnak, megtömni a zsebeiket s dáridózni a könnyen szerzett pénzből. Micsoda önzetlenség! Istenem! Micsoda önzetlenség! De a másik badar indítvány is, hogy hidat építsenek belőle! Hahaha! Hát vak a közvélemény, hogy nem látja e szándékban az önzés rút ördögét? Hidat, magunknak, hogy kocsikázzanak rajta, hogy dicsekedjenek vele, hogy könnyebben hordják haza azon a vagyont, a gazdagságot magunknak! Meddig alszol még igazság! Hol van itélő szavad, lesújtó haragod közvélemény, vagy nem mersz szólani?

Ha nem mersz, szólunk mi, mert mi vagyunk az igazság és önzetlenség. Ide kell adni azt a pénzt szerkesztőségünknek. Mi nem fogunk a felhasználása fölött vitázni, czivódni; czikkekben és röpiratokban tintát pazarolni, hanem igazságos egyértelműséggel fogjuk felhasználni és sem ki nem adjuk, sem hidat nem építtetünk belőle és mégis el fogjuk költeni rendesen.

Micsoda hallatlan vaksága az intéző köröknek kellett ahoz, hogy erre rá nem jöttek, hogy nekünk kell lámpást gyújtani a fejökben, s megmutatni az igazságot igazán és önzetlenül, ahogy a sajtóhoz illik. A mód meg van jelölve, tessék komolyan gondolkozni róla.

Takarékpénztárunk figyelmébe.

Igazán bántó az az ósdi s jóformán divatját múlta rendszer, mely különben elég szép múltú takarékpénztárunk ügykezelésében divatozik.

Azok a sápadt, szomorú alakok, kik naponta nagy számban sereglenek a váró szobában, a szenvedés, a bánat alakjai, nagy tragédiák hajótöröttjei, kik ott vetik ki életök utolsó horgonyát, s ott nyújtogatják sovány, kiaszott kezeiket az utolsó deszkaszál után.

S mégis szomorúan kell látnunk, hogy mily sok teketóriába kerül, mig a hajótörött hozzájut a pénzhez. Váltót kell adni, öt-hat nagy könyvbe be kell jegyezni, kamatot kell fizetni, vagyis amit a jobb kéz ad, hadd vegye vissza a bal!

Új rendszert, új eljárást követelünk, el kell dobni a régi sallangokat. El a váltóval és a könyvekkel, a sok hivatalnokkal, el velök! egy pénztárnok kell, aki fizet, semmi

Erzsike.

Szemedben sötét éjszaka,
Ajkadon hajnal bíbora;
S mig tél fagya szállott a fákra,
Körülted a tavasz sugára.

Tavasz legyen az életed,
Virágot az hozzon neked,
Az ősz elsárgult bús levele,
Sohase hulljon fejedre le.

Lengjen körülted ifjúság!
Madárdal és virágos ág.
S mig itt vagy köztünk, minden óra
Örömet hozzon, virágot szórva.

Igy ifjan, szépen, szeretve,
Igazán boldog lehetsz te.
Mirajtunk tél van s szenvedünk,
Te a tavasz vagy, dalolj nekünk!

Géza napi köszöntők.

— Irta és felolvasta egy 80 éves ifjú. —

1896.

Vőm!

Most itt gyűlt kör szólt sok szép szót. Szív vig lett, dal zeng. Most lásd itt rossz szem nem néz rád, sőt hű nő mint társ, két meg egy kis hölgy mint szép sarj, két jó agg kart tár. Tan, hon, bank, sport fényt ád. Ép test, ép ész, jó kedv, kincs közt nagy kort láss.

Lapunk mai száma 8 oldal.

más. Az fizessen váltó nélkűl, könyvek nélkűl, jótállók nélkűl, gyorsan, pontosan. Mert pusztulóban van a társadalom s megmentésére mindent el kell követnünk.

A kiknek tőkéjök van ott elhelyezve, azokhoz szólunk először. Kívánják, követeljék ez új rendszer behozatalát, legyen igazság, vagy veszszen el a világ!

Városunk fejlődése.

A legutóbbi városi közgyűlésen érdekes fejlődési mozzanatok kerültek szőnyegre, röviden ismertetni kívánjuk közönségünkkel.

A kispataki egyetemről lapunk más helyén lesz szó, amint hogy ez a közgyűlés ezzel nem is sokat foglalkozott. Annál behatóbb eszmecserére adott okot az a bejelentés, hogy a kispataki *világító torony* megkezdette működését.

Általános volt a panasz, hogy a Bodrogon járó hajók nem tudnak a sötétben tájékozódni s csak a múltkor is egymásnak ment a „Garzon“ és a „Csorvasz“ s mindkettő jelentékenyen megsérült. Azelőtt meg a Bodrog-közi helyi érdekű vasút szaladt be a Bodrogba, mert a sötétben a Kispatak végére kihordott szemetet pályatestnek nézte s vakon rohant előre, — köztudomású, hogy a czigányok alig birták partra vonszolni. Az új világító torony 250 méter magas és 43 villamos ivlámpa világítja meg, lábánál pedig a Derda-szobor áll, mi jelképezi azt is, hogy a világító torony a közlekedés szolgálatában fénylik. Helyéűl igen jól van kiválasztva a kispataki szöglet, e jeles rakodópart.

Másik nevezetes újítás *a városnak keramittal való kirakása.* Erre különösen azért volt szükség, hogy a városunk egyik előkelő polgárának nevenapjáról hazatérők rendesen elhullottak a kövezeten s a kényelmetlen úton összetörték magukat, most már azoknak sem kell az utczán hálni, akik maguk erejéből haza nem mehetnek, a sima keramiton szépen haza lehet kúszni. — Ez újítás általános helyesléssel találkozott, mert egyebünnen hazatérő polgárok is sikerrel használhatják.

Harmadik fontos fejlődési mozzanat a sáros kis- és nagypataki *önkéntes mentő-egyesület* megalakulása, melynek működési köre nem tévesztendő össze a fővárosi hasonnevű intézménynyel, mely öngyilkosok s szerencsétlenűl jártak összeszedésével bajlódik, hanem éppen ellenkezőleg azon szerencsésen jártakat szedi össze, akik a vendéglőkben elvesztik véletlenűl erejöket s hordágyon vitetnek aggódó kedveseik körébe. Ezért a tagok a vendéglőket gyakran látogatják, és egyáltalán nincs kizárva annak a lehetősége sem, hogy éppen maguk is rászorúlnak a segítségre. Örömmel jelenthetjük, hogy csaknem az egész intelligentia beállott e humános egyesületbe. Negyedik újítás a vadászokat érinti, de mivel ma már Sárospataknak minden egyes polgára vadász, ezért közérdekű. Ez a *műnyulak* behozatala. Ezek apró automaták, melyek egy arra alkalmazott ember által felhúzva jobbra-balra szaladgálnak a határban, negyedóránként azonban megállanak s ilyenkor a kószáló vadász odamegy s a nyúlon alkalmazott nyílásba tolván a fegyver csövét, a puskát elsüti. Az elmés készülék erre nem szalad el, mint a valódi nyulak, hanem lábait kezdi rázni és oldalára fekszik. Igy a vadász biztos vadászata eredményében s nem kell este a hazugság bűnébe esnie, hogy lőtt ugyan nyulat, de a kutyák széttépték.

—••—

A legújabb borszédelgés.

Az olasz borokkal való otromba szédelgés már a botrány határára jutott. Óvó szavunkat nem tudtuk eléggé nagy erővel hangoztatni s az olasz borokkal való visszaélések immár naponta botrányosabbakká fajúlnak. Eddig csak egyes üzletemberek követték el e csúnya munkát, ma már testületek is rávetemednek erre a hallatlan közgazdasági ballépésre s igazán a legnagyobb megbotránkozás hangja is halk zengés ahoz képest, ahogy kiáltani kellene e példátlan szédelgésekről való eszmecserében. Ime

---

1897.

Ho-hó! Rokon-csoport!

Kotyogós homlokomból osonó okos szót mondok.

Folyó korcs kor mocskos, bomlott, romlott, dohos, pondrós *torlódó porondot hordoz;* hol bohó, hóbortos, bolondos, potom, pózos, — hol komor, mogor, zord, torz, — hol pondor, konok, gonosz, orzó *góczot, sorompót tornyoz!*

Bolyongó Nyomszó! hol nyomozol most vonzó, mosolygó pontot, nyomot, jó boldog *hont, otthont?!*

Mondod: hohó! korholó komorkóros! Oh hol kóborolsz? hogy komolykodol, szomorogsz?! holott most rokon-otthonod sokszoros jót ont. Hordóból lopózott, jó ó-bort gyomorhoz, potrohhoz nyomkodott *kortyos torok* oly tomboló szósportot hozott, hogy horgos tósztoktól ostromolt, ropogón ostorozott, dorongolt konczolt, rogyott *holt gond poklos koporsót nyom.*

Rokon-csoport! most hódolok, bókolok. No! locsogó ó-bor lobogjon koczogó, kopogó *tokból!* forrjon kohós szónk!

Fogom fokosom! Kongó gondok! Hoppot mondok!! kopp!!!

Jó sorszót csókolt osszlopos lobogóhordozónk mosolygó lombokból fonjon jóvoltos, boldog *otthont;* hol bokros, szorgos, robotos dolgokról, kórtól, nyomortól *óvott,* motyogón lomotoljon *ormos korpolszon.*

☆

1899.

Gyönyörködő kör!

Ős bölcsőnkön, hömpölygő földgömbön, kormos, szőrös, bősz ördög szökdös, bömböl, tőröz; — körött, mögött: hőkölő, pötyögős, közöny nyöszörög, tötyögőn közöl; — bölcs ön-közös öröm könyör, hős ösztön nyög, töpörög; — sőt önző

a botrány: a sárospataki takarékpénztár, tehát egy oly intézmény, melynek vezérszerepet kellene vinnie vármegyénk közgazdasági dolgaiban, beraktározott a sárospataki Pavletits-féle pinczébe, mely magában véve is sok bűnnek székhelye, 45 hordó bort, melyet *olasz*iból hoztak fel. Tehát *olasz*iból hozat bort a bank, ahogy közönségesen ezt az intézetet nevezik. Ez nyilván való szédelgés. Mert nem hiszszük, hogy valaki elég vakmerő volna állítani, hogy *olasz*iból magyar bort hoznak, hiszen mindenki tudja, hogy olasz = italienisch, magyar pedig = ungarisch.

Ha egy 10—20 gyermekű nyavalyás emberke arra vetemedik, hogy olasz borokkal szédelgi tele a Hegyaljáról a világot, azt még megértjük, de hogy a sárospataki takarékpénztár is ilyet tegyen, az mélyen elkeseritő s annál elkeserítőbb, mert a beraktározás az igazgatóság tudtával, sőt egyenesen az elnök parancsára történt. Ki tud ez eljárásra eléggé éles szavakat találni? Videant consules. . .

Sárospataki szolöbirtokos.

A harmadik egyetem.

Végre testté lőn az ige. Elkészült a harmadik egyetem. A három versengő metropolis — Ardó, Kispatak, Petrahó között Kispatak lőn a győztes. Övé a pálma. És íme már ott áll a tudományok díszes csarnoka óriási tantermeivel és muzeumaival Kispatak határán a vágóhíd és téglaszín között, várva a tudományszomjas ifjúságot. A tanerők kiválasztása is megtörtént s az alábbi névsor hatalmas garantia arra, hogy minden jeles erő a maga helyén ki fogja fényesiteni azt a csillagot, melynek neve *magyar tudományosság*. A tanárok kiválasztása így történt:

Theologia, egyházi szónoklat dr. Szabó Sándor. Mezőgazdaság, állattenyésztés dr. Ballagi Géza. Rajz, szépirás dr. Finkey Ferencz. Jogbölcsészet, bélbajok Ellend József. Házépités, társadalmi szónoklat Csontos József. Ének, bőripar, zene dr. Mitrovics Gyula. Elmekór, geologia dr. Székely György. Egyetemes európai jogtörténet Haury József. Női kézimunka, kisdednevelés Pavletits Ferencz. Borászat, cselédügy Steinfeld Jenő. Keresztyén erkölcstan Veres Ferencz. Római jog, tolonczügy, statisztika Hodossy Béla. Békebirósági intézmény, algebra dr. Kiss Sándor. Csillagászat dr. Meczner Sándor. Jótékonyság, táncz, illemtan Pavletits Gyula. Vendéglőipar, sörfogyasztás Szeremley Gábor. Görög, latinnyelv, aprómarha-tenyésztés Csajka Endre s így tovább, láthatjuk, hogy e jeles egyetem az összes ismeretágakat kimeríti.

gőg, dögös dölyf őrjöng, dühöng, röhög, köpköd, dől, bortonöz, lövöldöz, öldököl

Törzsökös kozos kört zsörtölőn őrző. *Vőm* ördögöt győző, kötöző, dögönyöző *kört* rögtönözött; — ömlő szőlőszörphöz örömgyöngyöt öntözött; őrölt, főzött, rőfögött, pörkölt, bőgőt rőstolt, — bőjtöt tört

Földgöröngyről, ködös gőzkörből röpködjön fel hő köszöntőnk!

Vőm! könytörlő gyönyör kozt őrködjön, főnököljön, ösztönözzön, söpörjön, döntsön; — önkölcsöntől, portól, tonktól őrzött, bödönök, bőröndök, körmöczösök közt bővölködjön!!

Hulló forgácsok.

Sok a nő-egylet Patakon. Szétforgácsolva nehezebb szolgálni a jótékonyságot. Tartsunk össze. Imo itt a református nő-egylet, melynek elnöke Pavletits Julia, ez a viruló fiatal asszony, nagy dióbarna szemekkel s piros ajkai közül kivillogó lapos kapafogakkal. Aztán a kathólikus nő-egylet Ellend Jozefina vezetése mellett. Ez a karcsú szőke leány állán hamiskás gödröcskével; nevető, kaczagó szemekkel, olyan, mint egy virág, mely ide-oda néz. Végül a lutheránus nő-egylet Csajka Andrea vezetése alatt, e leány molett kellemes, hosszú hullámos haja a tarkójáig ér, ringó járása részegekké teszi a józanokat. Álljunk be mi is férfiak e nő-egyletekbe, hogy fejlődjék, gyarapodjék a jótékonyság intézménye, tartsunk össze.

* * *

Széthúzók a társadalmi intézmények. Az emberek nehezen tudnak egymással megegyezni. Ez nem jól van így, a kik egy hajóban eveznek, tartsanak taktust, nem haladhat a nélkül a hajó. Ahány ember, annyi akarat. Csak a vasárnapi sörözést veszem fel, a mi társadalmi létünknek fontos tényezője. Egyik a Feldmesserbe húz, másikat a Királyba húzzák, van olyan, a ki Ornsteinhoz megy, sőt a Központba is járnak. Hogy lehet így egyértelműleg járni el, hogy fejlődhetik így a társadalmi élet. Aztán tiz-húszan egybegyűlnek sörözni, mindenki fizet. Hallatlan! Egyértelműleg azon kellene lenni, hogy senki se fizessen. Közös akarat mindent legyőz.

* * *

Van-e létjogosúltsága a „Sárospatak"-nak? Persze hogy van, íme ezen számunk is megmutatja, hogy nem kell kicsinyeskedni. Becsűljük meg egymást, segítsünk egymáson. Aki berúg, vezessük haza, ne járjon az utczán magában, elhagyatva, fázva-dideregve, mutassuk meg neki a békés családi tűzhelyt, ahol a szeretet lobogó lángjai várják; kedves vigasztaló szavak s gyöngéd kezek bánnak el vele. Bizonyára hálás lesz másnap érette az illető s megköszöni, hogy elvezettük a vigasztalás földjére, hol a szeretet fogadta, két kézzel kapaszkodott belé, s ugy vigasztalta lehajlott fejét s meggörbült vállait. Mert milyen jó, hogy van egy helyi lapunk. A kit ütni akarunk, ütjük itthon, illetőleg ütik otthon. Nem szabad egyebütt ütni, de otthon lehet, mert nem mondja el ő, hogy kikapott. Erre jó a lap, ott is lehet ütni, a ki ütni való.

VEGYES HÍREK.

Bűvészet.

Tripoli de Napoli a híres és csodálatos bűvész megérkezett, első előadását e hó 25-én este tartja a Ballagi-féle vendéglő nagy termében meghivott úri közönség előtt. Érdekes programmjából felemlítjük a következő csodálatos mutatványokat:

1. Az elvágott zsebkendő.
2. A vándor korona.
3. Kártyamutatványok.
4. A varázskendő stb.

Már itt felhivjuk rá a csodálatos dolgok iránt érdeklődő közönség figyelmét.

Váratlan fordúlat.

Csontos József t. barátunkat sajátos véletlen érte. E hó 19-én este hazamenet épp kapujában váratlanul felfordult.

Automata szánka.

Ellend József jeles fizikus és feltaláló egy különös járműre kapott szabadalmat. Ez egy öncsúszó automata szánkó, mely két-három méterre is viszi az embert. A motorba 2 liter bort kell önteni. Gratulálunk.

Utonállás.

Mint értesülünk Csajka Endre sárospataki kályhagyáros és műtapasztó e hó 20-án éjjel a bankból hazamenet az úton megállott.

Betörés.

Városunk bűnkrónikája ismét szaporodott egy esettel. Salacz városi jegyző e hó 13-án a Feldman féle vendéglőből hazamenet az alsó várkert sötét és bünökre alkalmas utkanyarodóján elesett és az orrát betörte.

Kiásott régiség.

Rendkívűl becses lelettel gazdagodott ismét a „Hegyaljai muzeum". a sárospataki apróhomokon a Ballagi-féle parczella nyugati oldalán a munkások földforgatás közben értékes régiségekre akadtak. Egy pár csizma és egy kalap került elé, melyekről kétségtelen, hogy valamely ó-kori uraság hagyományai. A foltozott kalapon belül Julius Pavleticus hírneves római hadvezér jegye van, kiről köztudomású, hogy Traján császár hadseregében mint a dákok leverője szerepelt s pazar életmódjáról is ismeretes a történelemben. Ez a hadvezér az, kinek galáns kalandjairól a Gesta Romanorum oly sok helyen megemlékezik. A leleteket elébb kifőzik, karbolozzák s úgy helyezik el a muzeumban.

Konczert.

Zom Bori a jeles énekművésznő e hó 28-án tartja első kamara hangversenyét a Paszuly vendéglő kamarájában. Az érdekes műsorból álljon itt a következő néhány pont:

1. Nagy ária a „Zokogó lencsés" cz. műből duo, énekli a művésznő.

2. Igyátok le magatokat . . .!" mint saját alkalmi szerzeményét a művésznő éneke mellett hegedűvel kiséri dr. B. G. ur.

3. Van-é elég bor . . ." quartett, előadja az ötös bizottság.

Bátor életmentő.

A Bodrogparton játszadozott a kis Ellend Jóska, egy kispataki piczi fiú. Apró lábacskái vigan taposták a Bodrog jegét, ujjongva verte össze kezecskéit. Játszás közben közel került a lékhez s bezuhant a jég alá, a vizbe. Rémes sikoltására odarohant Csontos József kispataki szolgalegény s élete koczkáztatása mellett fél kézzel kirántotta a fúldokoló csöppséget. A bátor életi mentőt a jegen korcsolyázó kispataki intelligentia megéljenezte.

Elveszett értéktárgy.

Haury József tisztelt barátunk vasúti kézbesítő elvesztette régi és értékes papirszipkáját, mely még a nagyapjáról maradt s így családi emlék. A károsult kéri a becsületes megtalálót, hogy csiptető vassal a szipkát fogja meg és adja vissza.

Himen.

Mint örömmel értesülünk, tisztelt barátunk Pavletits Ferencz jegyet váltott — Sárospataktól S.-a.-ujhelyig a III. osztályra.

Szépség verseny.

Mint értesűlünk a nemzetközi szépségversenyen az első diijat deli termeteért Veres F. tisztelt barátunk nyerte. Gratulálunk.

Gyászjelentés.

Vettük és igaz részvéttel adjuk a következő gyászjelentést.

„Alólirott úgy a maga, valamint a közelről és távolról érdeklődő összes rokonok és barátok nevében a legmélyebb bánattal tudatja, hogy 60 éven át hűséges barátja és kisérője, a feledhetlen érdemű

WESSELI PINCS

nincs többé. E hó 20-án disznórágás következtében gyógyíthatlan betegségbe esett és kimult. Csöndes részvét kéretik, Pavletits Gyula mint gyászoló."

Virághullás.

Fájdalommal veszszük a szomorú hirt, hogy Pavletits Gyula banki pénztárnok a Feldmesserből hazamenet belehullott a sárba.

Karczolatok.

Kevés a bor. Mellékes, hogy tiszta-e, csak töltsük a pohárba. Tizenegy órán túl úgy is mindegy, mert akkor már az ember a bort nem issza, hanem eszi. És mit nézzük, hogy hol termett? A legdrágább bor Patakon úgyis az apróhomoki. Apró kiadások, de olyan sűrűn, mint a homok.

Te szép leányka! tölts bort
Fehér kezeddel a pohárba,
Apró homok bora kiforrt
Arany gyöngyökké válva.

Tölts bort! Bolond ki búsul.
Lám elmult édes ifjúságom,
Az élet ah! kijátszott rútul
S most már aludni vágyom.

De míg az ajkad pirja ég
S szemed a nap sugára,
Nem készülök a sirba még,
Az örök éjszakába.

Tölts bort! Deres hajamnak
Ez lesz vigasztalása,

Szemem a tiszta ifjuságnak
Virulását szemedbe lássa.

Eljön majd szíved ifja
És égő két szemén
Miként a tiszta hajnalpirba,
Boldogságod lássam meg én.

És akkor is te tölts bort
Az öregnek a pohárba,
Elérte, a mi vágya volt
S mehet az éjszakába.

* * *

Ez az ötös bizottság szépen teljesíti föladatát, az igaz, hogy könnyű munkája van, enni és inni. De hát nem ez-é a legnehezebb? Hisz ha enni nem kellene, ez volna a legjobb s ha inni nem kellene, az lenne a legrosszabb. Igazán kár, hogy ez a bizottság oly ritkán ül össze, évente egyszer. De hát rajta múlik-e, hogy nem ül össze? És nincs-e igazam, hogy ritkán vagyunk együtt? Többször való összejövéssel jobban megértenők egymást, ma az erdőn, holnap a mezőn, holnapután a szőlőben, kedden a szobában s csütörtökön valahol egyebütt. Bút-bajt elfelednénk, egymásnak vidám oldalát is látnók, nemcsak a feketét. Mig igy? csak a napfogyatkozást látjuk egymáson, de nem a fényt is. S tetszelgünk magunknak, hogy csillagászok vagyunk.

* * *

Alkony. Távol nyugaton még vissza-visszarezdül egy-egy napsugár, de már sötétre vált a nap. Két vándor halad az elboruló tájon. Kezeiket összefonva tartják. Ugy mennek. E két vándor a Barátság és az Egyetértés. Igy mennek egy darabig.

— De szép este, szól az egyik.

— Mi szép van rajta? válaszol amaz.

— Eh te buta, nincs érzéked a szép iránt.

— Én buta? Szemtelen!

S kezöket kiszakítva egymásból külön úton mennek a sötét éjszakában. És mindakettő letér az igaz útról s úgy botorkál végig a világon. Az éjszaka pedig sötét, a csillagok sehol se ragyognak.

CSARNOK.

Arczkép.

Ki ne ismerné?... azaz hogy a a ki ismeri Dr. Ballagi Gézát, az csak szónokolva ismeri. Bécsi bicska, vashid, kispataki egyetem, hajpomádé, görögdinnye tenyésztés neki totaliter totegál, ha ajkára veheti. Holmi közönséges kifejezésű jelzők elő sem fordulnak az ő szótárában, ellenben a pattogósokból, a mennydörgősökből egész garmadával rendelkezik, hogy akár speczerájt nyithatna belőlök. Akkor aztán azt ellehetne nevezni szellemi borbélymühelynek (a hol szappan nélkül borotválnak), rakéta árulásnak, vagy dynamit csempészetnek. Milyen gyönyörüen néznének ki például kirakatában a következő hirdetések: Replikák, paprikával, vagy anélkül, bármiféle sokadalomra kaphatók. — besózott polemiák dugaszban tartva a következő felirással: „Vigyázat, robbanékony.“ ingyen mellékeltetnek! Röpiratok hosszú ... akarom mondani borsos lére eresztve, vitatkozások programm beszédek tartar-mártással a nap bármely részében felkanalazhatók.

Ezen sokoldalú elfoglaltsága mellett még a bankot is adja — a takarékpénztárban és a kaszinóban. És mégis folytonosan tesz-vesz, harsog, pattog pihenés nélkül. A hol ő beszél, ott más ember arra van teremtve, hogy türelmesen csukja be a száját, ugy sem hallaná maga sem, hogy mit beszél. Hatalmas feje olyan, mint az uj bor, nem azért mintha zavaros volna, hanem azért, mert forrton-forr s ha lecsillapszik, szinarany eszmék maradnak ott salaknak. Jelleme áldott jó tokaji asszú, melynek tiszta hirnevét hiába igyekeznek elrontani borpancsolók, borcsiszárok és betyárok, megőrzi az minden pinczepókháló daczára ősi gránátszinü villogását és szív deritő zamatját. A mint halljuk, nem soká stenografált megjegyzéseket ragasztanak utánna (nem ő utánna, hanem a neve után) akkor lesznek csak ilyenféle zárjelek olvashatók az ujságokban: „Szónok vitriolt fecskendez szerteszéjel (általános elképedés és mozgás.) szónok mint faltörő kos döngeti a korrupczió bástyáit (heves közbe kiáltások és epés kar föl-emelgetések) szónok, mint a lecsapott istennyila sustorog és frecskendezi szét a vádak kén köveit, (egyetemes tengerháborgás és üvöltő csatazaj), szónok, tuldörgi valamennyit s pozdorjává töri ellenfelét ....

Igy lesz az az ujságokban nem soká, ha ugy sikerül, a mint mindnyájan szivünkből kivánjuk.

Szerkesztői üzenetek.

E. J. Sárospatak. A beküldött vers nem jó, hogy is jött ön arra a gondolatra, hogy verset, pláne ódát irjon a burgonyáról? Különben elrettentő példának ide iktatjuk verse első versszakát:

Este van, méla ábránd
Terül a burgonyákon
Sült krumpli ah, te vagy
Imádott ideálom.

H. J. Igen, az új szabályzat szerint az állomásfőnököknek kell elszedni a jegyet.

P. F. Legjobb tápláléka természetesen a kis babának a tej, szivart nem szabad a szájába dugni.

Dr. B. G. Csak ennyi bor van?

Z. A. Legjobb a hajat semmivel sem, de ha már akarja, tiszta zsirral kenni.

H. B. Az nem lehet. Az 1901. febr. 25-ki törvény világosan intézkedik erről. Csak annyit kell inni, amennyi van, mert annyit sohasem lehet, amennyit az ember bír.

V. F. Arczképét várjuk, hogy a Hölgyek Lapjában közölhessük.

Dr. F. F. Vékony hangot nyers tojásfehérje ivással lehet szerezni.

Cs J. Olyan köszöntőkönyv nincs. Legjobb ha maga készíti beszédeit. Gyászbeszéd nem lehet egészen humoros, persze a humornak tág tér nyilik benne.

P. Gy Hozassa meg a „Női szépség ápolása“ cz. művet, ebben megtalál mindent. Egyébként ha nagyon szép akar lenni, tartson egy ügyes cselédet, aki időnként tisztogassa. Fésülődni minden héten kell, mosdani legalább kéthetenként.

Cs. E. 1. Nem tehetjük. Szobalányokat a cselédközvetitő intézet utján fogadhat. 2. Nehéz dolog lovakat a padláson tartani, de ha tetszik, teheti. 3. Dr. Kajdacsy Harisbazár I. emelet.

Sz. Gy. dr. 1. A fagylaltba nem tesznek turót. Az tejből és czukorból van. 2. Két liter bor elég egy embernek. 3. Schopenhauer bölcsész volt, derült világnézlete közismeretü.

M. Gy. ifj „A római műemlékek Petrahón“ cz. dolgozatot még nem olvastuk el, legyen türelemmel. Az ardói római castellumot Florenus senator emelte, leirását várjuk.

Nyilttér.

(Hálanyilatkozat.)

Alulirottak erkölcsi kötelességünknek tartjuk e helyen Tek. dr. Ballagi Géza orvos urnak, ki a legkinzóbb váltófájdalmainkból gyors és sikeres gyógymódjával bennünket kigyógyított, — hálás köszönetünket nyilvánítani.

Több s.-pataki polgár.

Bodrog vize...

Andante. *(Kurucz nóta.)*

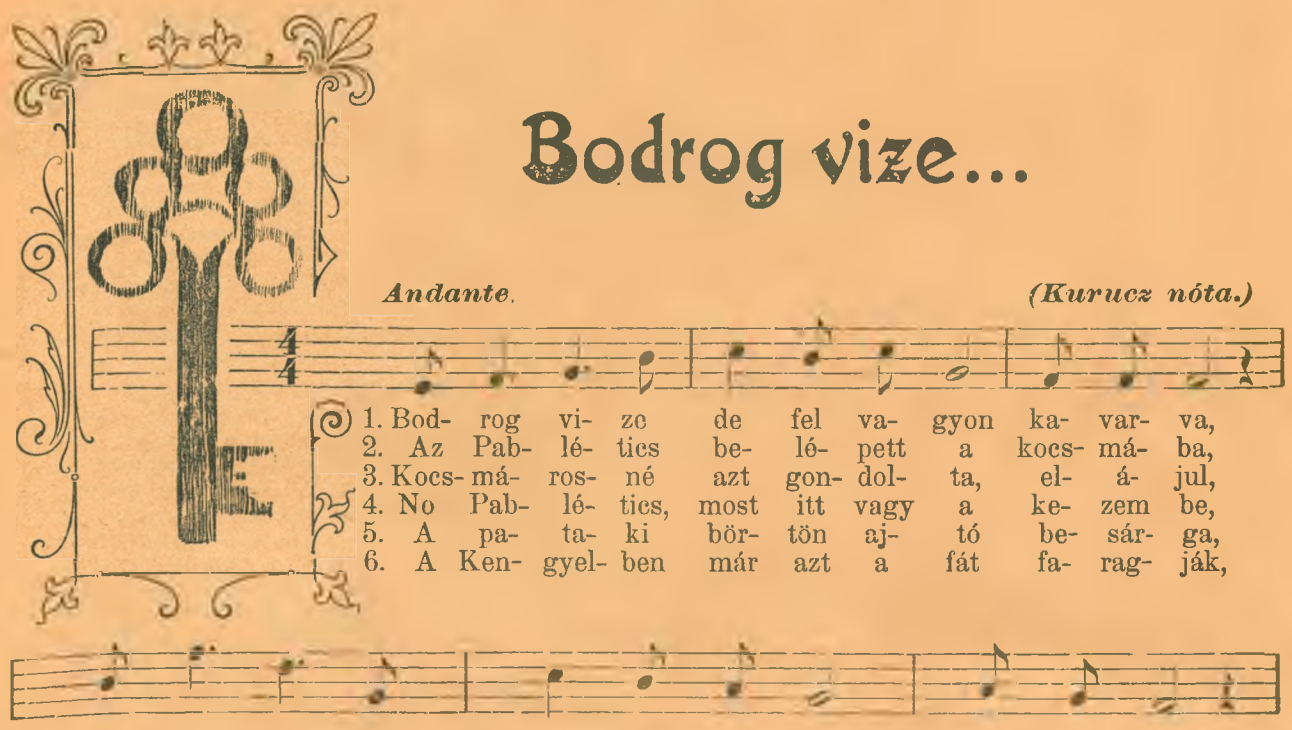

HIRDETÉSEK.

Szécsi és Horváth

egyesült gyógyszertára

a

testvériséghez

Sárospatak.

Sárospataki népbank mint takarékpénztár

valódi OLASZi borok.

Hamisitatlan minőségben, egyenest a tőkéről,

eladó 45 hektoliter.

Pavletits, Szeremley, Csajka,

raktárosok.

„ÁMOR“

varrógépek.

Özv. Pavletits Francziskánál

Sárospatak.

Nyakkendők, aesthetikai irányczikkek gallérok, filosophiai dolgozatok, sajt, szalámi, szerelmi levelezők

Székely Gy.

boltjában, Sárospatak.

Uraságoktól levetett

KALAPOK

régiek és még régibbek egész darabokban.

Ugyanitt kalapfoltozások

és

ILLATSZEREK

Pavletits Gyula

nagy áruházában kaphatók

Sárospatak.

Ócska papirszipkák, barna és fekete szinben csak azon esetben valódiak, hogy ha ***Ury Józefinna*** trafikjában vásároltatnak.

Pavletits Ferencz

Házasság-közvetitő irodája

Palays-Palcsó

az udvarban.

Discretio!!

Nagytolongás!!

Nem kell már dynamit!

Lőpor megtakaritás!

Rendkivüli hatás!

Régi, kipróbált viharágyu!

Szőlő tulajdonosok figyelmébe!

Pavletits Gyula

viharágyu raktára

Sárospatakon.

Régi és kipróbált viharágyu használatra bérbe adatik.

A patronok rombolása ellen bádog védő-csővel ellátva.

Robbanásokra ugyanitt teljes berendezés állandó

müködésben.

Madmoiselle ZOM BORI

schweizi hölgy

Kamara-Hangversenye

a „Paszuly" vendéglő kamarájában

érdektelen és változatlan programmal, egy hangon e hó 28-án.

Nyomtatta Steinfeld Jenő, az ev. ref. főiskola betüivel

Nyilt levél

sárospataki közbirtokostársaimhoz.

Az oly nagy port felverő bodrogi vashid ügyben, a közbirtokosság jelentékeny vagyonát képező 78,000 forintnak a község részére leendő átadását erre egyáltalán jogosult beszólással nem is biró egyének erőszakolják, kiknek némely közbirtokos, érinteni nem kivánt indokokból, az egyes közbirtokosoknak világos megrontására készséggel segédkezik.

Mint értesülök, értekezlet értekezletet ér, melyeken alaptalan, helytelen kimagyarázásokkal igyekeznek közbirtokostársaimat megtéveszteni, sőt megfélemliteni a végből, hogy a közbirtokosság márczius 18-ára nagy sietséggel összehivott közgyülésén, a 78,000 forintnak a község részére leendő átadását megszavazzák.

A szereplő egyének az által kivánják a közbirtokosok szabad akaratát lekötni, hogy a dolgot ugy ismertetik, mintha az csupán néhány nagy birtokos érdeke lenne, kik vastag önzéssel a kisebb közbirtokosokat megrontani czéloznák; oly hangok is nyilvánultak, hogy a nagybirtokosok majd behozzák a vámszedést s a hidat szállitásra közlekedésre inkább használó kissebb birtokost igy meg ugy fogják sarcoltatni; sőt oly irány is jutott kifejezésre, hogy a közbirtokosság a község ingatlanait, regáleját s Isten tudja még miféle vagyonát elszedvén, ha a 78,000 forintot a közbirtokosság a községnek most át nem adná, a község mindent vissza fog követelni; lefoglaltatnak, zár alá vétetnek mindent; készpénzt ingatlant, sőt magát a most feloszlás alatt lévő közbirtokossági erdőt is elveszik. Ily uton gondolják közbirtokos társaimat félrevezetni, megfélemliteni!

Ezért intézem hozzájok ezen nyilt levelemet, hogy a helyzetet röviden megvilágitva, őket a valódi tényállás, a jog, törvény és igazság megismeréséhez vezessem.

Tény az, hogy a közbirtokosság maga által épitendő bodrogi vashidra 1895-ben a végfeloszlás idején felmaradandó 78,000 frtot határozott forditani, mely összeg 1895-ben nem is létezett; csak később folyt be, illetőleg lenne befolyandó, hogy miből? alább olvasandják.

A közbirtokosság ezen áldozatot azon reményben kivánta meghozni, hogy a hidépités költségeihez az illető érdekeltektől kellő támogatást nyerend.

Ezen reményében csalódott. A 140,000 frt költséggel előirányzott hídépitéshez nem járult hozzá senki; sőt akik hozzájárulni köteleseknek vélelmeztettek, bíróilag végleg felmentettek. A közbirtokosság tehát magára maradt.

Ily körülmények közt belátva a közbirtokosság, hogy másoknak teherhordozójává nem süllyedhet, 1900. május 7-ikén tartott közgyülésében **egyhangulag kimondotta, hogy a vashidépitéssel felhagy;** vámszedési jogáról lemond; s ezt törvény értelmében a vármegye alispánjának bejelenti; tényleg be is jelenjette, s jogerős határozatának végleges és jogerős lebonyolitására elnökét utasttotta.

A közbirtokosság elnöke azonban mindent tartott inkább kötelességének, csak azt nem, hogy nyert megbizatásának megfeleljen.

Mert egyetértésben a község birájával, ugy a községi képviselőtestületben, mint a közbirtokosság szerveinél (hetes bizottság, ig.-választmány) mindent elkövetett, az 1900. máj. 7-iki közgyülés határozatának kiforgatására.

A képviseletnél a tekintetben, hogy a község a 78,000 frtot a hiddal általvegye; a közbirtokosságnál pedig hogy ez a 78,000 ftot általadja. A községi képviselőtestületben s a hetes bizottságban (saját szavazatával) czélját érte, az ig.-választmányban azonban fenakadt; most tehát indokolhatlan sietséggel márczius 18-ra közgyülést tüzött, mely közgyülésre a biró közremüködésével, értekezletekkel, plakátokkal, szavazat-meghatalmazások gyűjtésével, szóval minden utakon foly a munka számbeli többség összetoborzására; segitségül hivatván a nem közbirtokos „mezei hadak“ is, kik elfoglalni lennének hivatva a sárospataki közbirtokosság minden vagyonát, mely mint hirdetve

van, „annyira összekuszálódott, összezavarodott 65 év alatt, hogy most a leszámolás bekövetkeztével minden sárospataki polgárnak akár közbirtokos akár nem, nem csak joga, de kötelessége, hogy érdekeit képviselje.“

Közbirtokostársaim !

Én s velem egy véleményen levő közbirtokostársaim azt mondjuk: Igen szép dolog lesz, ha vashid lesz. Ez jó, hasznos és szükséges. De viselje terhét mindenki igazságosan. Melyre nézve pedig egy azon községben más igazságos kulcs nem lehet, mint az adókifizetési képesség, vagyis az adó forint. De ha a népboldogitó urak a vashidat csak velem, illetve velünk, a mi pénzünkön kivánják felépittetni; ilyen oktalanságra 78,000 forintos emléket magunknak nem emelünk. Jobb ránk nézve, ha fahidon járhatunk a magunk szegénységéhez, minthogy más járjon az emlékünket megörökitő vashidon mint tulajdonos birtokunkra.

A dolog nagyon egyszerü. A 78,000 frtból esik egy telekre 154 frt, a kinek tehát egy telki jogosultsága van, 154 frttal járulna a vashidhoz; ha pedig ő Herczegségétől le a legkisebb adófizetőig mindenki adója arányában járulna, megejtett számitás szerint esnék egy telkesre mintegy 30 frt. Minden egy telkes közbirtokos tehát mintegy 120 frttal fizetne többet, igazságtalanul.

De a dolog nem csak ennyiben van. **A meglevő pénz tulnyomólag az erdő műfájának kereskedelmi értékesitéséből állott elő; mert műfa, cser sat. czimen 1895-től 96,000 frt folyt be. Ez a pénz csak az erdőjogosultaké.** Az erdőjogosult nem kapott semmit a földből, — nem kapott egy fillért sem a 143,000 frt regáléból. Milyen igazsággal lehetne tehát most elvenni tőle vagyonát? mily önérzetttel szavazhatna most az erdőfáját helyettesitő pénz átadására az a közbirtokos, ki földjét megkapta, regáléját felvette, erdőjogát pedig 400—450 frtjával eladta s árát felvette. Hát ilyen igazság türhető-e?

Már most fontolják meg épen azon közbirtokos-társaim, kiknek megnyerésére az oly lelkes korteskedés városszerte foly, kiket a szegény ember hatásos nevével szeretnék ellenem is a védőpajzsul szereplő népbarátok feltüzelni, miként állanak a felmerült kérdéssel szemben?

Eligazodásukra ide irok nekik egy példát.

Az erdő felosztása alkalmából minden telekre 236 frt 81 kr. átlagos faérték esik. Amint ennél kinek-kinek több vagy kevesebb faértéke jut a részére kihasitandó területnk, ahhoz képest kell a különbözetet kapnia vagy fizetnie.

Ezen tényleges helyzetet alkalmazva épen a $84^{22}/_{48}$ telekkel csoportosult kisbirtokosokra, kik egyezség szerint a „Szava“ északi oldalát kapják meg, s itt mintegy $507^{606}/_{1000}$ osz. holdat kapnak, mely terület becsholdanként átlag 55 frt fabecsértékkel van felvéve: **faérték megtérités czimen 7697 frt 14 krt kell visszafizetniök.**

A 78000 frt közb. tőkéből egy-egy telekre 154 frt jut; ha ezt oda adják, nem jut semmi; ha oda nem adják, kifizethetik a 7697 frt 14 kr faértéket, s még marad részükre 5403 forint, melyből ha adójuk arányában a vashidra telkenkint 30 frtot áldoznak is, mégis marad fel mintegy 2783 forint, mely az erdőkezelés megkezdéséhez vajmi jóleső aprópénz lenne.

A 78000 frt átadása esetén tehát mindezek nem csak elesnének, de 7697 frt 14 krt kell készpénzzel fedezni, s miután a gazdaembernél manapság nem igen lehet a tallér garmadába rakva: kölcsönt kell felvennie vagy az erdőfáját eladni s pénzt ebből csinálni. Mindkét esetben még gyermekeik is fogják könnyelmü eljárásuk eredményét sinyleni; vajmi kevés kárpótlást nyerve a diszlekedő vashid puszta szemlélése által!

Nos hát t. közbirtokostársaim! Ilyen és ennyi az én önzésem, ugy magam mint közbirtokostársaim irányában. Igy akarom én Önöket megrontani.

A népszónokok azon beszédének, hogy majd vámokkal stb. fognak megsarczoltatni, ne üljenek fel. — Egy szó igaz sincs abban. A törvény a községben s annak határában minden lakosnak és birtokosnak vámmentességet biztosit.

A segitségül hivott mezei hadaknak azon csatakiáltása pedig, hogy mert a közbirtokosság a város vagyonát igy meg úgy elvette, ezért most vissza vesznek, zár alá vesznek mindent, elveszik még az erdőt is: mosolyogni való mese. A közbirtokosság ügyei minden irányban jogerős bírói itéletekkel rendezvék még 1868-ban.

Ha a községnek mint ilyennek volt baja, panasza vagy igénye, akkor és ott volt helyén azt érvényesiteni. Ha volt regáléja, meg volt ennek bejelentésére a határ-

idő törvény által állapitva; mért nem jelentette be? A közbirtokossági javaknak összekuszálódása, összezavarodása merő valótlanság. Összezavarni s a zavarosban halászni szeretnének bár, de már nem lehet.

A közbirtokosság feloszlásának idejére 60,000 koronára rugó ajándékot határozott átadni a városnak. A közbirtokosság, a jobbágy viszonyból való megváltására 400,000 forint terhet vállalt s törlesztett le; ez által tette lehetővé, hogy minden kötelezettsége nélkül feloszlásának idejére gondoskodni kiván a községről is. Az lenne hát a köszönet, hogy most a nem közbirtokos község, ennek nem közbirtokos lakosai, kik egy fillért nem fizettek, kiknek semmi joguk, elvegyék vagy elvehessék a közbirtokosoknak vagyonát? Ez valódi Communismus! Ily képtelenség azonban ne tévesszen meg senkit sem.

Ha a községnek az ajándék nem tetszik, ne fogadja el. Ha pedig azon vastag hálátlanságra fakadna, hogy a közbirtokosságot beperelné: eljátszaná az ajándékozáshoz való jogosultságát is s az ajándék visszavonása nemcsak természetessé, de törvényessé is válnék.

Avagy kérdezzék meg a közbirtokosság veterán Elnökét, ki most minden erejével azon dolgozik, hogy a közbirtokosok ezen 78,000 frt. vagyonát a községnek által adja, ő volt-e hát az, ki ismételt — talán husz évet is haladó közb. elnökségét, a közbirtokosságnál mindig vezérszerepet játszó fő-fő befolyását arra használta fel, hogy a községet a közbirtokosság javára kivetkőztesse igazi vagyonából, jogaiból s most a 78,000 frt. átadásával csak lelkiismeretét kivánja megnyugtatni? Ha igent mond reá, kövessék őtet; de követeljék tőle vissza az állitólag elszedett sok földét, regálét, melyet jogosultsága arányában ép ugy ki vett, mint más birtokos; ha pedig nemet mond reá, mint hogy mást nem igen mondhat: egyeztessék össze eljárását, valjon az általa képviselni kellett közbirtokosok hű képviseletében jár-e el s végrehajtja-e az 1900. május 7-ki közgyülés félre nem magyarázható szigorn utasitását!

Ne hagyják közbirtokostársaim magukat nagy kárositásukra félrevezettetni. — A kinek tetszik, sajátját ajándékozza, adja oda a hová akarja; de a más vagyonát szavazással ne kivánja elvenni, mert ez nemcsak törvénytelen, de nézetem szerint nem is tisztességes dolog.

Sátoralja-Ujhely, 1901. márczius 14.

Tisztelettel

Meczner Gyula.

NYOM A „ZEMPLÉN" NYOMD 134—901.

91.

Mellékiet a Gazdasági Értesitő 21. számához.

90.

Sárospatak. 1901. március 15.

Szerkesztőség: Placz-utcza, az a maslk zöld ház. ✳ ✳ ✳ Kiadóhivatal: Ebkörút, ✳ ✳ ✳ ✳ sarokház.

JAJ BE HUNCZUT...!!

Egyes szám ára: 5 darab garasos kifi: ára és még 5 vas! ✳ ✳ ✳ Szerkesztők: Mi.

BENSZÜLÖTT, KÉPTELEN, ALKALMI DIÁKLAP, TUDOMÁNYTALAN TARTALOMMAL.

— Megjelenik minden ezer évben egyszer, akkor is csak néha. —

Mottó:

Nem kell nekünk arany, babér,
Oda adjuk egy tál babér'.

Szerk.

Szózat az aszfalt ellen.

(Polemia kizárva)

Tisztelt Közvélemény!

Mindenekelőtt kijelentem, hogy aszfalt iszonyban szenvedek . . . Türelmes vagyok, ideges se vagyok, de az aszfalt még őrűlttó teszen. . . . Tagja vagyok több állatvédő egyesűletnek. Szeretek minden állatot — cserebogarat, sündisznót, pápaszemes kígyót, varangyékos békát — még az asszonyi állatot is, de az *aszfalt* állatot ki nem állhatom! . . . Talán meghibbant az eszem, kérdezi valaki?! Ezt kikérem magamnak. Hát állat az aszfalt?? — Igenis az!! Legalább is olyan a természete, mint az asszonyi állaté. ***Ime:*** Nyár van. Az öreg nap apó késői szerelemre lobban a sárospataki aszfalt iránt. Szerelmes szíve izzó vulkánjának tűz-sugár kévéjével ostromolja . . .

— És aszfalt kisasszony . . . nem tud ellenállni . . . Olyan, mint az asszonyi állat: ingatag és olvadékony . . .

Egy ezután megcsalandó jövendőbeli férj dühével gyűlölöm az aszfaltot.

És én ilyen lelki állapottal járjak nyáron az olvadt aszfaltban . . . melynek pocsogása a kétely csörgő kígyóit uszítja idealis lelkemre —

Prológ.

Bekezdek im következő prológba:
Vajjon miről fog zengeni most a nóta?
S ha e vers minden lesz: csak nem pro-
[lóg[1]
Mondják rá azt: — secessiós dolog.[2]

Tánciskolás bohó gyerek koromba'
Énekeltem jambusba, trocheusba'
Megzengtem én szemét, haját a lánynak,
Irtam akkor: a „szivem csillagának!“

Azon eset esett meg, leggyakrabban
Kosárt ha kaptam és gyakorta kaptam!
A „kis kegyetlen“-t rögvest megszerettem:
Mert irtam igyen: — „Ő elérhetetlen!“

Mikor már hire járt költő nevemnek,
Szerettem ha mint „iró“-t emlegettek,
S utczán járva-kelve a busat adtam,
Hiszen úgy irtam: „búm kimondhatatlan.“

S kimondhatatlan búmat dalba zengtem.
Csupán blazirtat adtam és kerestem;
Hogyha lányról beszéltek én előttem:
Ásitottam . . . de otthon dalba szőttem.

Ám hogyha bálról szólott von a nóta:
És mint riporter két redakczióba

[1] Szerző túlteszi magát a szórenden. Szerk.

[2] Itt a prológ iró hét szakon át magáról kezd beszélni. Ez csak erény s mutatja azt, hogy a jó lyrikus sohasem tagadja meg magát. Szerk.

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

hogy minden asszony ingatag és olvadékony, mint az aszfalt??!!! Ezt nem bírom elviselni. Az aszfalt sérti lovagi érzületemet, idealis lelkem nőimádását . . .

Oh ez sok egy érző kebelnek!!!

Az aszfalt esküdt ellensége az idealizmusnak és költészetnek: Egy meleg nyári éjen holdfénynél egy bájzengzetű szerelmes vers papírra lehellésével foglalkozom — s egyszer csak meglocsesan lábam alatt az olvadt aszfalt . . . Költészet és aszfalt sár . . . A becsületes józan magyar sár semmi hozzá képest.

De az aszfalt sár — melyből az ördögök sütik kenyerüket a pokolban — az irtóztató!!

És most Patakon ezt akarják meghonosítani . . .

Sírj-ríjj Magyar hazám 40,000 poetája — oda az idealizmus — oda a költészet Patak városában.

Az aszfalt a pokol bűnfolyamának iszapja; ördögök csalétke a világ megrontására.

Dörögjetek ti szent Sion papjai — Istent kisértenek . . .

Vegyük, hogy már behozták az aszfaltot. Jó! Sárospatak nincs többé — meghalt . . .

Se nem sáros — se nem patak többé, hanem egy aszfalt-város. Sárospatakot kitörűlik a földabroszról. . . . Azt mondja a historia: Rákóczy György Sárospatakon lakott. A diák keresi a mappán és nem találja . . . Azt hiszi — a historia hazudik . . . Hite megrendűl az oknyomozó történelemben — elbúsúlja magát és pessimistává lesz.

És ennek az átkos aszfalt az oka . . . Az aszfalt sérti nemzeti traditióinkat, az aszfalt historia ellenes s mi több felforgatja az erkölcsi világrendet s így hivatalból üldözendő . . .

Ha Sárospatak netalán hűtlen lenne régi szép nevéhez — mit rákentek a századok és azt mondja: nevem *Aszfaltváros* — akkor azt mondom az írással: „Ordíts kapu — kiálts város, mert eljött az Úrnak rettenetes haragja!!"

Vajjon nem tudja-é egész világ — széles világ — hogy Sárospatak Magyarország Athénje?! A művészek mesebeli csarnoka?! Minden lépten-nyomon a művészet egy-egy mesés alkotása!! Hol terem olyan tulipános mázas korsó, jól benyakalt ostornyél és diák, mint Sárospatakon?

Hát még a Bodrog, a szép szőke kristálytiszta fodros Bodrog remek-

---

Érdeklődtem rögvest s nagy képpel beszéltem
Főmunkatársunk így csinálta éppen . . .

Egyszer egy bál volt csendes városunkba'
S én reklamáltam, negyven sorba vonva,
S mivel egy hölgytől kosárt újra kaptam,
A névsorból becses nevét kihagytam.[1]

Szóval őt, mint nem létezőt „kezeltem"
S végig néztem: mellette hogyha mentem
Gyülöltem őt! De hajh! a régi nóta:
A kit imádok, mindig ő azóta!

Ime bekezdtem egy kicsiny prológba
S hová kószált el tollamból a nóta,
Bizony-bizony prológot kéne írni
Nem régi álmot visszavárni . . . sirni . . .

S hiába! tollam daczos, engedetlen
Egy szőke lányka jut eszembe menten,[1]
S kicsiny prológom e bús sóhajba ful:
Szerelem Ilma! kimondhatatlanul!

No lám! Alig hogy a tárgyamba kezdek
Elcsábit bája lányi[2] *szép szemeknek . . .*
S elvégre a csinos prológ helyett
Előáll a szerelmi egyszeregy . . .

[1] Nem kell félni hölgyeim! kosárt a prológ irónak mentől többet, ugysem ő fogja megirni a báli referádát. Szerk.

[1] A szerző lélekszakadva jött a lap kiszedése után, hogy szőke szó helyett barnát, Ilma helyett Erzsikét tegyünk. A késlekedőt elutasította a Szerk.

[2] Ez a Lányi egy jelző, nem pedig a kassai czigányprimás. Szerk.

becsmált hídja — azt kell megnézni!!!

Ilyennek gondolom azt az arany hidat, melyen Hold urfi *Tündér Ilonát* várába ragadta. Lánczhíd, Themzehíd szakadjatok le szégyenetekben. Hiszen a pataki hid zenélő hid . . .

Egy óriás *aeol*-hárfa, melyen az északi szél játszik andalitó danákat — úgy, hogy a rajtamenőnek a foga vaczog az elbűvölő élvezettől . . .

Hogy a zeneművészet milyen magas fokon áll — láttuk . . .

De legmagasabb piedestára van emelve a tánczművészet . . . Ez az a mi közelebbről érdekel bennünket . . .

Hogy van az, hogy a tánczművészet viszi el a pálmát — kérdi talán a nyájas olvasó?? Hja kérem hűbnere van annak . . .

Látta-é már valaki a pataki kövezetet — ezt a cyklopi burkolatot? Persze, hogy látta. Talán még járt is rajta? Az aztán kövezet!! Olyat pipáljon Amerika!! Micsoda okos kövek azok — épen csak beszélni nem tudnak. Minap ráestem egy ilyen okos kőre s betörtem az orrom — s az az okos kő azt sugta nekem, hogy az embernek fáj, ha megüti az orrát . . . Hát kérem, nem a kövek köve volt-é az . . . Ide jöjjön, a ki a bölcseség kövét keresi . . .

Zene, rythmus van itt minden egyes kőben . . .

Hát a pataki lányokat látta-é már valaki?

De most igazán beszélek: Gratiák — istennök, mennyből alászállott lények azok . . . Már most kérem tessék elképzelni ezeket a bűbájos tündéreket lejteni — libegni azokon a rythmikus köveken. Egyik kicsi, másik nagy — megint kicsi, megint nagy . . .

E tündérek kicsi lábai kicsi koruktól fogva tanulják a zenei — a rythmikus járást azoktól a nagy okos kövektől — mely nagyobb korukban egy néma zenévé válik. Hát még mikor tüzes zeneszóra igazi tánczot ropnak — tünnek — suhannak — levegőben szállnak . . .

És a pataki lányok tánczának a titka a mostani kipróbált kövezetben rejlik . . . És most beakarják hozni az aszfaltot. Az unalmas — egyhangú aszfaltot — melyen sima bájtalan a járás . . . Ne neked táncz — ne neked művészet . . . Kiölik az ember testéből — lelkéből a költészetet . . .

Le kéne írnom e bál történetét
Rendezőknek dicsérni meg ügyes kezét,
Ezt kivánja a czim, feladat s . . . a minden
S én írom azt, mi egy prológba sincsen!

Urak, hölgyek és rényes gardeddmok!
Prológot tőlem minek is kivántok . . . ?!
Nem is tudom, hogy mire jó a prológ?
Elől kén' lenni s hátul kullogva lóg!

Ne adjatok helyet az olvasásnak:
Az mindég jele az unatkozásnak;
S a ki e bálon is unatkozni fog,
Hogy férjhez nem megy, nem leszen titok.

Mivel úgy látom, hogy semmit se mondok
Bezárom immár e fura prológot . . .
S valamiképen a bálunk unicum
Unicum lesz e szerény prologicum!

Uti kaland.

(Az akadémisták katalógusa).

Ki nem állha*Tom a* hid*Eg ry*deg szo*Bábay* ülést; nem találok ott semmi szórakozta*Toth, De sőt* unatkozom. Lelki sebe*Imre* a *Hön y*mádott *Hegyi* táj szemlélése jótékony, sokat kön*Nyit ray*tam. *Bay*aim, szivemet tám*Ado nyi*lallásaim, és más szenve*Deésy*m itt elhagynak.

Ez *Év va*lamelyik napján a barátom öc*Cseh Pál*czáját kezembe fogva a hegyek felé indúltam.

Csakha*Mar ton*boló kedvem kerekedett.

*Nem es*mervén az útat, vala*Mi zsák* útczába kerültem. A p*Orban*

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

Hős eleink megfordulnak koporsójukban . . .

Hozzád kiáltok nagy Magyarország — művelt Európa!! Hát hagyjátok, hogy megcsúfolják Patakon az Isten lelke szikráját — a művészetet?! Hisz ez egekbe kiáltó bűn!! Ez ellenkezik az emberiség kultur törekvéseivel . .

Az egész világ gyors rohamban halad a tökéletesedés felé . . s ime Sárospatak dőrén belekapaszkodik a haladás kerekének küllőjébe!! Patak — Patak vigyázz!!! Még egyszer stentori hangon dörgöm oda neked: vigyázz Patak, mert ugy jársz, mint Sodoma és Gomora . . .

Aszfalt — aszfalt vizre viszed Sárospatakot!

A kis iparosok bús nyögésit hallom és a magyar ipar halálharangjának kondúlását . . . És látok magam előtt egy nagy hegyet csizmából-czipőből . . . Huszezer pár czipő! — ennyit ettek meg eddig évenkint a sárospataki *rythmikus kövek.*

És most behozzák az aszfaltot — mely nem nyuzza a czipőt . . . Lőttek neked kis ipar . . .

Humanizmus! ébredj, ébredj! A vészhang zúg-búg . . . Ki hagyod-e magad kaczagni az aszfalttól, elhagyod-é gyáván a te népedet — a kis iparosságot?? . . .

Szabadság napja van! Testvérek — antiaszfaltisták!! Riadjon ajkunkon a dal egeket rázóan:

Vesszen az aszfalt, vesszen a rabság,
Vesszen a zsarnok, vesszen az aszfalt!!

* * *

De ha egyáltalán nem lehet Sárospatak városát kapacitálni — és ha minden áron be akarja burkoltatni sugár utait és tereit — diáki szempontból a faburkolatot ajánljuk, mely nyáron betölti eredeti hivatását — télben pedig a Hon virága — Patak diáksága melengetné barátságos tüzénél dermedt tagjait . . .

Ennyit megérdemelne a sárospataki ifjúság Patak városától . . . Fa van elég az erdőn — minden tavaszszal ujra lehetne burkoltatni!

Donna Róra.

— Románczeró. —

Don Fernandóhoz a minap
Igy szólott a kis Donna Róra,
Szelíd, holdfényes éjszakán,
Góth ablakából kihajolva:

„Ön olyan jónak látszik; én
Egyre kérném, ha van rá kedve:

---

láttam itt-ott játSzani szlovén gyermekeket; majd megpillantoM a Kláry néNémeth, a mint a piaczról haza Kiséri az aPósa. MásSal laykus hölgy sem meri magát haza kísértetni, nehogy férje eléBe kerűlvén, az a szívébe és májáBa lásson.

— K(h)ová csyetsz úgy? kérdé tőlem.

— Ma kóborolni akarok az Erdő hegyiben — felelém.

E közBen közvetlen közelemben Nagy Zaj, dobogás, majd Oszt' ricsaj támad.

Oda megyek, hát akKor láthom, hogy egy fürGe csemete kiérDemesült öRegét czybálja, a Papa meg földet Szánth orrával, az imént meg a pocsolyát haBartha, mitől is a nadráGa csáytos lett.

NoSza borzasztó dühös leszek erre, rögtön a Hauryhorgas fiúra Török.

— Ördögnek öcCse te, eBatta ficzkó, most megöllek, ha Szász lelked van is — szólok és megragadom a Kövér torKú beschtiát.

— Jaj, jaj, bácsi, hUzzon inkább karóba, csak a nyakam ne szorítCso már!

Én enNyi rymánkodó szó után eleresztem a torkát és belököm a Bodrog áRadácsyba.

Most az öreghez lépek s így bíztatom:

— Holtig hű és hálás leszek —
Tanitson meg a szerelemre."

Kaczag Fernandó s igy beszél:
„Ennél könnyebben már mi sem megy,
Te lehajolsz s karodba zársz,
Én megcsókollak s megölellek."

— S azóta minden éjszakán
Ablakából kis Donna Róra
— Sebaj, hisz szerelmet tanúl —
Aláhajol Don Fernandóra.

(Ilyen csak Spanyolországban történhetik.)

A szabad magyarok jogai 1848. márcz. 15-ike előtt.*

A szabad magyar egy bizonyos határig *szabadon* — ehetett és ihatott, ha volt mit.

A szabad magyarnak szabad volt jobbágyát nyúzni. Ezért a parasztnak megengedtetett, hogy utakat csináljon és azokon saját zsebéből fizessen. A parasztoknak és polgároknak joguk volt *adót* fizetni — minél többet annál jobb volt. Ezért a feneketlen utakon a sárban *ingyen* kitörhették nyakukat.

A szabad magyar alattvalóira huszonötöt *verethetett*, hogy őket erős, józaneszű, nemes férfiakká képezze s hogy a szabadság és jog élvezésére megérlelje.

A szabad magyarnak szabad volt börtönben űlni, ha valami igazat írt, *szabad* volt ítélőnek elé állani, magát ott *elítéltetni* — mert a *szabadság* őt minden jogtalanság ellen védelmezte.

A szabad magyarnak megengedtetett nem tudni többet, mint a legeslegbölcsebb egyetem megengedte, attól pedig nem ment a falnak.

* *Szabadon* átvéve a Reform 1849. Tavaszhó 6. számából. Szerk.

— Kelj fel és üsd össze a *Sarkad y*stenesen!

Erre ő, kit bi*Zon bory*tal győzött meg, *Bajusz*a alól felém hálálkodó szavakat vak*Kanta*, majd így folytatá:

— Most már engem ha *Za vizits!*

— Elta*Korody* előlem! feleltem neki, azz*Al mäss y*rány*Ba kó*jászni mentem az erdő felé.

* * *

A nyájas olvasó bizonyára álmélkodik jeles mondá*Simon*.

Hitészbosszu.

Szól a hitész: „Te bűv' leány
Tekintsd szerelmemet!
Mely mint az Aetna oly tüzes,
Óh várj meg engemet!

Háromszor virul a vidék,
Csak három kikelet
S káplán leszek... szép angyalom,
Óh várj meg engemet."

Páratlanul nem kedveli
A bűv lány a tavaszt,
Párossá lőn — kegyes hitészt
A sírba vitte az.

Azóta minden éjfelen,
Hűtlen ablak felett,
Meghalt hitész danája szól:
„Óh várj meg engemet."

Patak kétszáz bűv lánykája
Szörnyű e rémeset...
Vigyázz s hitész szavára szólj:
„Megvárlak tégedet."

Az akadémiai élet revisiója.

A sablon, mely akadémiánkon évszázadok óta tanyát ütött — immár végóráit éli. Reformokat! ez a jelszó. Ez hangzik mindenünnet, ez izgat mindenkit.

Élni! Élni! megrögzött unalmas szokások közt, élni és tanúlni úgy

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

mint évszázadok óta élünk és (nem) tanulunk — többet már nem lehet. Nem mi mondjuk ezt, az idő hirdeti. A franczia forradalom már lezajlott, Olaszország kivivta függetlenségét stb.... halad mindenki az idők árjával, a világjóslatok, mind beteljesedtek: kivéve a reánk vonatkozók: hogy haladni, ujitani fogunk mi is.

A korral haladni nem tudókra rányomja a történelem, a gyávaság bélyegét — és ezt olvasva a késő unokák arczára a szégyen pirja ül.

Haladni! Haladni! ez most a jelszó. Ezt kiáltja az a lelkes akadémista sereg, mely megunva a felsőbb körök hideg nyugodtságát — lázas sietséggel gyűlésezik a reformok ügyében.

Mi szivből üdvözöljük fajtánk bátor előharczosait és lelkesen kiáltjuk: „Előre bajtársak, kérni, követelni, fel a magasba — el a szélsőségekig, mert a mint az arany mondás tanítja — *legjobb a középút.*

Tudósítás.

Kiküldött alkalmi tudósítónktól a következő telefon jelentést kaptuk:

A Rákóczy utczán mindennap óriási a csoportosulás. A pletykadomb erős szóváltás színhelye. Az eszmék titáni harczot vívnak egymással. Ma már csupán elvi különbség van a pártok közt, különben mindannyian megegyeztek a reformok következetes és gyors keresztülvitelében. A jelekből biztosan merem állítani, hogy a reform törekvéseknek a tavalyinál erősebb eredménye lesz, a mikor is csak annyit tudtak kivinni, hogy a mosóné számláját ne ünnep után kelljen fizetni.

A 20 tagú bizottság fogalmazásában felolvasott petitiót óriási tetszések közt tette magáévá a tömeg és határozatilag kimondta, hogy mindaddig nem látogatják az előadásokat, a míg a jogos követelésük teljesítve nem lesz.

A méltányos tartalmánál fogva feltünést keltett petitió különben a következő pontokat tartalmazza:

I.

Az akadémiának minden *ötöd* éves tagja számára állami és iskolai ösztöndíj eszközöltessék ki, ezenkivül pedig állapittassék meg az ötödéves korpótlék. Azaz:

Tiszteljük a kort és a szorgalmat!

II.

A katalogus olvasás 2 méter hosszú és 1 méter széles vörös plakátokon adassék tudtul az ez iránt érdeklődő ifjúságnak.

III.

A ki ezek daczára is három katalógust fog — kényszeríttessék az e czélra alapított „Pontossági jutalomdij“ elfogadására.

IV.

Utócolloquiumok birtokosainak számára rettenthetetlen bátorságuk jutalmazására alapíttassék meg a „spataki Oroszlánrend.“

V.

Alapvizsgákon ezentúl, minden kellemetlen következmény nélkül a professorok beszéljenek — a hallgatók hallgassanak, mert ez utóbbiaknak a nevükben rejlő jogczim daczára sem volt alkalmuk meggyőződni a közmondás édes igazságáról:

„Beszélni ezüst, hallgatni arany.“

VI.

A sok kellemetlenséggel járó legatio helyett szavaztassék meg minden arra illetékes ifjunak: egy-egy tisztességes összeg, mert *nem mi vagyunk* az iskola vagyonáért, hanem az van *mi értünk!*

VII.

Az órák közti szünet ezentúl 45, az óra pedig 15 perczig tartson,

hogy a jelenlevő hallgatók 20 percznél tovább ne éljenezhessenek. Ilyenkor a professorok nem éljenezhetik a hallgatókat.*

Epigrammák.

Egy adós emlékkönyvébe.

Öt szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe s fiadnak
Hagyd örökül, ha kihunysz: add meg az öt hatosom!

A nagyratörő.

Égi magasba törő ember volt Felleghy Czézár,
És im' elérte a czélt: most a magasba' fityeg.

A szemérmes.

Hó arczára tüzes csókot kap Irénke kisasszony,
Elszégyelli magát, vissza is adja hamar.

A HALDOKLÓ FÉRJ.

Nőm! Ha a sirba leszek, ne borulj hantomra zokogva.
Igy is elég ideig nyomtad a vállaimat.

Kriksz-kraksz.

Milyen szemtelen!

Nem párbaj, nem sertés; magasztalás volt ez a felkiáltás. Nem is felkiáltás, sóhaj, önkénytelen fohász egy kis lány ajkán.

Milyen szemtelen! mondá halkan, rebegve, hogy merően szeme közé nézett az a diák, a ki máskor is megtette már ezt, de a kinek máskor még nem mondta ezt. — Hja, most másodmagával van, nem szabad eltűrni azt a nézést, a mit különben hősileg kiállott.

Milyen szemtelen! sóhajtá s remegve, titkos örömmel gondolt az édes pillanatra, mikor még szemtelenebb lesz!

*

Fiatal uraknak és hölgyeknek ajánlom jelen soraimat. (Az időseknek t. i. már nincs rá szükségük.)

Tudnivaló, hogy voltaképen illetlen dolog, ha ifjak hölgyeknek levelezőlapot küldenek, bár tudnivaló, hogy erre nem sokat adunk. Mégis zsenirozva érzi magát a hölgy, ha bizalmas megjegyzések vannak a lapon, mert azt az etiquette idegenek között még mindég nem engedi meg. De megengedi a bátya és a huga közt!

Tehát a tanács ez:

— Kövessék uraim és hölgyeim az én jó példámat. A ki igy szólítom meg a levélen őt:

— Édes szép hugocskám!

Persze variálni lehet s a mi a fő, ez alatt a titulus alatt nem csak üres szók, hanem édes *cs.-k* is fér ám el.

Tempora mutantur.

A mikoron Legendy úr
Emmikével jegyet vált,
Ölelkező rimben szállt a
Sok szerelmes dal ajkirúl.

Négy rövid hét se' telt bele,
Emmikével összekele.
Most már *páros* rimben dalol
Betelt fényes álmairól.

Egy rövid év alig tünt el
Az esküvő napja óta:
Lengedytől *kereszt* rimmel
Jelent meg egy *siró* nóta.

* A ki a fentiek keresztülvihetőségében bízik, annak számára Dr. *Kun* Zoltán úr rendel d. e. 11—12-ig *Szedő.*

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 írt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

KANT ISMERETTANA

Magasabb allegorikus filozófiai rövid elmélkedés; szemelvény leendő doktori értekezésemből.

A bölcsészettörténet kiváló alakjai közt igen intelligens hely jut a nagy königsbergi bölcs, tekintetes Kánt Immánuel úrnak. Hogy mikor született, azt nem tudom, de elég annyit tudni felőle, hogy több jeles könyvön a neve nyomtatásban jelent meg, s ezekben levő dolgozatai és értekezései közt nagyon sok van, melyben a megismerkedés különböző processusait behatóan tárgyalja. Mit is mond ezekben? Ne kiváncsiskodjanak kérem, inkább elmondom.

A megismerésnek három fokozata van, mondja ő; a kommentárokat megmondom én:

1. Van *fenomenon,* észrevétel, jelenség, látszat — a mi alatt a jó vén Mani bácsi a látásból való ismerést érti. Persze ez, komoly izű műveiben csak rövidesen érintve van.

2. *Nounmenon;* a német úgy mondja, hogy dingánzikt (el van rejtve) mikor is már átestünk a formális megismerkedés kellemességein, karonfogva sétálunk a kis babával a sikos parketten s szemlélődünk: látjuk őt selyem, suhogó ruhában; minek hatása alatt képzeletűnk eldorádót teremt a piczi aranyos mellé s gyönyörtől elkábúlva daloljuk:

„Tejbe fürdik a galambom . . .“

3. *Tapasztalat.* Ez alatt a közeli, jó ismeretséget érti a mi jóképű urunk bátyánk. Ja, instálom szépen, ilyen az élet, nem mind arany, a mi fénylik s a hozományról is csak az a nóta járja, mi a pulyka pecsenyéről t. i.

„Ritka árpa . . . “

Lássák kérem, milyen erős megfigyelés, milyen rithmikus bölcsészi véna sugárzik ki a bölcs minden sorából.

De menjünk csak tovább. Kategóriákat vesz a talentumos bölcsész s ebbe sorozza be a megismert piczikéket. Lássuk csak. A szépséget és tisztes hozomány meglétévagy hiányát kombinálva a követt kező eredményre jut:

I. Nem szép, de kedves (sok a pénze).

II. Szép, de nem kedves (kontraszt).

III. Szép, nagyon kedves (soha ilyet!)

IV. Nem szép, igen blazirt (mikor is a bemutatkozásnál ilyen féléket lehet ellesni: „Köszönöm **(akadozva)** — már ismerem!“

Van még nyolcz, hasonló éles elmével összeállított kategóriája, mit azonban csak a jövő számban közölhetünk. Ezekre vonatkozólag megjegyezzük, hogy magasabb mathematikai képzettséget tételeznek fel, e pedig nem a legfényesebb jó tulajdonsága az én kedves olvasóimnak, különben ezt tán felesleges is említeni . . . .[1]

Makvirágok.[2]

Vachott Sándor 1840-ben következő sorokat irá Kazinczy Gábor emlékkönyvébe:

Nekem viritva szép a fa
Másnak gyümölcscsel terhesen
Neked, ha jó madár gyanánt
Honáruló *függ rajta fenn.*

Ugyan pajtás, hol fekszik Windischgätznek legnagyobb tábora? kérdé egyik honvéd a másiktól. „A kórházakban!“ lőn a meggyőző válasz.

Vágni tanúlj, majd *pariroz* a német . . . . . .

[1] A három hasábra terjedő befejező részt nem szedem ki. A spenót jó, de sok a jóból is megárt. Szedő.

[2] Forrás: Márczius tizenötödike 1848.

Windischgrätz több tiszttel theánál ülvén kijelentette, hogy ő Budát *utolsó* emberig tartja. Elhiszem — suga egyik tiszt a barátjának — csakhogy az *utolsó ember Ő* legyen és megszökhessen.

Bolondgomba spórák.

Antisemita.

I. Diák: Komám! azt hallom züllesz — kocsmázol örökké?

II. Diák: Dehogy kocsmázom, csak nem hagyom aludni a zsidót.

I. Barátom! én még sohasem láttam szamarat.

II. (félve) csudálatos, hisz mindig a tűkörben nézed magad.

I. Diák: Barátom azt álmodtam, hogy agyvelő nélkül vagyok.

II. Diák: Akkor te mindig álmodol . . .

I. Bácsi: Ejnye komám miért nem jött segiteni, mikor az agyéntus úr ütött?

II. Bácsi: Ugy Isten ugyse, ugy kellett von — csak a karom ne fájt von!!

Az elázott puskapor.

Jogász (egy maturandushoz): Mílyen pályára lépsz, komám?!

Maturandus (pessimistikus arcz, tömeg könyv a kezében, buskomoran): Vaspályára . . .

Redactioban: Fiúk, kész a versem, csak az alapeszméje hiányzik.

Redactór: Holnap küld be azt is . . . De biztosan . . .

Megfelelt.

Mama: Nem Uram! nem! A míg én élek, addig nem adom önhöz a leányomat.

Kérő: Akkor — *várni* fogok.

Fontos kérdések.

Mi különbség van az iskolakert és a pataki vadászok név lajstroma közt?

Az iskola kertben néha *tráger jár*
A név lajstrom pedig: *jáger tár.*

Hogy kellene hivni az olyan embert, a ki többször csal?

— *Csalogány*nak.

Minta-levél.

Tisztelt Főbíró uram!

A baktériumságnál köztudalmam szerint székürülés történvén — ajánlom magam, mint okleveles bakter — ha ajánlkozásom is sértené a Főbiró úr szabadelvűségét.

Elmélkedés a fali táncrend felett.

Festő: Pajtás, mit gondolsz *művemet* elfogadná-é valamely intézet vagy tárlat . . .

Elég gyönyörködtető . . . Mi??

Kritikus: Legjobb lesz, ha a vakok intézetének küldöd el.

Búsongás Szilveszter éjszakáján.

— Pályadíjat nem nyert költemény —

Ágyam egy idő óta oly rideg
Hogy benne mindig kiráz a hideg,
Lassanként elvándorla innen
Cziczu boltjába dunna, párna paplan,
Hja! mert hiszen mulandó minden,
Csak az én szomjúságom mulhatatlan.

Tilágok harcza

avagy

Didi dühös.*

Nem olyan okosak ám a nagy emberek, mint hiszik és mutatni szeretik. Az a baj, hogy igen nagyra

* Didi élő alak, persze így csak a szerkesztőségben neveszük, mert rendes vendégünk. Jövőre is jó alaknak látszik, nem áruljuk el incognitóját.

Szerk.

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

nőttek már, és roppant erősek. Meg aztán isszonyú irigyek és valamenynyien arra törekszenek, hogy bennünket elnyomjanak.

Például még csak meg sem hallgatnak, ha tanácsot akarok nekik adni. Pedig néha olyan életrevaló tervet találok ki, hogy minden felnőtt ember hasznát vehetné.

Ma is olyan jól kieszeltem, hogy szövetkezzünk a leányok ellen, mert ezek csak örökösen bajt csinálnak az embernek. Ma d. u. is Miliki mind megette az ozsonnai szőlőmet és én csak meg sem verhettem érte, mert a lányok olyanok, mint a himes tojás, hozzájuk se nyulhat az ember, mert rögtön eltörik a mécses, akkor pedig kikapunk.

Hanem dühös voltam ám, mint egy tigris, ott is hagytam a kenyeret. Nekem nem kell magában, egye meg ő.

Kimentem és gondolkoztam. de nagyon fázott a kezem és ujra be kellett menni. Ott valamennyi hajas baba elkezdett rajtam kaczagni. de én büszkén néztem rájok, mint egy oroszlán és azt mondtam:

— Jó, jó csak vicsogjatok, majd sirva könyörögnétek még!!

Ilonka, a ki olyan nagy, mint egy asszony, de azért még se nőtt be a fejelágya, felkapott az ölébe és körűltánczolt velem, de én olyan dühösen rugdalóztam, mint egy elefant, úgy, hogy letett és rosz kölyöknek mondott.

Ugy kell neki, mért szekiroz engem halálra.

Egész megelégedve büszkén mentem be a másik szobába s gondolkoztam.

A férfiak ennek az okai, hogy a leány népség ilyen kiállhatatlan, mert ugy bánnak velük, mintha tudom is mik volnának.

Mindég szépen beszélnek hozzájuk, még kezet is csókolnak nékik, még levelet is írnak a lelkeimnek. Bizony én nekem is az a bajom, hogy levelet irtam Milikének, ő rimánkodott persze érte, én nem is gondoltam milyen veszedelmes az, és irtam.

Kedves Milike én szeretlek téged!

Szerencsére palatáblára, így le lehetett törölni.

Jaj, no azóta nem birok vele. Hiába szidom, hiába kergetem, örökké a nyakamban van. Pedig nagy teher egy lány az ember nyakán.

Ezért hát ezt tanácsolnám, hogy mindenkit meg kell büntetni, a ki szépen beszél lány télékhez. Mindenkit! Csak igy lehet rendre kapatni a lányokat.

Előre tánczoltam, hogy Géza bácsi hogy megörűl ennek. Egyszer csak látom, hogy szalad lefelé a kerten kigombolt kabáttal, pedig jó hideg van.

A zsebéből kirepült egy darab papiros, lementem a kertbe megkeresni, majd visszaadom neki. Meg is leltem, de mi volt rá irva:

Kedves Ilonka! Én szeretlek téged!

Ahá! Igy vagyunk? No majd én teszek róla, hogy ne szeresse olyan nagyon. Majd én teszek róla. Még nem tudom hogy, de a papa is mondta, én vagyok a legokosabb fia! ki találom én hogy.

Szegény Géza bácsi! Majd neki is megeszi az ozsonnai szőlőjét Ilonka, mint az enyém Milike.

Pedig milyen jól meg voltak eddig, mindig együtt voltak és még csak nem is beszéltek, nem hogy veszekedtek volna.

Szegény Géza bácsi, ő még nem tudja, milyen veszedelembe akar menni.

No majd teszek én róla!

Majd felvilágosítom én!

Emlékkönyvbe.

Az alma mater kopott padjain,
Sokat tanulunk, vagy tán tanulhatunk.
Sokat, mindent, csak egyet nem
Óh lányka, te légy a mesterem,
Tanítsd meg mi a szerelem.

Ruhabeli enthusiasmus.

Tetszik tudni, olyan kis túlszerény fiú vagyok, nevetségesen túlszerény: kis ibolya az akad. polgárság százados tölgyének merengő tövében, de mikor a lelkeket *közileg* és *egyedileg* megszállotta a magyar ruha ujból való feleleventésének lelkes hangulata, mely hangulat nagy hullámokat vert fel (persze hangból és nem tettből), szerénységem is, bár tudom zajtalan és nyomtalan lesz rivallásom, szólni akar. Önök persze kedves magyarruhafiliták legelőször is azt mondják, hogy a magyar ruha lelküknek édes álma és forró vágya. Tökéletesen igazuk van, szerintem is az, de olyan álom és vágy az, a mi testet nem ölt, sőt még nem is fed. Nem kicsinylem én részemről a szőnyegen forgó magyar ruhát, ellenkezőleg vékony és liliputi termetű lévén, nagyollom is. Az inexpressibles is bő, a csizma is nagy, a kucsmából meg a szemem se látszik, pedig azt nem kívánhatják tőlem, hogy szemem ne legyen. Sőt a történelem is mellettem kardoskodik. A historiai megfontolmányok azt bizonyítják, hogy őseink sem viseltek magyar ruhát, a mi kiviláglik különösen az országbajövetel alkalmával. Őseink a vereczkei szoroson (bármennyire büszke is erre Nemes Bella középkori, beregi írónő, ki valószínűleg Anonimusnak lehetett az életepárja) nem jöhettek be, mert a kis homokfutó lovak a Kárpátok kéklő és erdős bérczein patkó hiányában át nem száguldhattak; az erdélyi szorosokon már csak ezért sem jöhettek, mert ezek még akkor az egykorú mappák tanúsága szerint felfedezve nem voltak, a Vaskapú szabályozása is később történt, ilyenformán nagyon valószínű, hogy őseink az Adriai tengeren felusztatva Velencze felől jöhettek mai hazánkba. Ha pedig csakugyan így történt a bejövetel, ehhez az utazásmódhoz magyar ruhát nem használhattak, ruhájuk vizhatlan gummiköpeny és spanyol csizma lehetett. Kócsagtollas kucsma helyett azt hiszem, jocket sapkát viseltek. Ime a pragmatikus história cardinalis testimoniuma szerint őseink nem viseltek magyar ruhát s így *cénu* is alkotmányosan gravament és vétot kiáltok ellene . . . Maradj óh édes jackette, frakk, klakk . . . Finis . . . nem vitatkozom senkivel, mert én szerény, nevetségesen szerény vagyok . . .

Vén jogász feleletei

szivügyekben hozzá intézett kérdésekre.

Z. Géza, Z. Milorád, K. B. Sándor, T. Álmos. E. tudtommal nem szerelmes. Ez ideig önök közül egyik sem kapott belépő-jegyet a szívecskéjébe. Éppen azért nincs okuk agyarkodni egymásra. S ha mégis hajba kapnának: az okosabb engedjen. Hidegvár és eleganczia.

M. János. Mi a véleményem az ön szerelméről? Semmi. Megküldött poémája, mely, a mint írja, legutóbbi kilángolása szerelmes szívének, egész valómban megrendített. Ide iktatom az első versszakát, mely arra enged következtetni, hogy kapok öntől még kitünőbb alkotásokat is.

Óh megbocsásson, hogy javíthatatlan
Fűzfán fütyölő rézangyal vagyok,
De ah, a szivem lángban álló katlan,
Mióta önre pislantgathatok.

Ön nagy hamis, de a mellett meggondolatlan fiatal ember.

B. Béla. Ön panaszkodik, hogy Mefisztónál egyáltalán nem csinosabb s e miatt Zubay grófnő nem viszonozza gyöngéd érzelmeit. Szerencsés ötletem megmenti önt. Óvakodjék a grófnővel hétköznapon találkozni. De a vasárnap délutáni zsúrokon keresse fel. Hogy aztán ezekre az alkalmakra csinos külsővel rendelkezzék, egyék szombaton bőven lencsét.

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

VEGYES HIREK.

— **Szenzácziós felfedezés**. Lapunk mozgó tudósítója jelenti, hogy ő Sárospatakon hidat fedezett fel, a melyet a benszülöttek „Pletykadomb"-nak neveznek. Különös sajátsága, hogy 2 rosz almát 3 krért lehet mellette venni, télen el lehet rajta csúszni, sőt a rossz nyelvek még azt is beszélik róla, hogy mielőtt a konviktusban ebédre csengetnének: iszonyúan *korog*.

— **Sajtóhiba.** Lapunk vígtárgyu elégiapályázata e hó 5-én lejárván, N. N. úr, mint egyedüli pályázó vitte el a dijjat, igy tehát 20 kor. ütötte a pályázó mar*h*át.

— **Reménytelen szerelem.** *Marton János* mű-kritikus, — bírálat közben szerelemre gyúlt a fali táncz-rend álló nőalakjába, Gizikébe — érzelmei azonban nem viszonoztatván, marólúg helyett mérő léczet nyelt. A nemtők a Centrálba szállították. Iskolája egy ideig zárva marad. Állapota ingatag, zsebe üres.

— **Evva** István, főiskolánk népszerű alakja, bajuszt érezvén már orra alatt, nevét *Ádámra* szendékozik férfiasítani.

— **Irodalmi rovat** hiányában e helyen tudatjuk olvasóinkkal, hogy *Simon János* neves poetánk (ne méltóztassanak azt képzelni, hogy János a családi és Simon a keresztneve, de sőt ellenkezőleg!!) a napokban megjelent Ünnepválasztási rémregényét a mult csütörtöki vásáron — mélyen leszállított áron ponyván árultatta. Elve: népiesség és nagy tolongás. Müve lapunk irodalmi niveauján áll.

— **Helyreigazítás.** „A Felső-Magyar-Országi Hirlap márcz. 10-diki számával ellentétben, hol K. Benkő Sándor báli háznagy jelszavául az *erkölcsi* siker iratik, jelentjük, hogy az ő jelszava: „Legjobb a fiumei csokoládé . . . ."

— **Dékány** János, jogakadémiánk egykori kiváló hallgatója belügyminiszteri engedélylyel *Szakelnökre* magyarosította a nevét.

— **Nemes Béla** prózában iró ifjú lantosunktól a napokban „Newton kéttagú törvényének a Nóé bárkájához való viszonya, avagy a megcsalatott férj szarvaira tekergődzött spárga-gyökér" czimű esztetikai tanúlmány hagyta el a sajtót, melynek alapján őt a makkos-hotykai Tudós-Társaság lev. tagjává választotta. Gratulálunk.

— **Csőd.** A lapokban a mult napokban s többek közt lapunk mult számában is téves informacziók alapján elhirhedt hir, mintha Németh Pál jeles akadémikus poetánk *Csődbe* került volna — közönséges hírlapi kacsa, a mennyiben bonyodalmas pénzügy viszonyai *Téli kabát* czimű verskötetének eladása folytán elég simán bonyolultak le. Gratulálunk . . .

— **Hirdetések.** Benkő Sándor barátunk iczi-piczi-kicsi Khobi korcs telivér kutyája elveszett, a ki megtalálja, hozza vissza. Ismertető jele: magán hordja a bőrit.

—

Toma István legújabban feltalált kövérség lohasztó piluláit *„nincs többé nagy háj"* jeligével hozza forgalomba. Különben először magán próbálta ki és nagyszerűen bevált. Tessék megtekinteni. Reggel 8—10. az utczán mutogatja magát . . . .

—

Báli öltönyöket a bál után mint be — csapadékot előnyös áron elfogadok a hazamenetelre mámor burnuszszal szolgálok.

Olcsó Jakab,
nyulbőr kereskedése.

— **Női rendezőség kérdése.** A Zemplénben, Egyetértésben, a Kakas Mártonban, a Fliegende Blätterben, Pester Journálban. a Timesben, a Revue de deux Mondesban, a L' Italianoban, az Escurialban,

Vaticanban és az Ifjúsági Közlönyben jelzett női rendezőség névsora helyszűke miatt a meghívóról kimaradván, itt közöljük:

Baksy Stefike,
r. b. elnök.

Csomár Betti,
r. b. alelnök.

Vitányi Miczi,
r. b. alelnök.

Marton Janka,
pénztárnok.

Toma Stefike,
ellenőr.

Benkő Alice,
háznagy.

Batta Miczi,
Benda Kamilla,
Cseh Paula,
Eördögh Arabella,
Evva Stefania,
Hegyi Mili,
Imre Stefi,
Karászi Berta,
Kiss Laura,
Komjáthy Lulu,
Nagy Stefike,
Nemes Arabella,
Nyitray Ludvinka,
Panka Karolin,
Pósa Petronella,
Prágai Ilma,
Phillipp Czili,
Ráczkövy Janett,
Sipos Lili,
Szánthó Juliska,

Szász Tini,
rendezők.

SZEKESZTŐI ÜZENETEK.

Imogén. Azt kérdezi magácska, hogy micsoda csodabogár czímet adtunk a lapnak? Ugy e azt hiszi: — a maga szeme?! — tévedni emberi.

Lengedy Virgil. Kegyed „Vörösmartyhoz“ cz. ódájának ezt a jeligét adta:

„Lesz még egyszer ünnep a világon.“

Mi ugyancsak a Vén czigányból egy alkalmasabb mottót ajánlottunk volna:

„Hagyj békét a húrnak!“

Megfigyelő. Igaza van, az Ifj. Közlöny szerkesztői közűl egyiknek vas-, másiknak ezüst-, harmadiknak arany-színű a bajusza.

Pajzán lantos. Beküldött tréfás tartalmú elégiáját, valamint „A vízbefullasztott csuka,“ „A torony tetejéről ledobott varjú“ és „Az elevenen eltemetett vakondok“ czímű rémballadáit helyszűke miatt nem közölhetjük.

Tágtorkú teológus. Ön azt írja, hogy a spricczert csak szódavíz nélkül szereti. He he he!

Fenkölt szellemű kovács. Ön erősen fogadkozik, hogy a Föld északi és déli sarkát megpatkolja. Szeretnők látni.

Iró: Műve csak addig tetszett, míg el nem olvastuk.

Öreg agrarismus. Kérdésére, hogy mondjunk egy példát, mely a pénz értékének emelkedését mutatja — *illetékes* helyről ezt szereztük be:

„Még 50—60 évvel ezelőtt egy egyetemi tanár fizetése 2—300 tallér volt — addig ennyi pénzért ma egy pár hízott marhát lehet venni.“

Sündy Sznó. Novellájából a köv. részt közöljük: „Peress Lukács ügyvéd Bicskáss Mihály rablógyilkos védelmezése közben nagyon elvetette a sulykot, mégpedig olyan szerencsétlenül, hogy vele a törvényszéki elnököt kólintotta főbe.“

Tudakozódó. Ön azt kérdi tőlünk: Láttunk-e már vizilovat mosolyogni? — Legyen szerencsénk egyszer.

— *Szerény poéta.* Ön a versét beküldte szerkesztőségünkbe név nélkül. Jobb lett volna, ha a nevét küldte volna be vers nélkül.

Nutidánó. „Szimpatikus Patikus“ czimű elbeszélésének csak a címe vált be. De a többi munkáihoz képest ez is haladás. Ugy-e bár?

Cs. B. hittanhallgató úr. Igaza van, szeretet nélkül olyan az ember, mint a zengő krágli és a pengő mansetta.

Elkeseredet jurista. Beküldött helyzetdalait, melyeket, mint említi, alig három hónap alatt rögtönzött, ezennel közöljük:

Szerencsétlen az az anya,
Kinek jogász az ő fia,
Mert nem tudja: mely órába'
Fagy be az alapvizsgába.

Van nekem egy leczkekönyvem,
Bele nézek, foly a könyem.
Az van abba beleírva:
Alapvizsga visz a sírba.

Bájdalú zenér. „Ujévkor“ cz. költeménye egy kissé elkésett, illetve korán érkezett.

Gyi: Azt írja boldog! Hja — „A butának földi sorsa — éden.“

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

Alkalmi csárdások.*

I.

Hét megyébe, hét országba...

Szövegét irta: *Simon János* jh.
Zenéjét szerezte: **Simon József** jh.

Allegretto

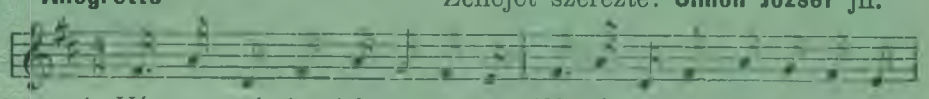

1. Hét me- gyé- be, hét or-szág-ba, Hét vi-lág- ba nin-csen pár- ja
2. Hét me- gyé- be, hét or-szág-ba, Hét vi-lág- ba nin-csen pár- ja

1. A pa-ta- ki le- ánynak; Mint-ha mind kis an-gyal vol-na,
2. A pa- ta- ki di- ák- nak; Be- le se- néz a könyvé-be

1. Kik egy pi- ros- ló haj-nal- ba Fé-nyes ég- ből le- száll- tak.
2. Inkább te-kint a sze-mé- be Sző-ke, bar-na le- ány- nak.

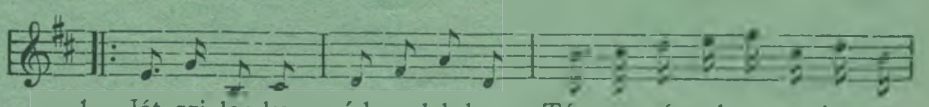

1. Ját- szi lep-ke mód- ra leb-ben Tán-czo-sá- val a par-ket-ten
2. Ha az ut-czán sé- tál vé- gig, Az ab- lak-ból lopva né- zik

* Ajánlva a pataki leányoknak és diákoknak.

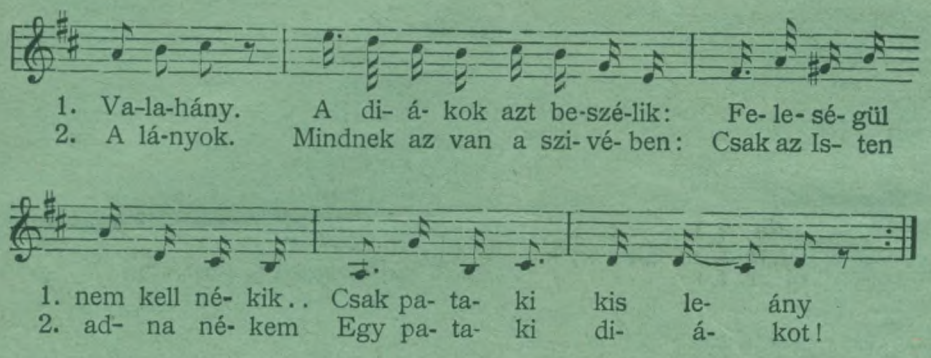

II.

Kökényszemü barna lány.

Szövegét irta: *Simon János* jh.
Zenéjét szerezte: **Simon Ernő** jh.

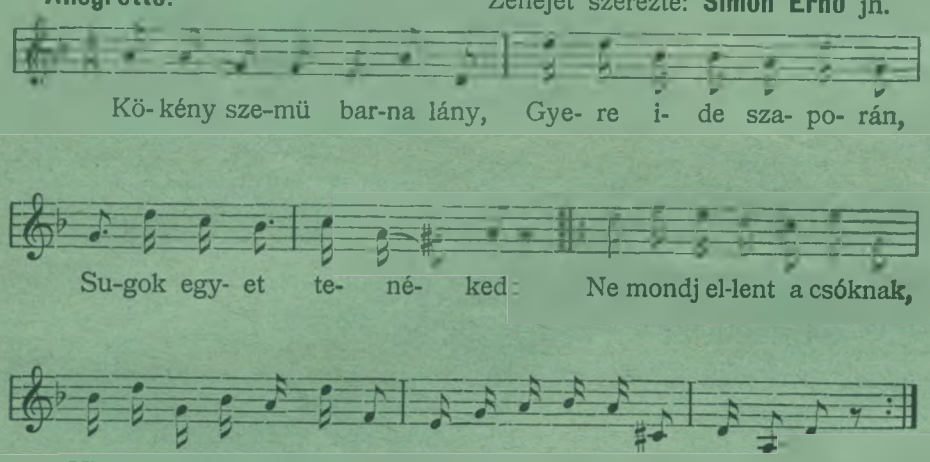

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

Referáda a tánczmulatságról.

Mint egy második Kubelik Ján, úgy húzza Jónás a talp alá valót. Feszesre stimmolt hegedűje a legblazirtabb lelket is fesztelen jókedvre hangolja.

Hölgyek és uracsok kipirult arczczal lejtik a ropogó csárdást, a pihegő rezgőt, a tüzes keringőt, az enyelgő négyest, az ábrándos pas-de patineurs-t, stb.

— Soha még ilyen jól nem mulattam — ezt rebegi minden ajk.

A hatalmas tánczrendre művészieson oda pingált klasszikus vonású két leánykának se igen sok rimánkodás kellene, hogy tánczraperdűljenek — látva az uralkodó rózsás hangulatot.

Fényes a terem, pazar a toilette, mámoros a kedv . . .

. . . De hírnök jő s pihegve szól: „Tíz percz múlva megérkezik a *Jaj be hunczut a . . .!*“

— Hát az mi a csoda?

Semmi más, mint egy báli ujság, melyet az akadémia vicczelő irkafirkászai direkt ez alkalomra készítettek, felszólítván előzetesen a város 143 kofáját, hogy kellő mennyiségű zöldséget szállítsanak be a redakczióba laptöltelékűl.

Előre is mondhatom, hogy lesz benne mindenféle, élvezetesebbnél-élvezetesebb szellemi csemege, pl. a fájától élete tavaszán megvált vaczkor, szellemi lepény, mely a megkívántató időnél kissé korábban került ki a kemenczéből stb.

A benne található pajzán verseket kivétel nélkül komoly prózaírókkal készítettük el, ellenben a 40 C. fokos hőmérsékletű poétáknál a politikai és társadalmi élet körébe vágó, higgadt temperamentumot igénylő czikkekre tettünk megrendeléseket.

De még ez semmi.

Benne lesz két alkalmi csárdás is (melyeknek zenéjére azonban szükségből polkát, keringőt, krájczpolkát stb. is lehetne járni), melyek közül az elsőt akadémiánk egyik zongora-virtuóza, a másodikat a zenekar egyik herczig primása komponálta s a melyeket egy ábrándos troubadúr szöveggel is ellátott.

. . . Bár csak itt volna már a szerelmesek istenitett táncza az a másfél óráig tartó felséges souper csárdás, a mikor is rázenditi Jónás azt a friss pataki nótát, hogy

„Hét megyébe', hét országba',
Hét világba' nincsen párja
A pataki kis lánynak.“

Oh micsoda boldogság lesz az! Nem is merek rágondolni.

. . . Addig is lássuk, hogy a hölgyek közül kik lesznek e boldog pillanatoknak tanúi és — nagyobbrészt — élvezői?

Kik vannak itt a tánczestélyen?

Asszonyok: Ballagi Gézáné, Buza Jánosné, Brzorád Rezsőné, Balogh Pálné, Balogh Ferenczné, Debreceni Bertalanné, Farkas Lajosné, Hatvani Károlyné, Horváth Endréné, Kőrössy Györgyné, Lábos Antalné, Makláry P. Miklósné, özv. Marikovszky Péterné, Mátyás Gézáné, Nagy Lajosné, Novák Lajosné, Prihoda Etelné, Radácsi Györgyné, Pál Lajosné, Sarkady Antalné, Sarkady Józsefné, Szabó Sándorné, Szinyei Gerzsonné, Tóthné Szily Etelka.

Leányok: Albrecht Anna és Sári, Ballagi Erzsike, Buza Margit, Brzorád Mariska. Berecz Vilma, Balogh Ilonka, Balogh Juliska, Debreceni nővérek, Doktor Piroska, Dudás Vilma, Farkas Ilonka, Farkas Mariska, Gömöry Juliska, Hankisz Blanka, Hodinka Irén, Harkay Jolán, Hazay Jolán, Kőrössy Gizike, Lábos Matild, Makláry Margit, Morvay Etelka, Marikovszky Anna, Vilma és Emma, Novák Jolánka, Pál Emma, Pelikán Margit, Penyigey Ilonka, Radácsi Ilonka, Sarkady Erzsike, Sarkady nővérek (Kenézlő), Sztankovits Margit, Szinyei Mariska, Boriska és Viktus, Trocsányi Juliska.

Mellékiet a Gazdasági Értesitő 21. számához.

Zemplénmegye _____ község takarékossági önsegélyző szövetkezetének alapszabályai.

I. A szövetkezet czége.

1. §.

Zemplén megyebeli N . . . . . községi földmivelők takarékossági önsegélyző szövetkezete.

II. Czélja.

2. §.

A szövetkezet tagjainak a heti apró megtakaritások által a tőke gyüjtésre alkalmat nyujtani, a szétszórva heverő filléreket összegyüjtve gyümölcsözővé tenni, azon összegek után biztos kamatot nyujtani, egyuttal pedig a szövetkezet tagjainak ezen összegekből időleges csekélyebb hitelszükségleteit kielégiteni s ez uton az oly káros hatásu uzsorát kiküszöbölni.

III. A szövetkezet alakulása.

3. §.

A szövetkezet 25 évre a községi földmivelők azon tagjaiból alakul, kik a megyei gazdasági egylet kiküldötte vagy megbizottjánál lévő aláirási ivet aláirják s kötelezik magukat ezen alapszabályok betartására és hetenkénti legalább 10 krnak vagy havonkénti 40 krnak részletekben, szövetkezet pénztárába betétikönyvecske nyerése mellett befizetni.

4. §.

Ha egy községben 25 fedhetlen előéletü földmivelő a kötelező részvény-iveket aláirta, akkor az ivtartók jelentésére a megyei gazdasági egyesület képviselője egy előre megállapitott és közhirré teendő napon a községben megjelenvén, a községi szövetkezetet megalkotja amikor is a szövetkezeti tagok sorából egy elnök, egy pénztárnok s ezeken kivül 3 választmányi tag szavazat utján jegyzőkönyv felvétele mellett választatik.

Az elnök egy személyben pénztárnok is lehet.

5. §.

Az alakulásról felvett jegyzőkönyv eredetije a megyei gazdasági egyletnél, annak másolata pedig a községnél őriztetik.

6. §.

A nyomtatványokra szükséges költségeket a megyei gazdasági egylet előlegezi.

7. §.

A tett apró befizetésekből minden 26 frt egy törzsbetétet képez, a mely után a szövet-

kezeti tag egy-egy részvény-ivet nyer, melynek szelvényeire a lefolyt üzleti év után annak a közgyűlés által megállapitott osztaléka, vagyis 5%-tólit meg nem haladható kamata fizettetik ki.

8. §.

Öt részvény-ivnél többet senki sem birhat.

9. §.

A betéti összegek kamatai mig a betétekkel 26 frtra nem szaporodnak, a tőkéhez csatoltatnak. Az osztalék, illetőleg a kamat kifizetése csak akkor kezdődik, amikor a befizetett összeg és kamatai a 26 frtot, tehát egy részveny összeg nagyságát elérte.

A betétek után a kamatozás csak a befizetést követő legközelebbi évnegyed kezdetével nyilik meg, azonban a forintokon alóli krok figyelembe nem vétetnek.

10. §.

A községi szövetkezet megalakulása után is a fedhetlen előéletü földmivelők mint uj tagok mindenkor beléphetnek a szövetkezetbe ha a részvényivet aláirják s a községi szövetkezet elnöke és választmánya által felvétetnek.

IV. A szövetkezeti tagok jogai és kötelezettségei.

11. §.

A szövetkezetbe felvett minden tag, befizetése arányában, a szövetkezet pénztári készletéhez képest, olcsó kamatu kölcsönre igényt tarthat, ha 10 frtot már befizetett s a községi szövetkezet kölcsönadási működését megindította.

12. §.

A köszégi szövetkezet kölcsön adással csak akkor foglalkozhat, ha a szövetkezet vagyona már a 200 frtot elérte. S mindaddig a befolyt pénzek takaréktárilag betéti könyvecskék alapján kamatoztatandók. Mely végből köteles a pénztárnok, a részletek befizetése után a pénzt lehetőleg azonnal, de ha a pénz a 10 frtot meghaladja minden esetre, a legközelebbi takarékpénztárba — a szövetkezet czimére — elhelyezni.

13. §.

A szövetkezet kölcsönt csak is tagjainak és legfeljebb 50 frtig terjedőleg nyujthat két tanu előttemezésével ellátott kötelezvényre :

a) személyes hitel alapján, a választmány egyetemleges jótállása mellett.

b) személyes hitelre egy szövetkezeti tag vagy két nem szövetkezeti tagnak jótálló szavatossága mellett termése értékének kétharmadáig.

c) kézi zálogra, annak értéke feléig, mindenkor a szövetkezet elnöke vagy választmányának becslését véve alapul.

14. §.

Mindennemü kölcsönadásról és becslésről jegyzőkönyv veendő fel, mely az eljáró szö-

vetkezeti választmányi tagok az érdekelt kölcsönt igénylő az elnök által aláirandó s a szöv. elnöke által megőrzendők.

15. §.

A kölcsönök a szövetkezet tagjainak rendszerint 3 hóra és csak kivételes esetekben hosszabb időre, azonban mindenkor a kamatoknak és provisioknak évnegyedenkint előre való levonásával, illetve befizetésével adhatók ki.

16. §.

A községi szövetkezet által ugy a szövetkezeti tagok befizetéseiről valamint a kölcsönadott összegekről az előírt minta szerint pontos kimutatás vezetendő.

17. §.

Azon szövetkezeti tag, ki a kölcsön nyert összegeket vagy azok kamatait a községi választmánytól nyert haladék nélkül 4 izben be nem fizeti vagy csak birói végrehajtás utján fizeti be, hitelvesztetté válik, s mint ilyen kölcsönre többet jogot nem igényelhet.

18. §.

A kölcsön a szövetkezet elnökénél kérendő, ki a kérvényezőket az előjegyzési könyvbe bevezeti, amelynek sorrendje szerint a kölcsönök adása megbiráltatik. Csak is rendkivüli vagy elemi csapások esetén tárgyalható soron kivül a kérelmező kölcsönügye.

19. §.

A községi szövetkezet elnökénél bejelentett kölcsön iránti kérelemnek birálatánál figyelembe veendő:

a) hogy a kérelmező gazdaságát rendesen vezeti-e és hogy a kért kölcsönre gazdasága fentartása vagy emelése érdekéből szüksége van-e;

b) hogy erkölcsös élete, szorgalma munkássága és fizetésre való hajlama a kölcsön pontos visszafizetését biztositják-é.

c) hogy előbbeni kölcsönei után nincs-e a szövetkezetből kizárva, vagy nem hitelvesztett-e.

20. §.

A szövetkezeti tagoknak nyujtott kölcsön után legfeljebb 6, esetleg 7% kamat szedhető, mig a befizetések s alapitványok után legfeljebb 5% kamat adható. Minden kölcsönösszeg után járó kamatokból 1%-tóli a pénztárnok dijjazására forditandó. — A kamatlábat a községi szöv. választmánya esetről-esetre határozza meg.

21. §.

Minden szövetkezeti tagnak joga van a kölcsönös egyetemleges szavatosságból kifolyólag a szövetkezeti tagtársak gazdaságából folyó vagyoni állását figyelemmel kisérni s a kölcsönt kérő szövetkezeti tagért kezesül ajánlkozni. A jótállás mindég csak a jótálló által befizetett összeg erejéig gyakorolható. Midőn azonban a

jótálló saját hitelképességét már kimeritette, másért jótállást nem vállalhat.

23. §.

Minden szövetkezeti tag köteles; a jegyzett heti vagy havi befizetési összegeket a szövetkezet pénztárában pontosan az előre meghatározott időben beszolgáltatni, azonban szabadságában áll a tagnak befizetéseit előre és hosszabb időre is letenni.

24. §.

Ha a szövetkezeti tag egy év leforgása alatt heti vagy havi befizetéseit több izben elmulasztotta, ugy azok után késedelmi kamatot fizetni tartozik, ha pedig hátrálékát az elnök felszólitásától számitandó 30 nap alatt ki nem elégitette, a szövetkezeti tagok sorából töröltetik s befizetett tőkéje a szövetkezet javára marad vissza miről azonban az illető tag a szövetkezet elnöke által értesitendő.

25. §.

A szövetkezet tagjai a befizetésről tanuskodó könyvecskéket nyernek melyekbe a befizetés vagy betét minősége és az azért fizetendő kamat esetről-esetre beirandók s a szövetkezet elnöke és pénztárnoka által aláirandók. Másra ezen könyvek a községi szövetkezet választmány engedélye nélkül át nem ruházhatják.

Az elnyert engedély alapján a könyvecske csakis 50 kr átirási dij mellett iratható ugyanazon községbeli földmivelőre.

V. A tagság megszünése.

26. §.

A szövetkezeti tagság megszünik:

a) a tag halálával,

b) ha a tag csőd alá kerül vagy ha az 1-sö 26 frt részvénytőke befizetése előtt fizetés képtelenné lett.

c) ha más vidékre költözik

d) ha végkép elszegényedett

e) ha becstelenségért, vagy pontatlanságért a szövetkezetből kizáratik.

f) a szövetkezet feloszlásával.

Ezen esetekben a befizetett összegek kamataival, az *a)* és *b)* esetekben az igazolt jogutódoknak, a c) d) e) s f) esetekben a tartalék alapra levont összeg kivételével a szövetkezeti tagoknak visszaadatnak. Az ily leszámolás azonban mindenkor csak az illető üzletévre vonatkozó zárszámadásoknak a közgyülés és a m. gazd. egyesület által történt helyben hagyása után ejthető meg.

27. §.

Az elhalt egyleti tagnak örökösei nemkülönben a más vidékre költözöttek is a szövetkezet tagjai ls iehetnek ha törzs betéteiket rendesen fizetni magokat továbbra is kötelezik.

VI. A töke képezés és jövedelem felosztása.

28. §.

A szövetkezet tőkéje létrejön:

1-ör azon részletfizetésekből, melyeket a szövetkezet tagjai évenként befizetnek.

2-or egyesek vagy hatóságok adományai, alapitványai s azok kamataiból.

3-or a befizetett részletek kamataiból (lásd 9. §).

4-er az idegen pénzek vagy betétek után nyert kamatokból.

5-ör a tartalékalapra visszatartott $2_0/^0$-ból.

6-or más egyéb jövedelmekből.

29. §.

A 28. §-ban érintett jövedelmek 5-és 6-ik pontjai mint a szövetkezet t a r t a l é k a l a p j a kezelendők és kamatoztatandók.

30. §.

A szövetkezet jövedelmei következőleg osztatnak fel: a tisztajövedelemből: 1-ör A befizetett részletek kamatjai, a részvénytőke kiegészitésére, ennek létrejöttéig a részvénytőkéhez csatolandók, a 26-frtos részvény létrejötte után pedig, a részvény birtokosának kifizetendők.

2-or pénztárnoki jutalékokra 1 % levonatik,

3-or a szöv. takarékalapjára 20% forditandó.

4-er a fennmaradó összegből az igazgatóság által meghatározott nyeremény osztalék vagy a tagoknak kifizettetik vagy tőkésittetik, és a tartalék alaphoz csatoltatik.

VI. A szövetkezet közegei.

31. §.

A szövetkezet közegei:

a) a közgyülés
b) az elnök.
c) a pénztárnok.
d) a választmány.

32. §.

A közgyülés.

A községi szövetkezet rendes közgyülését évenkint a lefolyt évi zárszámadások után január hóban tartja és az elnök által arra a tagok a községben szokások módon hivatnak meg.

33. §.

Rendkivüli közgyülés mindannyiszor összehivandó, valahányszor az ügymenet azt megkivánja.

34. §.

A közgyülés határozatképes, ha az elnök, pénztárnok és választmányi tagokon kivül még 8 tag van jelen.

35. §.

Minden közgyülésen a megjelent tagok szabadon felszólalhatnak, szavazati jogosultsá-

nélkül beszolgáltatja, illetőleg azokat takaréktárba elhelyezi, a kiadott törzsbetéti könyvécskéket a pénztárnok és elnök aláirásán kivül ellenjegyzi, s azoknak rendszeres bevezetéseire s elkönyveléseire ügyel:

43. §.

Szoros kötelessége a választmánynak mindazok felett, mi a szövetkezetek gyarapodását és biztonságát illeti s az e czélra hozott határozatok pontos végrehajtása felett őrködni; köteles a szövetkezet számadásait és készpénzeit, ugy ezek jövedelmező elhelyezéseit folyton szem előtt tartva. szigoruan ügyelni arra is, hogy a befizetések és kamatok pontosan befolyanak.-

44. §.

A választmány a tagoknál kintlevő tőkék biztonsága tekintetéből a pénztárban őrzött kötelezvényeket hetenkint előre átnézni, és az adósok anyagi viszonyait éber figyelemmel kiséri, s ha valamely kölcsön veszélyezettnek látszanék, — annak biztositására szükséges intézkedéseket részrehajlatlan szigorral anyagi felelősségükre való tekintettel foganatositja.

45. §.

A választmány a szövetkezeti pénzeket és egyéb okiratokat megőrizni köteles, minden ebbeli mulasztásért annak tagjai egyetemlegesen felelősek.

46. §.

A szövetkezet elnöke a választmány határozata alapján, az ügy menetről s az elért eredményekről a közgyülésnek az év végével kimeritő jelentést tesz, melyben a szövetkezeti ügyek vezetésére igényelt kiadásokat igazolja.

47. §.

A választmányi ülés határozatképes, ha számbeli többségük jelen van. A határozatait szótöbbséggel hozza; egyenlő szavazatok esetén az elnök szava dönt.

VIII. A szövetkezet viszonya a gazd. egyesülethez.

48. §.

A szövetkezet mihint megalakult, a megyei gazd. egylettel szövetségi viszonyba lép és annak alapitó tagja lesz.

A szövetkezet a m. gazd. egyesület állandó felügyelete alatt áll s azt minden közgyülésre meghivja, a melyen a gazd. egylet kiküldötte tanácskozási joggal részt vesz.

IX. A szövetkezet felosztása és átalakitása.

49. §.

A szövetkezet 25 év lejártával megszünik, de más 25 évre ujra alakulhat.

50. §.

A szövetkezet megszüntével a választmány által készitett vagyoni leltár és számadás alapján, a vagyon a részvényesek között részvényük arányában szét osztatik. A tartalék alapból azonban egy száz frt mint alapitási

tőke a m. gazd. egylet pénztárának befizetendő leend.

51. §,

Ha a megyében 40 községi szövetkezet megalakult, akkor a községi szövetkezetbe lépett gazdák magasabb hitel igényeinek kielégitésére, egy megyei hitelszövetkezet fog alakittatni s a külön elkészitett alapszabályok alapján életbe léptettetni

52. §.

Ezen alapszabályok a nmsgu földmivelési miniszterium jóváhagyása végett 3 egyenlő példányban felterjesztendők s leérkesztök után az azok alapján jelentkező községi szövetkezetek megalakitása iránt a megyei gazdasági egylet 30 nap alatt a megfelelő lépéseket megtenni köteles.

92.

Őszinte hangok

a

Magyar Honleányokhoz!

Magyar nőnek születtél,
Áldd érte sorsodat!
Magyar nőnek születni
Nagy és szép gondolat.

GARAI

Ha végig tekintünk hazánk ezredéves történetén, kulturalis törekvéseinek összes eredményeiben mint állandó tényezőt, mint szeretetteljes jóltevő Nemtőt látjuk a magyar nőt, a magyar honleányt, s mindazt, a mit ez ezredév alatt vallási-, társadalmi- és közgazdasági téren szépet, nagyot és nemest kivivnunk, eredményre vezetnünk sikerült, büszkeségtől és lelkesedéstől dobogó szivvel valljuk be — első sorban a lelkes magyar nőknek, a magyar honleányoknak köszönhetjük.

Ha a harcok öldöklő angyala dúlt sokat szenvedt hazánk véráztatta térein, a magyar nő volt az első, ki a sebesült harcosok segitségére sietett; ha zsibbasztó tétlenség nehezedett a nemzet lelkére, a magyar nő kezébe ragadta a zászlót s lelkesitő buzditó szavaira uj élet kelt a szivekben s a holtnak vélt nemzet csodadolgokat volt képes véghezvinni; az elnyomatás, a szenvedések szomoru korszakában a magyar nő odaadó szeretete, vigasztaló szavainak balzsamcseppjei voltak képesek bennünket a végső elcsüggedéstől megmenteni; ha bármely téren vész fenyegette hazánkat: a magyarnők félelmet nem ismerő bátorsággal, ritka önmegtagadással, a férfiakkal versenyezve siettek köteles adójukat meghozni a haza oltárán; s hogy e tekintetben véröket, életöket sem kimélték: büszkén hirdeti a világnak az egri nők dicső története.

Az irtóháborúk korszaka lejárt ugyan, de a nemzetek versengése azért legkevésbé sem szünt meg. Fennáll az ma is s nem csekélyebb kitartással és szenvedélylyel működik. Csak a tér más, és fegyverei mások. A felületes vizsgáló alig veszi észre e harczot, mely közöttünk, szemeink előtt folyik, mert az egyes tényezők, mint okok külön válva működnek s csupán az okozat jelenik meg előttünk összeségében, pangás az ipar, a kereskedelem, az üzleti forgalom, a nemzeti művelődés és tudományosság terén, s ezek eredményeiként az egyesek és az egész nemzet anyagi elszegényedése.

Eleink példája korunk társadalmi harcának az az óriási versengés, mely az ipar terén világrészek, nemzetek és egyesek közt fennál. Az egészséges, a tisztességes versenyek jogosultsága, serkentő, buzditó hatása el nem vitatható ugyan, de fájdalom! ma napság e téren is többen vannak, a kiket a pénzvágy, a minden áron való meggazdagodás oly üzleti fogásokra ragadnak, melyek a tisztesség feltételeivel alig egyeztethetők össze s melyekkel a szolidan, szerényen működő iparos a legnagyobb törekvés mellett is alig tud versenyezni, sőt igen sok esetben fenn sem állhat.

Ha saját nemzeti iparunkat tekintjük, fájdalommal s keserűséggel telt szivvel látjuk, hogy mily messze állunk még más európai nemzetek iparától.

Még más nemzetek kormányai körülöttünk lelkes buzgalommal, a legnagyobb áldozatoktól sem riadnak vissza, hogy iparukat fejleszszék, versenyképessé tegyék, s szigorú védvámokat állitsanak az idegen iparcikkek beözönlése ellen, hogy ez által saját iparosaikat megvédjék, addig nálunk a kormány eltekintve néhány ujabb intézkedésétől, melyek hivatva vannak a hazai ipart legalább idehaza felkarolni, vajmi keveset tett a versenyképesség az ipari fejlettség emelésére, a védvámos politikától pedig annyira irtózik, mint az ördög a tömjénfüsttől.

Ily körülmények közt a hazai iparos egész önerejére és a társadalomra van utalva. Felmerül előttem a kérdés, hogy mit tehetnek ezek egyenkint és összevéve a hazai ipar fejlesztésére. Erős meggyőződésem és tapasztalásom alapján kimondhatom, hogy az iparos magában véve nagyon keveset, a társadalom nagyon sokat s a kettő együttvéve — mindent.

Tekintsünk vissza hazánk közelmultjába s ott áll előttünk a nagy, a lelkesitő példa, midőn a 40-es években Kossuth lánglelkű szavára megalakult a „nemzeti védegylet“, midőn a jelszó volt csak oly iparczikket használni és vasárolni, mely magyar. S ki ne tudná, hogy a nagyszerű, hazafias és nemzeti eszme megvalósitása első sorban a lelkes honleányok érdeme? Ők voltak a nemzeti viselet zászlóvivői! Ékesebb, idegen szövésü ruháikat tétovázás nélkül félredobták, egyszerűbb s tán durvább, de hazai termékekkel cserélték azt fel és nem vesztettek semmit szépségükből; arczuk derüjében a régi vidámság napja ragyogott, szivük büszkén dobogott a honi kelme alatt.

De fájdalom, a hazafias felbuzdulás tüze mihamar ellobogott, a civilizáció haladásával a kosmopolitismus is mind nagyobb tért hóditott köztünk, ugy hogy ma már ismét ott vagyunk, hogy más nemzetekéhez hasonlóan alig van számbavehető, speciális nemzeti iparunk. Ki ne emlékeznék a hajdan hires gácsi posztóra, melyet már a külföldön is széles körökben ismertek? Hol van ez most? Hol vannak elsőranguaknak ismert czukorgyáraink hova lett a herendi porczelán, az erdélyi kőedénystb.? Mindezek nincsenek többé, hanem vannak helyette párisiak, londoniak, bécsiek, prágaiak, szóval külföldiek, melyeket oly nagy mértékben hoznak be, hogy a magyar ipar velök versenyezni képtelen, s melyekre milliók és milliók vándorolnak

hazánkból a külföldre a nélkül, hogy azoknak csak századrésze is más uton visszatérne az országba.

Azt hiszem, e körülménynek megmérhetlen nemzetgazdasági hátrányait fejtegetnem teljesen felesleges. És e szomoru jelenségnek oka, fájdalom de be kell vallanom, miszerint a szigoruan kivánatos védvámok hiányában a nagy magyar közönségnek a magyar ipartermékek iránt való közönyében is s ennek rovásá a a külföldi iránt való nagymérvü előszeretetében rejlik.

Megmagyarázhatlan az a semmiféle positiv adat által nem igazolt bizalom, melyet közönségünk minden iparczikk iránt tanusit, mely külföldről való, viszont a bizalmatlanság, melylyel a hazai ipar termékeit fogadja Csak rá legyen irva valamely áruczikkre, hogy londoni, párisi vagy berlini készitmény, közönségünk nem kérdi, nem nézi, jó-e vagy rosz, veszi és fizeti, mig a hazait, ha talán jobb is, olcsóbb is, még sem igen hajlandó vásárolni, sőt arra is vajmi ritkán érdemesiti, hogy jóságáról, a külföldivel való versenyképességéről meggyőződjék.

Az egész ország el van most árasztva mindennemü külföldi árukkal, s ezek kelnek ezeket veszi a közönség, ezeknek készitői meggazdagodnak, egyetlen iparczikk után miliomosoká lesznek, mig a magyar iparczikkek halomszámra hevernek gyárakban és kereskedésekben, ezeket nem keresi senki, a magyar iparos ha éjt napot összevéve küzd, fárad, dolgozik, mégis alig tud tiszteségessen megélni. Pedig iparunknak igen sok ága, különösen a ruházati, a vas- és fémgyártási s az élelmezési ipar a fejlettség oly magas fokán állanak, hogy a külföldi ipar termékeivel minden tekintetben versenyezni képesek.

Az utóbbi időben különösen a külföldi pótkávé gyárosok árasztották és árasztják el hazánkat áruikkal. Valóságos háborut inditottak e csak most fejlődő iparágunk ellen, Bécsi, prágai, poroszországi gyárak özönével importálják hazánkba Frank, Hauswald, Manilla, s a jó isten tudná, mily nevü pótkávéikat. S midőn egy-egy uj jövevény megjelen piaczunkon, kiséretében látható a modern kor harczos tábora: a reklám, mindennemü tarka, fura és torzalaku vitézeivel. Czifra falragaszok lepik el a falakat, melyek nemzeti hiuságunknak hizelegve magyar nyelven szerkesztvék, nemzeti szinekben ékeskednek, s hirdetik, hogy a még soha nem hallott és még soha nem látott jóságu ez meg ez a pótkávé (persze külföldi) megérkezett és itt és ott hapható.

A lapokban hasonló bombasztikus frázisokban bövelkedő hirdetéseket téteknek, melyekben áruikat ál „elismerő nyilatkozatok“ alapján egyaránt nyakraföre dicsérik. Mindezek persze amolyan „vakuly magyar“-féle fogások, melyek a jóhiszemü közönség félrevezetésére vannak számitva, hogy az idegen árút magyar köntösbe bujtatva mintegy becsempészék a magyar családok házi körébe.

Valamennyi közt dominálló állást foglal el az ugynevezett Franck-kávé, melyet bizonyos Franck H. nevü porosz gyáros évekkel ezelőtt inditott meg hazánkban s a melylyel Magyarország ma már a szó-szoros értelmében el van árasztva. Daczára, hogy ez időben Franck ugyszólván még egyedül állott, pótkávéjával s igy nem kellett versenytől tartania, mégis az ismert amerikai reklámokat messze tulszárnyaló modorban, tüzzel vassal fogott hozzá czikke elterjesztéséhez. Midőn a fővárosi kereskedésekbe először bevezette, másnap a főváros arra a mulatságos, de egyuttal boszantó meglepetésre ébredt, hogy nemcsak a lakóházak falai, hanem a járdák is véges-végig tele voltak ragasztva a Franck-kávé czifra falragaszaival. Ügynökei pedig házról-házra, a vidéken pedig városról városra jártak, kereskedőknek, magánosoknak ajánlották, rátukmálták, ráerőszakolták mindenkire; s ha már pénzért semmi módon sem tudtak tuladni rajta, osztogatták ingyen, csakhogy terjedjen, hogy megismerjék, hogy megteremtsék a vevő közönséget a piaczon. S az élelmes porosz az eredményben nem csalatkozott, mert elérte azt, hogy közönségünk ma ugyszólván, a Franck-kávé élvezést általánositva a pótkávé jelölésére forditja, elérte azt, hogy pótkávéjáért közel 2 milló forintot visz ki hazánkból, s elérte azt, hogy vele hazai pótkávé ma már alig képes versenyezni. Eljárása, mint a fentebbiekből kitünik, nem felel meg a tisztesség azon követelményeinek, melyeket szolid üzletember követni szokott, s ez okozza azt, hogy ujabban Franck ur üzelmei ellen, a minden oldalról hangoztatott elitélő nyilatkozatok meliett a sajtó utján is erélyes felszólalások s leleplezések történtek. Igy Bécsben Arnold Antaltól“ „Fort mit dem Franck Kaffee“ czim alatt az imént jelent meg egy röpirat s pár év előtt Kassán egy magyar iparos hasonlo módon szellőztette a porosz gyáros inszolid eljárását.

Az itt elmondottak alapján s egyuttal támaszkodva azon kedvező fogadtatásra és elterjedésre melyben hat év előtt forgalomba hozott „**Hungária-kávé**“ nevü gyógykávém ugy az országban, mint annak határain túl is részesült, indittatva éreztem magamat, hogy az oly annyira elterjedt Franck kévé, s a legujabban behozott prágai s több külföldi pótkávé ellensulyozására egy a kivánalomnak minden tekintetben megfelelő pótkávét állitsak össze ezt „**Szalády-kávé**“ elnevezés alatt közeléb forgalomba is bocsátottam.

A „**Szalády-kávé**“ összes alkotó részeiben az édes hazai föld terméneye; magyar ember által feltalálva, idehaza a magyar főváros kebelében, magyar ember által létesitett gyártelepen, magyar munkások által állittatik elő, jóságra, szép szinre, kellemes izre nézve rövid fennállása óta hozzám már több oldalról érkezett nyilatkozatok szerint nemcsak kiállja a versenyt a Franck- és másféle külföldi pótkávékkal, hanem azokat igen sok tekintetben felül is múlja; árra nézve pedig egy cseppet sem drágább azoknál.

Ennélfogva azt hiszem teljes joggal fordulhatok a nagy magyar közönséghez s kérdezhetem hogy ha eddig jobb vagy megfelelő magyar árú hiányában a külföldit használták is, most a midőn meg van a kifogástalan jóságú magyar pótkávé, mi ok volna többé arra, hogy ennek mellőzésével a külföldit istápolyák, dédelgessék, külföldi gyárosok telhetetlen zsebeit tömjék mikor itt van a magyar „**Szalády-kávé.**“

Első és fősorban azonban **a elkes magyar honleányokhoz, a magyar háziasszonyokhoz** intézem kérő felhivásomat, mert tudom a multból, hogy a **magyar nő lelkes buzgalma, csodás kitartása s kellemmel párosult erélje** mily nagy-

sokszor kivihetetlennek látszó dolgokat képes sikerre vezetni.

De hogy ne menjek vissza a múltba, a jelenben is előttem áll a meggyőző, lelkes példa trónörökösünk fenséges nejének, **Stefania főherczegasszonynak** magas, fennköltt tettében, a ki midőn a bécsi paszományipar hanyatlásáról értesült, ez iparág fellendítése céljából, azonnal kiadta a rendeletet egy paszománynyal ékitett utcai öltözék készitésére s alig hogy a trónörökösné e ruhában megjelent, mindjárt akadtak utánzói. Ezzel megvetette alapját az uj paszomány-divatnak, és ime, ma már nemcsak Bécs, hanem Budapest utcáin is lépten nyomon csupa sujtásos női öltözékekkel találkozunk s a már már pusztulófélben levő iparág ujból virágzásnak indult.

Erős a meggyőződésem, hogy a magyar nők, ha összetartanak, ha együtt éreznek, erős elhatározással, kitartással, buzgalommal, mint mindig most is képesek nemcsak egyes iparágakat, hanem annak összeségét felkarolva a kivánt, a rég várt virágzásra juttatni.

Azért ismételten hazafias tisztelettel és őszinte bizalommal fordulok a lelkes magyar honleányokhoz, a magyar háziasszonyokhoz: szakitsanak eddigi külföldieskedő, a külföldit dédelgető szokásukkal, melyet — és ezt különösen hangsulyozni kivánom — épenséggel nem tekintek a hazafias érzelem hiányából eredőnek, hanem inkább hosszabb időn át való megszokásnak s nagy részben **egynémely** kereskedő azon sajnálatos közönyének, hogy a megszokott régi áru mellett sajnálnak pár ajánló szót szólani az általuk talán még nem ismert uj hazai árú érdekében, pedig lelkem mélyéből meg vagyok győződve, hogy ha minden magyar kereskedő hazafias kötelességének tartaná vevőit figyelmeztetni, felvilágositani, hogy nála a külföldinél jobb vagy csak vele egyenrangu magyar árú ugyanazon az áron kapható, nem akadna széles Magyarországon magyar nő, a ki azt nem a legnagyobb örömmel fogadná, vagy épen visszautasitaná.

De mert a körülmények — sajnos — ilyenek, a lelkes magyar honleányokra, a magyar háziasszonyokra vár a hazafias kötelesség szép és nemes feladata, hogy egyrészről a kereskedők, más részről a nagy vevő közönség közönyét megtörjék. Kérem önöket a szeretett magyar haza, a külfölddel életküzdelmet vivó hazai ipar nevébe, hogy egyenkint és egyesülve lépjenek sorompóba nyiltan leplezetlenül a magyar ipar czikkek pártolására s a külföldinek kiszoritására.

A pótkávé egyike azoknak az élelmi czikkeknek melyek kunyhótól a palotáig el vannak terjedve s nagy fogyasztásnak örvendenek; ha tehát ezt pártfogásukba veszik, a magyar ipart egy óriási lépéssel viszik előbbre s milliókat mentenek meg a haza a nemzet számára.

Ne engedjék, hogy egyes külföldi gyárosok mintegy monopolizálják kereskedésünket; lépjenek fel erélyesen a külföldről importált Franck-, Hauswald s a legujabb (Manilla) pótkávék ellen s ez utóbbi ellen különösen még azért, hogy megtorolják a cseheknek azt a fennhéjázó eljárását, melyszerint legntóbb a magyar termékek bevitele ellen valoságos véd- és daczszövetséget alakitottak.

Kérjék tehát mindenütt a hazai pótkávét a **„Szalády-kávét“**, kivánják kereskedőiktől annak kiszolgáltatását bizonyára egy kereskedő sem fogja e kivánalmat visszautasitani, mert minden kereskedőnek, vevőinek megfelelő kiszolgálása és megtartása a saját jól fogott érdekében áll.

Terjeszszék azon kivül társadalmi uton is jó barátnőik ismerőseik körében, ajánlják egymásnak a háztartásban látogatásoknál összejöveteleknél mennél kiterjedtebb módon, mert csakis igy verhet gyökeret az uj magyar iparczikk a háztartásban, igy válhatik általánossá s akkor a szép és hazafias misszió bizonyára megtermi a kivánt gyümölcsöt.

Hogy ily irányú mozgalomra a mostani nyomasztó viszonyok közt mennyire szüksége van a hazai iparnak, s hogy ennek felkarolását a hazai sajtó is mennyire üdvösnek tartja s egyuttal sürgeti is, legyen szabad hivatkoznom több fővárosi és vidéki lapnak épen most megjelent: „Védjük a hazai ipart!“ — czimü czikkére, melynek végsorai következőleg hangzanak:

„Itt az ideje, hogy felnyiljék közönségünk szeme s ne hagyja magát nagyhangu szavak által félre vezettetni; itt az ideje, hogy felismerje azt az óriási egyéni és nemzeti károsodást, mely a külföldről importált iparczikkek indokolatlan és hazafiatlan előszeretetében rejlik; itt az ideje, hogy a hazai ipar pártolására hivatott tényezők s az egész magyar társadalom karöltve, társulva, szövetkezve sorompóba lépjenek a külföldi ipar elárasztó veszélye ellen. Mellőzük a külföldi iparczikkeket, mint ők mellőzik a mieinket; mellőzük azokat, a kik ilyeneket kinálnak s ránk akarnak erőszakolni; kérjük, követeljük bevásárlási forrásainkon mindenkor a megfelelő hazai árút s mást el ne fogadjunk semmi szin alatt. Akkor, de csakis akkor fel fog virágzani a magyar ipar; erős nagy és gazdag lesz a nemzet virágzó iparában s boldog ugy maga mint egyes polgárai, kik határán élnek“

Én pedig, hogy alkalmat adjak minden magyar honleánynak, minden magyar háziasszonynak az itt elmondottak igazságáról s az általam feltalált és készitett magyar pótkávé a **„Szalády-kávé“** jóságáról meggyőződni, ezennel hazafias készséggel felajánlom hogy **minden magyar háziasszonynak, a ki ez iránt, bár levelező lapon is, megkeresni kegyes leend, azonnal küldök Szalády-kávémból postán bérmentve probául egy megfelelő mintaosomagot** s előre is meg vagyok győződve, hogy az tetszésőket minden tekintetben meg fogja nyerni s nem fogják használni többé a sok behurczolt idegen pótkávékat, hanem állandó hivei lesznek és maradnak a velők teljesen egyenrangu, sőt jobb, ugyanolyan olcsó magyar pótkávénak: a **„Szalády-kávénak.“**

Budapest, aprilis hó.

Hazafias tisztelettel

Szalády Antal

Szalády Antal saját kiadása.

Tekintetes Kruzsélyi Bálint városi képviselő urnak!

A miként vagy jelenlétével meggyőződni, vagy hallomásból értesülni méltóztatott Szerémy György polgármester 1898 évi deczember hó 29-én megtartott képviselő gyülés alkalmával azért, hogy jeles, nagy hazánkfia, Szilágyi Dezső városi díszpolgár üdvözlése tárgyában felszólalni bátor voltam, ő azonban szóhoz jutni nem engedett, én azt a kifejezést használtam, hogy az erőszaknak engedek, mire azt felelte, hogy ha még egyszer használom az erőszak kifejezést, kivezettet; ezen törvénytelen tette és eljárása miatt az alábbi fegyelmi panaszt adtam be s igérem a t. képviselő uraknak, hogy az egész vizsgálat folyamáról, ugy nemkülönben szives tájékozásul az alispán úr által megigért legrövidebb 3—4 hét alatt történendő vizsgálat befejezéséről, illetve az itéletről annak idején a nyilvánosság előtt beszámolni kötelességemnek fogom ismerni még az esetben is, ha netalán a határozat nem javamra ütne ki s az ellenem szólana — annyival is inkább, mert nem engedhetem t. clienseimet abban a tévhitben élni, mintha velem határozott törvényeink ellenére ily katonás rövidséggel lehetne bánni.

Tudomásul akarom adni mindenkinek, a kiket illet, hogy az elégtétel vételnek e módját kellett választanom, a mennyiben nem személyem lett megsértve, hanem azon városi képviselői állás, a melyet, hála Istennek, 20 év óta van szerencsém tisztességgel viselni.

Tekintetes Képviselő Testület!

A mint a tek. Képviselő Testület előtt tudva van, 42, illetőleg 40 városi képviselő-testületi tag által aláirt inditványt adtam be a tek. Képviselő Testülethez, melyben Szilágyi Dezső országgyülési képviselőt, városunk díszpolgárát, az alkotmányvédelem terén közelebb tanusitott magatartásáért üdvözölni óhajtottuk és kértük, hogy ezen ügy tárgyalására egy rendkivüli közgyülés hivassék össze.

Az alább kitünő és igazolandó okoknál fogva Szerémy György polgármester inditványunkat, ugy látszik, felsőbb sugalmazás folytán is ignorálta, semmibe sem vette és a kért rendkivüli közgyülést a mi kérelmünkhöz képest össze nem hivta.

Folyó évi deczember hó 29-ére azonban a városnak egyéb fontos ügyei lévén elintézendők, különösen a bor-, hus- és szeszfogyasztási ügy sürgős tárgyalása végett rendkivüli közgyülés összehivása vált szükségessé, a tárgysorozat 8-ik pontjában inditványunkat is napirendre tüzte.

A tárgyalás alkalmával elnöklő polgármester azt terjesztette a képviselő testület mintegy 58 jelenlevő tagja elé, hogy az előkészitő bizottság ezen inditvány fölött a napirendre térést javasolja. Mielőtt azonban a polgármester az előkészitő bizottság javaslatát még előterjesztette volna, már az első padsorban lévő helyemből felemelkedve kezemben tartva 10 városi képviselő testületi tag által aláirt szavazást kérő lapot, szót kértem és háromszor egymásután mondtam el: »Tekintetes Képviselő Testület! . . .« »Tekintetes Képviselő Testület! . . .« »Tekintetes Képviselő Testület! . . .« Elnöklő polgármester mindezeket figyelembe sem véve kijelentette, hogy ő a közgyülési határozatot már kimondotta. En szinte hihetetlennek tartván a dolgot, tovább akartam folytatni beszédemet, a mire azonban ő ismételte előbbi kijelentését, hangsulyozván, hogy e tárgyhoz már hozzá nem szólhatok. A jogos felháborodás, a mely nemcsak rajtam, hanem

a többi jelenlevő tagokon is észrevehető volt, ezeket a szavakat adta nyelvemre: »az erőszaknak engedek«. Szerémy György polgármester pedig, mellőzve minden törvényt, nem átallotta a következő kifejezést használni: »ha még egyszer ismétli az »erőszak« kifejezést, kivezettetem!«

Ezután a mellette ülő jegyzőnek azt mondotta, hogy folytassa a következő 9-ik tárgysorozati pontot.

Tekintes Képviselő Testület!

Ez a száraz tényállás; és ha amennyiben a képviselő testületi hitelesitett jegyzőkönyv ezzel ellenkezőt tartalmazna, azt már előre is hamisnak jelzem és nyilvánitom.

Arra a körülményre, hogy a valódi tényállás az, a mi a jelen panaszban foglaltatik, szükség esetére tanukul nevezem meg a képviselő gyülés folyamán mindvégig jelen volt Krüzselyi Bálint jogtanárt, Esztergályos Ágoston kegyesrendi tanárt, Lator Sándor alispánt, továbbá legnagyobb ellenségemet Szabó Sándor, ez idő szerint Máramaros vármegye főjegyzőjét, ugyszintén dr. Káhán Samu, Balázs Mihály, Várady Gábor timár, Csiszár Lajos városi képviselő urakat és szükség esetére a képviselő testület bármely jelen volt tagját.

Minthogy ezekben mindenekben kimutattam, hogy elnöklő polgármester a legnagyobb erőszakkal és törvénytelenül járt el, kimutattam, hogy szentesitett törvényeink, különösen pedig az 1871. évi XVIII. t. cz. 61. §-a és az ezt helybenhagyó, illetve megerősitő 1886: XXII. t. cz. 59. §-a értelmében legfelebb rendre utasithatott volna és ha ez nem használt légyen, legfelebb a szót vonhatta meg tőlem, minthogy azonban hivatolt törvényeink ellenére állásával annyira visszaélt, hogy engem, mint 20 év óta gyakorló ügyvédet, ugyanannyi idő óta városi képviselőt, szeplőtlenül megőrzött polgári becsületemben mélyen megsértett és azáltal, hogy engem nemcsak a 42 aláiróm előtt, nemcsak Sziget város képviselő testülete előtt, hanem az egész város nagy közönsége előtt is megalázni és nevetségessé óhajtott tenni, volt manipulans őrmester létére velem, mint közkatonával, óhajtott elbánni, a melyhez azonban joga egyáltalán nem volt: — ugyanazért a fentiek elbirálása végett kérem az összes erre vonatkozó ügyiratokat a tek. alispáni hivatalhoz beküldeni, a hol is az iránt esedezem, hogy tekintettel arra, miszerint ezen erőszakos tette által a polgármester úr hazánk nagy fiát, az egész magyar nemzet által bálványozásig szeretett Szilágyi Dezső volt képviselőházi elnök, országgülési képviselő urat is kisebitette az által, hogy inditványozói jogomtól megfosztott, — rendeltessék el ellene sürgősen a fegyelmi eljárás és annak foganatositásával, minthogy Szabó Sándor főjegyzővel ellenséges viszonyban élek és igy érdekelt lehet, kérem, hogy az alispán úr elnöklete alatt esetleg egy minden tekintetben teljesen független megyebizottsági tag pl. dr. Papp Tibor volt polgármester úr bizassék meg.

Esedezem továbbá, hogy a fegyelmi vizsgálat lejártáig hivatalától függesztessék fel, mert eljárása városszerte megbotránkozást szült s mert a szóban forgó közgyülésen tanusitott magatartása joggal arra enged következtetni, hogy hasonló törvénytelenségek ismétlődhetnek.

A fegyelmi eljárás megejtése után pedig esedezem, hogy törvényeink ily flagrans megsértése és teljes ignorálása miatt hivatalvesztéssel sujtassék, a mi annyival kevésbbé lesz reá nézve érzékeny, a mennyiben életének legszebb korában már jól megérdemlett pensiot élvez.

Kiváló tisztelettel:

Theodorovits Zachariás
ügyvéd
városi képviselőtestületi tag.

Barcza J., Budapest, Lipót-u. 30.

94. V.

A SZEGÉNYÜGY RENDEZÉSÉT

tárgyazó

RENDSZABÁLY.

---

1. §.

Budapest főváros részéről közsegélyben oly helybeli illetőségü vagyontalan egyének részesittetnek, kik teljes munka- és keresetképtelenség mellett eltartásra kötelezhető rokonokkal vagy hozzátartozókkal nem birnak.

2. §.

A segélyezés a körülményekhez képest:

a) valamely ápoldába való felvétel;

b) vagy állandó;

c) vagy ideiglenes, — esetleg egyszer s mindenkorrai pénzsegély adományozása által nyujtatik.

3. §.

Életfogytiglani ápoldai ellátást oly szegények nyernek, kik testi fogyatkozásuknál vagy elaggott koruknál fogva állandó gondviselésre szorulnak.

Az ápoltak ellátásáról és foglalkodtatásáról az e részben fennálló intézeti szabályok intézkednek.

4. §.

Állandó pénzsegélyben elaggott, vagy testi fogyatkozás miatt állandóan keresetképtelen szegények életfentartásukra elégtelen saját jövedelmük, — vagy magánosok, jótékony egyletek és intézetek alamizsnáinak kiegészitéseül részesittetnek.

5. §.

Ideiglenes pénzsegélyt nyernek oly szegények :

a) kik ideiglenes testi elgyengülés, vagy mulandó szervi hiba miatt egy időre munka- és keresetképtelenekké váltak;

b) huzamosb betegségben sinlődő vagyontalan egyének 12 éven alóli gyermekei, vagy családtagjai, szüleik illetve eltartóik keresetképtelenségének tartama alatt;

c) nyomorék, — vagy elaggott kor miatt keresetképtelen szegény szülők gyermekei és hozzátartozói, vagy vagyon és támasz nélkül maradott s tápszülőknél elhelyezett árvák 12 éves koruk elértéig.

6. §.

Az ideiglenes pénzsegély rendszerint fél- vagy egy évi idő tartamra engedélyeztetik, s a segélyezettnek kérelmére a körülményekhez képest megújitható.

7. §.

A pénzsegély 5 frtig terjedhető havi összegben állapittatik meg, s utólagos havi részletekben fizettetik ki.

Egyszersmindenkori segélykép 100 frtig terjedhető összeg szavazható meg.

8. §.

Egy időben a segélynek csak egy neme vehető igénybe.

9. §.

Segélyezésben részesittetni kivánó szegények a tartózkodásuk szerint illetékes kerületi előljáróságnál jelentkezzenek.

A ker. előljáróság a kérelmet indokolva jegyzőkönyvbe foglalja, s miután a kérelem támogatására felhozottak valósága iránt, — nevezetesen pedig az 1. §-ban körülirt kellékek fenforgása iránt — mindenkor a ker. orvos közbenjöttével közvetlen meggyőződést szerzett, a jegyzőkönyvet saját indokolt javaslata mellett a tanácsnak bemutatja.

10. §.

A ker. előljáróság nyomozása alapján a kérelem fölött a főv. tanács határoz.

11. §.

Az engedélyezett pénzsegélyek az illető ker. előljáróságnak utalványoztatnak.

A ker. előljáróság a kiosztást részeltetési kimutatás alapján teljesiti, s az átvételt a kimutatás illető rovatában a segélyezett által névaláirás vagy kézjegy utján elismerteti.

A nyugtatványozott részeltetési kimutatások felülvizsgálat végett a tanácsnak havonta bemutatandók.

12. §.

A ker. előljáróságok előlegekkel láttatnak el, melyből halasztást nem tűrő sürgős esetek-

ben 5 frtig terjedhető segélyeket egyszersmindenkorra utalványozhatnak.

Az előleg felhasználásáról szóló kimutatások félévenkint a tanácsnak bemutatandók.

13. §.

A főváros által segélyezett szegények nyilvántartása és a segélyezés ellenőrzése czéljából, a szegényügyi osztályban, — valamint a területükön tartózkodó szegényekről a ker. elöljáróságoknál névmutatóval ellátott törzskönyv vezetendő, melynek külön rovataiban

a) a segélyezett neve, kora, vallása, családi állapota és volt foglalkozása;

b) lakhelye;

c) a ker. elöljáróság, melynél a segélyösszeg kifizetése történik;

d) a segélyösszeg mennyisége, valamint az idő, melyre engedélyeztetett; és

e) végre a tanácsi engedélyezés vagy egyéb intézkedést tartalmazó határozatok számai pontosan kitüntetendők.

14. §.

A ker. elöljáróságok kötelesek a területükön tartózkodó segélyezettek viszonyait figyelemmel kisérni, s a segélyezés szükségének megszüntéről, — annak beszüntetése végett a tanácsnak haladéktalanul jelentést tenni.

Ha a segélyezett egyének anyagi viszonyaiban oly változás fordulna elő, hogy az élvezett pénzbeli segélyt vagy ellátásukra forditott költségeket könnyen megtérithetik: azoknak visszafizetésére esetleg közigazgatási végrehajtás utján szorithatók.

15. §.

A koldulás a főváros területén szigoruan tiltatik; annak meggátlása a rendőrség hatáskörébe tartozik.

16. §.

Kolduláson ért egyének a rendőrség által letartóztatandók, s ha nem helybeli illetőségüek, vagy nem ilyenek hozzátartozói, illetőségük helyére tolonczozandók, ha pedig helybeli illetőségüek, szabályszerű elbánás végett a tartózkodási helyük szerint illetékes kerületi előljáróságnak átadandók.

17. §.

A kerületi előljáróság a munkaképes felnőtt egyéneket munkára szoritja, s e végből munkaadóknál elhelyezi, ha azonban ez lehetséges nem volna, az illetőt, mint foglalkozás nélküli egyént, a rendőrségnek adja át.

A hatósági segélyezésre minősitettek ellátása iránt a kerületi előljáróság tanácshoz indokolt jelentést tesz.

18. §.

Kolduláson ért helybeli illetőségű gyermekek szülőiknek vagy gondviselőiknek átadandók, ilyenek nem létében pedig tápszülőknél helyezendők el.

19. §.

Gyermekeik vagy hozzátartozóik koldulásáról tudomással biró szülők, illetve gondviselők,

a rendőrség által a körülményeknek megfelelő büntetéssel illetendők.

20. §.

Ismételten kolduláson ért egyének a rendőrség által a fennálló szabályok értelmében szigoruan fenyitendők.

21. §.

A fővárosban ideiglenesen tartózkodó idegenek nyilvántartásáról és bejelentési kötelezettségéről a fennálló rendőrségi bejelentési szabályok intézkednek.

Pesti könyvnyomda-részvény-társulat (Hild-utcza 4. sz.)

Ballagi Mór-ir.

Bizottsági vélemény

a Bodrogközi ártéri osztályozás tárgyában.

Szem előtt tartva azt, hogy az anyagi érdekek megvédésére alakult — igy különösen az ármentesités és vizhasznositás czéljából — nagy áldozatok árán létesitett társulatoknál első és legfőbb feltétel az: hogy a társulat egyetemére s annak minden egyes tagjára háramló teherviselés, méltányos és igazságos arányban álljon a biztositható és már elért eredményekkel, van szerencsénk a teherviselés alapjául szolgáló osztályozás kérdésében, érett megfontolás után, elfoglalt álláspontunkat a következőkben kifejteni.

Tekintettel arra, hogy a bodrogközi tiszaszabályozó társulatnak 1860. évtől érvényes és 1879. évben némileg módositott teherviselési kulcsa ellen egy-két sárospataki és csapi érdekelt által panasz emeltetett, mennyiben az — reájuk nézve sérelmesnek és igazságtalannak állittatván — annak módositása kérelmeztetett, a nm közmunka és közl. m kir. minister ur f évi január 26 án 49012. sz. a kelt leiratával az osztályozás és kivetési kulcs ujbóli megállapitására utasitotta a társulatot.

Ezen rendelkezés az által lőn indokolva, hogy a társulat 1881. évi márczius 21-én tartott közgyülésének 6. sz. határozatában maga is kijelentette, hogy a mennyiben a csatornázások eredménye által, ugy az egyes községek, mint a társulat keretében levő vidékekre nézve változások állhatnának elő, a csatornázás bevégezte után legkésőbb 3 évvel, az osztályozás és teherviselési kulcs esetleges megváltoztatását beható vizsgálat tárgyává teendi.

F. évi máj. hó 18-án S.-a.-Ujhelyben megtartott választmányi ülés jkvének 29 pontja szerint megfelelve az előbb idézett nm. ministeri leiratnak, egy hetes bizottságnak feladatává tétetett az, hogy a teherviselésre kötelezett területek állapotának megvizsgálása után az iránt nyilatkozzék, vajjon szükséges e egy uj ártérfejlesztés — osztályozás és uj teherviselési kulcsnak elkészitése vagy sem? — s ha szükséges, mily elvek alapján és mi módon létesittessék az?

A hetes bizottság megbizatásában eljárva, jól tudja azt, hogy oly teherviselési alapot és módot, mely ellen a fizetésre köt lezettek közül egynek se legyen kifogása, eddig még sehol és senkinek sem sikerült teremteni, s igy ilyennek alkotására társulatunk keretében sem számithatunk.

Ismerve azonban — a Bodrogköz területeinek ugy a szabályozás megkezdése előtti — mint az árvédelem s belviz levezetés érdekében létesitett védmüvek utáni mai állapotát, szükségesnek látja a bizottság, hogy magához a teherviselési kérdés érdeméhez hozzá szólha son, a következőkben idézni azon alapelveket, melyeket az érdekeltség 1861-ben a törvényesség minden kellékével, a teherviselés alapjául elfogadott.

Ezen alapelvek a következők:

1-ső pont.

Az ártér területi mennyisége a földadó becslési munkálatok alapján számittatik.

2-ik pont.

Az ártérből kihagyatnak:

a) A községben levő utczák, a határbeli utak, árkok. sánczok, a folyók és állandó erek vizmedrei

b) A társulatilag összeirt ármeder.

c) A sivatag és teljesen terméketlen homokok; oly tavak, melyek mindenkor vizzel boritvák és le nem csapolhatok.

3-ik pont.

Hogy a községek egymás irányában aránylagosan viseljék a szabályozási költségeket, a szerint a mint a szabályozás előtt többet vagy kevesebbet voltak az elöntésnek kitéve három (3) fokozatba soroztatnak u. is:

I-ör. Az első fokozatot képezik azon községek, melyeknek legtöbb terei és az évnek legnagyobb részében árviz alatt voltak, legaljasabb fekvéssel birnak, legtöbb tavai és lápjai vannak um. Karád, két Czigánd, Vajdácska, Luka, Karcsa, Karos, Páczin, két Rozvágy, Ricse, Ardó-

Halászszög, Sáros-Nagy patak, Kis-Patak, Petrahó, Olaszi, Liszka, Berczel, Vencsellő, Balsa, Kenézlő Viss, Zalkod és Timár.

II-or. A második fokozatot képezik azon községek, melyek emelkedettebb fekvésük miatt nem voltak anyira kitéve a vizáradásoknak és kevesebb tavai és lápjai vannak u. m.: Leányvár, Agárd, két Tárkány, Dámócz, Lácza és Sárkány-puszta. Cséke. Bély, Dobra, Perbenyik, Semjén, Örös, N.- és K.-Géres, két Kövesd, Szerdahely, Csap, Záhony és Salamon.

III-or. A harmadik fokozatba tartoznak azon községek, melyek a Latorcza és a még szabályozatlan Bodrog partjain terülnek el és az eddig történt szabályozás által még csak részben érdekeltek u. m.: Alsó, Felső-Bereczki, Szög, Szomotor, Vécs, Kis-Ujlak, Pálfölde, Rad, Szinyér, Véke, Szentes, K. Helmecz, Zétény, Boly, Szolnocska, Lelesz, Polyán, Kaponya, Bacska. Battyán és Ágcsernyő.

4-ik pont.

Minden községben ismét három osztály állittatik ahozképest, a mint az egyes földdarabok fekvésük és mivelhetésüknél fogva használtathattak, jelesen:

Az első osztályt képezik a *vizállásos* lecsapolható helyek, tavak és lápok, kitudván ebből a nádasok területét

A második osztályba tartoznak a *vizjárásos terek*, a nádas, legelő, erdő és rétek müvelési ágai; ide számitván a részletes kidolgozásnál a szántóföldek azon harmadik osztályát is, melyek aljas vizjárta téreken feküsznek, valamint kitudván ezen osztályból azon legelő téreket, melyeknek dombos és magas fekvésük van.

A harmadik osztályt képezik a *vizkörnyezte* térek, melyek közlekedési szempontból részesültek, a szabályozás javadalmaiban, általában az ugynevezett homokok és magasabb dombos fekvésü legelők.

5-ik pont.

A községi fokozatok egymásközti árlépcsőzete 10 kr leend olyformán, hogyha az első fokozatu község első osztálya 80 krt fizet, fizetne a második fokozatué 70 krt és a harmadik 60 krt.

6-ik pont.

A községek egyes földjeinek osztálya közt való különbség pedig 20 kr. leend, ugy, hogyha az első osztály egy 1200 □ öl holdterülete az elsőfokozatu községben 80 krt fizet, akkor a második osztályé 60 krt, a harmadik osztályé pedig 40 krt fizetend; a második fokozatu községben, ha az első osztály 70 krt fizetne, a második 50 krt s igy tovább fizetend.

7-ik pont.

Azon községekben, melyeknek határai egyrésze a kövesdi, k. helmeczi, szentesi szőllőhegyeken és a vissi és kenézlői magaslatokon terül el, ezek emelkedett térségeire nézve egy negyedik osztály állittatik fel, melynek árlépcsőzete a harmadik osztálynak felét fogja képezni.

8-ik pont.

Ha ezen ártéri kivetés összege kevesebbre nőne, semhogy a megállapitott 10 és osztályonkénti 20 krnyi árlépcsőzet helyt foghatna, ekkor ezen árlépcsőzet aránylagosan le fog szállittatni.

A felsorolt 8 pontban előadott elvek alapján elkészült s a reclamatio minden fokán átment ártéri telekkönyvekből, az egyéni birtokivek minden egyes érdekeltre nézve kidolgoztattak s egész az 1880. év végéig ezek alapján történt a teherviselés.

Az 1876. évtől 1879 ig felmerült katastrophák után, az 1879. évi julius 31-én tartott közgyülés magáévá téve albizottságának javaslatát, határozatilag kimondta, hogy a társulat ártéri telekkönyve, mely eddig az adó egyéni bevallásain alapult. az adókataszterre fektettessék s dolgoztassék át Az illető albizottság meggyőződvén arról, hogy a vidéki csoportok rendszere megfelel a szabályozás tényleges eredményének és az az emberileg elérhető igazságot teljesen kielégiti, javaslatba hozta, hogy az eddigi bankannuitásokra történt fizetések főösszege, a kiigazitott adókataszterben foglalt holdak mennyisége szerint pausaliroztassék és ezekből községenkint az egy-egy holdra eső járulék kiszámittatván, az ekként nyert tétel képezné azon átlagos alapkulcsot, mely szerint a kivetendő összegek az adókataster egyes birtokivi főösszegére évenként, a kivetendő összeg nagyobb vagy kisebb voltához képest, állandóul kirovatnék.

Ugyanis a társulati érdekeltség beható vizsgálat után azt látván, hogy ugy az urbéri, mint a közép és nagyobb nemesi s uradalmi birtokokban is az aljasabb s fentesebb fekvésü területek közti arány községenkint majdnem egyforma, egyhangulag azt kivánta, hogy a reá nézve kényelmetlen s nyilvántartásában nehézkes számitásu sok osztálykulcs helyett egy községenkénti s holdankénti átlag-kulcs alkalmaztassék.

S igy a községi fokozat és osztályzat ilyetén megtartása mellett létesült a jelenleg érvényben levő hozzájárulási kulcs, a mely szerint az első fokozatban levő — mondjuk pl. Karád községben — a holdankénti átlagos s a mostani ter hekkel szemben a hozzájárulási kulcs:

Karádon . . . . . 1 ft. 66 kr.
Sárospatakon . . . . . 1 ft. 56 kr.
Bodrog-Olasziban . . . . . 1 ft. 40 kr.
Kenézlőnél pedig csak . . . . . — ft. 80½ kr,

mert ennek az ártérbe eső határában sok negyedosztályu magaslat van!

E néhány példából látható, hogy amint valamely határban több vagy kevesebb az emelkedett s kisebb fizetésre kötelezett, vagy aljasabb s magasabb fizetésre kötelezett hely, a szerint emelkedett is vagy leszállt a hozzájárulási *hányad*, a községi fokozaton belül is az egyes község határára nézve, teljes helyesen és igazságosan, a létező körülményekhez képest.

Nem akarja azonban a bizottság tagadni azt, hogyha történetesen egyik vagy másik határban, valamelyik birtokosnak csupa mélyen fekvő birtoka lévén egyiknek a másikkal szemben bizonyos előnye ne volna, mert az nyilvánvaló, hogy ily esetben a mélyfekvésü területrész birtokosának némi előnye van, mig a magas fekvésü területrész birtokosa hátrányt szenved,

De hasonló esetek száma, a bodrogközi tiszaszabályozó társulat egész területén csak elenyészően csekély, hogy ugy mondjuk, nagyon is kivételes lehet! Már pedig ha az osztályozás minden egyes parcellára megtartatnék s a nyilvántartás is minden parcellára nézve külön vezettetnék, az az ügynek csak komplikáltságot s a társulatnak tulnagy költséget okozna, anélkül, hogy ezáltal számbavehetően jobb vagy kedvezőbb eredmény elérése bistosittatnék!

Mindezek előrebocsátása után áttérhetünk a kérdés lényegére, mely abból áll: „szükséges-e az uj osztályozás, vagy sem?“

A bizottság érett megfontolás után legjobb meggyőződése szerint uj osztályozásnak szükségét nem találja.

Indokai a következők:

1-ör. A létező teherviselési kulcs az egyes ártéri községek határainak a szabályozás előtt és annak folyama alatt nyilvánult helyzete szerint lett megállapitva s igy oly tényezők lettek számba véve, melyek ma is a tényeknek megfelelnek, miután a kivetési fokozatok az egyes határoknak vizszin alatti fekvése szerint lőnek megállapitva s igy általában a tényleges állapotokkal ma is megegyeznek

2-or. Uj osztályozás által igazságosabb kulcs felállitása helyett, a körülményeink közt nehezen elviselhető tetemes költekezésen kivül, csak az volna az eredmény, hogy a társulatunk kebelében létező békés egyetértés s az annyira szükséges összevágó együttmüködés mintegy megzsibbasztatnék, továbbá bekövetkeznék az, hogy az egyes vidékek és befolyások közötti érdekharcz és versengés társulatunknak ugy erkölcsi mint anyagi romlását idézné elő s mentül kevesebb hasznot hozna az egyesekre.

3-or. A létező teherviselési kulcsot az érdekeltség már megszokta s abba magát ugyszólván beleélte, a mi csattanós bizonyitéka annak, hogy a meglévő osztályozás utcunque megközeliti a relativ igazságot, különben egy-két érdekelten, nevezetesen Weinberger Lipót és a nem is közvetlenül érdekelt Fráter Sándor urakon kivül más érdekeltek, kik pedig elég számosan vannak is, feljajdultak volna, a mi pedig, mint ez mindnyájunk előtt ismeretes, eddig nem következett be.

4-er. Az uj osztályozás létesitéséhez feltétlenül szükséges volna a területi müszaki ártérfejlesztés, mert csak igy lehetséges az egyes területeknek egymáshoz való vizszin alatti fekvését parczellánkint müszaki hitelességgel megállapitani.

Ha pedig igy a 171805. kat. holdat tevő árterület müszaki árfejlesztését minden consequenciával és egyénenkénti részletezésekkel a Bodrog, Tisza, Latorcza s belviz-szinekhez szerkesztve, végrehajtatjuk, a szerzett tapasztalatokból meritve, bátran mondhatjuk, hogy legkisebb számitással 120—150,000 frtnyi s ehez számitva a tulajdonképeni osztályozás technikai keresztülvitelét, még 20—30000 frtnyi, összesen 140—180000 frtnyi kiadással állanánk szemben; már pedig társulatunk, mely utolsó pénzkészleteivel kénytelen szükségleteinek fedezéséről gondoskodni, mely szabályozási müveleteinek befejezéséhez 500—600000 ftnyi kiadásra bir kilátással, nem bocsátkozhatik egy oly müvelet keresztülvitelébe, mely végeredményeiben illusorius és egyesek iránt a legnagyobb igazságtalanságot szülheti, általánosságban pedig a jelenlegi kivetési kulcsot alig változtathatná meg.

5-ör. Legjobb meggyőződésünk szerint még azokra nézve is, kik az uj osztályozásból valami hasznot remélnek, vagy remélhetnének, a müszaki ártérfejlesztés költsége által ettől bizonyára elmaradnának, mert az elérni remélt haszon nem állana arányban azon költséggel, mely e czimen terhelésüket eredményezné.

6-or. Tekintve a törvényes szempontot, társulatunk szabadon határoz a felett, akar-e uj osztályozást vagy sem.

Önrendelkezési joga még eddig nincs megvonva s igy, habár az 1881. évi márczius hó 21-én tartott közgyülésében kimondotta azt, hogy „a csatornázási rendszer befejezése után három év

alatt egy részrehajlatlan bizottság fogja a társulat kivetési aránykulcsát ujból megvizsgálni és a tényleges eredményekhez hasonlitva *a netán szükséges* arányositás iránt javaslatot készíteni.« Ez [nem akadály arra nézve, miszerint ma a helyzetnek helyesebb megitélése és a körülmények szabatosabb számba vétele után ujabb közgyülésen ki ne mondhassa azt, hogy uj osztályozást nem létesit. Erre törvényes joga és erkölcsi felelőssége mindig meg van.

7-er. Végre pedig tekintsük azt, hogy a szabályozási müveletek fokozatos előrehaladása mellett igazolva lett ama feltevés, hogy a védmüvek (töltések, tiltok, csatornák) a társulat keretében lévő minden résznek hasznára váltak s hogy az eddigi szabályozási müveletek által legtöbbet, mondjuk az oroszlánrészt az *első* fokozatba osztott községek, jóval kevesebbet a *második* fokozatba tartozók s aránylag legkevesebbet a *harmadik* fokozatba soroltak nyertek, ami az 1799-iki térkép behatő megszemlélése és a mai állapotnak a szabályozás előtti állapottal való összehasonlitása után is világosan kitünik; s a mennyiben ezen osztályozás a jelenlegi teherviselési kulcsban a tényeknek megfelelő kifejezést nyer, ajánljuk indokaink figyelembe vételét s annak kimondását, hogy a jelenlegi teherviselési kulcs érintetlenül megmaradjon.

Midőn igy fentartatni ajánljuk a jelenleg fennálló osztályozáson alapuló teherviselési kulcsot, megakarunk felelni ama kérdésre is, valjon az általunk, legjobb meggyőződésünk szerint méltányos és igazságosnak jelzett ezen kivetési kulcs ellen zugolódóknak van-e okuk panaszra vagy sem Nézetünk szerint nincs és pedig azon okból, mert az érdekeltség tagjai közül azok, a kik minden áron uj osztályozást s teherviselési kulcsot sürgetnek, ugy látszik azon feltevésből indulnak ki, hogy azon birtokosok, a kiknek a természetadta szerencsésebb fekvésüknél fogva az árvizveszélyek ellenében biztosabb helyzetük van s jobb minőségü területeik vannak, fizethetnek többet, vagy legalább is holdankint annyit, mint azok, akiknek a viz általi elönthetés tekintetében a természettől szerencsétlenebb hely jutott.

De ezen feltevés mellett:

1-ör. Feledni látszanak, hogy ezen területek már a szabályozás megkezdése előtt müvelhetők s gazdai használat alatt állók voltak s hogy ezen minőségüket nem a szabályozás eredményezte, ha elő is segitette; feledni látszanak, hogy e területek sokkal magasabb földadóval vannak megterhelve, mint az ő, földadót alig fizető 15 évi adómentességet élvező s a földadó kataszter készitésénél épen rosszabb fekvésüknél fogva alacsonyabb osztályba sorozott területeik.

2-or. Feledni látszanak, hogy a vizszabályozások a jobb jövő reményében eszközölt létesitmények, melyeknél a költekezés előbb kezdődik, mint az azoktól remélt haszon élvezete bekövetkezik; hogy legtöbbet azoknak kell fizetni, a kik a müveletből legtöbbet kivánnak és remélnek nyerni még azon esetben is, ha a várt kedvező eredmény elmaradna.

3-szor. Feledni látszanak, hogy minden vizszabályozás és igy társulatunk védmüvei is azoknak használnak legtöbbet, kik azelőtt folytonos árvizveszélynek vagy legalább is örökös elöntésnek kitett területekkel, tavak és lápokkal birtak; kik e szerint jóformán semmiből nyertek valamit s ma már használható területek felett rendelkeznek; feledni látszanak, hogy mig a közép-, felső- s Latorcza-melléki Bodrogközön már a szabályozás megkezdése előtt egy-egy bérbeadott birtoktest összterjedékének minden holdjáért, állott legyen az szántó-, legelő-, tó- vagy nádas részekből, számos bérszerződések s élő egyének tanusága szerint, nagy átlagban 5 frt évi bér fizettetett, s e birtokokért ma, a szabályozás nagy előre haladása mellett sem lehet átlagosan 6 forintnál több holdankénti bért elérni, — addig az I-ső csoportba tartozó alsó-bodrogközi községek határain nagy egészben a birtokok holdjáért termő s terméketleneket együtt véve a multban 50 kr., legfeljebb 1 frtnyi bér fizettetett, mig ma ugyanazon területek holdjáért, ha csupán legelőnek adatik is ki, 5 frtnyi holdankénti átlagos bér könnyen kapható; miből világossá lesz az is, hogy mig a közép- és felső-Bodrogközön a szabályozás által eredményezett s pénzben nyilvánuló érték emelkedés 20%-ot tesz, addig az alsó- és leginkább első fokozat alatti községek területeinél 400 egész 900% értékemelkedés mutatkozik.

4-szer. Feledni látszanak, hogy mig az egyes határokról rendelkezésre álló tagositás előtti s utáni térképek s telekkönyvek tanusága szerint az első csoportba tartozó községek határaiból az összterületnek csak 10 - 20 százaléka volt szorosabb gazdai értelemben használható s 80 százaléka volt használhatlan, — addig a II-ik és III-ikcsoportba tartozó határoknak 20, legfeljebb 30 százaléka volt csak feltételesen használható s részben használhatlan s igy feltéve, hogy fent és lent az összterületnek 10%-ja még ma is terméketlen, mig az első csoportba tartozók egy hold föld szabályozási költségeibe 30 éven át máig átlag mintegy 24 frtot fizettek s azért 70%-nyi területi szaporodást nyertek, — addig a II-ik csoportba tartozók egy holdért 18 forintot fizettek, és legfeljebb 20% területi szaporodást nyerhettek, a III ik csoportbeliek pedig 10 frtot fizettek s 10 –15% területi szaporodásban részesülhettek s emellett némi vizi calamitásoktól sem menekültek.

5-ször. Feledni látszanak azt is, hogy az adótéritményekből a társulati pénztárba folyó össze-

gek tulajdonképen s jogilag azokat oly mérvben illetik, a kik és a milyen arányban a földadót tényleg fizetik. Már pedig czen összegekből fedeztetnek 1882. év óta a fentartási költségek, melyek holdankint és évenkint mintegy 25 krra rugnak. Feledni látszanak, hogy ugyanezen összegek szolgáltak arra, hogy az 1884, 1885., 1886 és 1887. években a társulati érdekeltségnek s különösen az első (I) csoportbelieknek nem a fizetett adó, de az ártéri költségek arányában földadójuk mennyiségét tetemesen felülmuló nagy összegek nyujtattak annuitási hátrélékai törlesztésére, s végre feledni látszanak, hogy megint az előbbiek szerint befolyó összegekből hasonló s rájuk nézve mindenesetre legkedvezőbb arányban törlesztettek és törlesztetnek ma is az 1863. és 1866-ik évi inséges kölcsönök 150,000 frt körüli tartozása

Mindezekből világosan kitünik, hogy panaszra s a fenálló osztályozás és kivetési kulcs megváltoztatására elfogadható ok nézetünk szerint nem létezik s nem is létezhetik már azért sem, mert az összérdekeltség, s különösen azon rész, mely az öntudatosan hozott áldozatok tekintetében legsulyosabban van érdekelve, igen jól tudja mindeme dolgokat, melyeket a panaszlók és céltalan reformok után törekvők által mint elfelejtettek, szivesen figyelmen kivül hagyatnak.

Feltéve a társulat jól felfogott érdekéből pehorreskált azon esetet, hogy az érdekeltség többsége magasabb érdekeinek szem előtt tévesztésével rövid látásból keletkezhető kicsinyes indokok által vezéreltetve még is uj osztályozást kivánna, bár kijelentjük, hogy ezek keresztülvitelét ez idő szerint sem szükségesnek, sem igazságosnak sem méltányosnak nem találjuk, mert előbbiekben a fenálló osztályozás mellett állást foglalva, legjobb meggyőződésünket fejeztük ki:

Kötelességünk kijelenteni, hogy a létező tiszai törvények és rendeletek az uj osztályozás eljárását körvonalozzák, mely szerint az megkezdhető és foganatositható; kötelességünk azonban még arra is felhivni a tisztelt érdekeltség figyelmét, hogy az uj osztályozás megkezdése technikai nehézségekbe ütközik, a mennyiben a Csapi ártérfejlesztés még folyamatban van, a Latorczai kérdés megoldása a ministerium által függőben tartatik és a vissi ármederi területek, Pallagcsató egy részének kibocsátása, valamint Zalkod község ártérbe vonására vonatkozólag előmunkálatok lesznek foganatositandók.

Arra pedig, hogy az uj osztályozás imperative reánk erőszakoltassék, forumut nem ösmerünk, mert véleményünk szerint az érdekeltség önrendelkezési joga e tekintetben teljesen független s igy önelhatározásunk lehet egyedül irányt adó

Grf. Mailáth József,
küldöttségi elnök.

Meczner Gyula,
kik. biz. tag.

Ullrich Vilmos. *Geőcze Miklós.* *Szerviczky Ödön.*

Meczner Béla.

NYOM. A „ZEMPLEN" NYOMD.

96.

Melléklet a „MISKOLC“ 492--76. számához.

ELLENNYILATKOZAT

a „Miskolc“ című lapban 490—74. szám alatt a borsod-miskolci kiházasitó egylet felszámoló és felügyelő bizottsága által közzétett

NYILATKOZATRA.

Szmetány Péter csudálja, hogy a nyilatkozatot tevő bizottság minden roszlelkűsége mellett is bevallja, hogy megválasztott felügyelő, s hogy mint ilyen 1879-ik évi márczius hóig jogát gyakorolta.

Nyilt hazngság s alacsony rágalom, hogy Miskolcról eltávozva, a kapufélfától sem vett búcsút, mert habár bocskorbőr arczájú egyének ezen alacsony rágalmazók, még ennek dacára is kénytelenek ily arcuk pirulása mellett beismerni, hogy mindenkivel kezet fogva távozott el tűzhelyére, tudva azt. hogy a munka már kevés az egyletben, munka nélkűl napidijakat huzni, igazi lopás, — s igy gaz rágalom, hogy a felügyelők közzűl kitöröltetett volna, valamint roszlelkű s páratlan gazkitétel a „megszökött“ és a „felügyelői czimbitorlás,“ ilyesmit csak bivalybőrű, arczátlan, szemtelen emberek állithatnak, kik a gehenna tüzében kinlódó gonosz lelkek czimborái; — de megcáfolják önnön maguk ezen gonosz rágalmukat az által, hogy önnön magnk kiáltják ki: hogy Szmetány Péter nyilt lapokban mint felúgyelő. közgyülést hív össze: „hogyan egyeztethető, s hogyan férhet ez össze?“

Mily kegyesek egyszerre nyíltan bevallani, hogy ezen egyén ügyvéd, felettnagy csuda, hogy ismert arczátlan szemtelenségük ezt megengedte, s hogy roszlelkűsége gükből ki nem tört: hogy ügyvédi diplomáitól is ők megfosztották; persze, mert ebrehájat nem bíznak.

Hogy vagyonának legnagyobb részétől megfosztatott, annak egyedüli oka a szerencsétlen kiházasító-egylet bezáratása, mert 42 könyvet válvén magához, — miből 4 már a fennkérkedő bizottság túlbuzgósága által lábalól eltétetett — a szerencsétlen többi tagokkal tűrni, szenvedni kénytelen, de korántsem az ily gaz rágalmat, hogy az egyletnél követelése nincs, ezt írhatta magáról a czikk hazug írója, Tóth Mihály, kinek csakugyan egy garast érő részvénye sincs, mégis a legutóbbi kimutatás szerint már legalább 7000 forintot — mond: hét ezer forintot tett be zsebébe a legszerencsétlenebb egyleti károsult tagok siralmára, de ez csak a mi nyilt tetté vált, hát még per sundam bundam hány ezret??? Tény az, hogy mióta az egylet felszámolói közzé szemtelenül betolakodott — mert az 1876-ik közgyűlés egészben kicsapta — igen sok ezerre rúgott adósságát nagy részben már letörlesztette, ki már most a pénzzsaroló? azé, ki tetemes adósságot törleszt? vagy az, kinek még a vagyona is elvétetett? ítélje meg a nagyérdemű olvasó közönség,

Hogy a többi felszámoló bizottsági tagok hány ezret gazdálkodtak meg fejenként önmaguknak s tömtek mélységes zsebükbe, a közel kilátásba helyezett szigorú és páratlan megszámoltatás kideríttendi, tény az, hogy a 32000, mond: harminezkétezer forintot felülhaladja, de hogy is ne, midőn még a „Nyilatkozat“ czimü czikket is az egylet pénztárából kivett 15 frt 70 kr. összeggel nyomatták ki Sapienti paúcu.

Zsoldos Károly felügyelő, hogy mennyire felel meg kötelességének s hogy mily erélylyel és páratlan hűséggel teljesíti ebbeli feladatát, az a miskolczi nagyérdemü közönség előtt nyíltan tudva van, — de legjobban érzik a nyilatkozó bizottsági tagok, kikkel naponta harczolni kénytelen részint a kötelesség lanyha teljesítése miatt, de föl g a tapasztalni kénytelen majdnem mindennapi pénzzsarolás, elidegenítés, a szerencsétlen

egyleti tagtársakkali durva bánásmód, s más efféle tettek miatt, — hogy pénzsóvár, követelő egy betüvel sincs igazolva, s így merő állitás, mi annál nevetségesebbnek tünik fel, mert az igazi pénzzsarolók tollából kerűlt ki, — hogy nejével páratlan szorgalommal szerzett vagyonukat mindketten gondosan kezelik, hogy teljes egyetértésben élnek, ez nyilt titok; de annál inkább nagyobb rágalom a „neje kormányzata alatt“ kitétel, mi hazugságnak is bátran megjárja, — Rágalom helyett figyelmeztetem a leszámolókat, felügyelőket és választmányokat, hogy a káros egyleti tagok érdekét hordják szivükön, nem azokat rágalmazni, kik becsületes eljárásra figyelmeztetik a rágalmazókat.

Sperk Flórián a becsületes érzelmem és megrovatlan nevem rágalmazóit, valamint személyemet illető sértő becsületem megvesztegetőit, mivelhogy a városi rendőrség és a tettes kir. jbiróságra útalnak, mindaddig, míg a gyalázatos rágalmakat, becsületes nevem beszennyezését ki nem tisztázzák, vagy a tényeket rám kellőleg nem igazolják, becstelen rágalmazóknak, s több emberzsírból élő hitvány egyéniségnek nyilvánitom, kik között oly egyéniség is szerepel, ki másra nem képes, mint romlott gépéből úgy bocsájtja rágalmait a káros egyleti tagokra, mint az ártatlan szőllőre szórja a phylloxera térgeit, akkor lépjenek vissza a humanismusba, ha először általuk beszennyezett nevemet tisztába hozták.

Theodorovits István úgy hiszi, hogy a pap a gyermeket egyszer szokta megkeresztelni, meghazudtolom a Zeldvai névért, melyet rám keresztelt, ne legyen pap, ha ügyvédi pályát visel, és hogy a látogatásomtól óvakodjanak a miskolczi polgárok, a czikíró azért írta ezt, mert igen sokat kellett őtet meglátogatnom, a jó adófizetőt nem kell látogatnom.

Szmetány Péter, felügyelő.

Zsoldos Károly, felügyelő bizottsági tag.

Sperk Flórián, egyleti tag.

Theodorovits István.

Nyomatott Sártory István özvegye könyvnyomdájában Miskolcon

A nemzeti casino...

A nemzeti casino évenként megünnepli Széchényi István emlékezetét.–

Széchényi mondá hogy fajunk szaporodása érdekében még az apa-gyilkosnak is meg kellene kegyelmezni.–

A budapesti „nemzeti casino" azon testület, melyben Magyarország főurai társadalmilag összekötvék.–

A főuri osztály ma is leghatalmasabb tényezője társadalmunknak.–

S e főuri osztályban számos nagynevű és nagy vagyonú férfiu van, kit fényes tehetségekkel áldott meg végzete.–

Moldvában oláh uralom alatt körülbelül százezer magyar él!– Nem gondol velök főuri osztályunk, nem terjeszti ki reájok figyelmét nagylelkü klerusunk, elfeledte az egész nemzet; csak néha-néha kerül onnan hozzánk egy fájdalmas sohajtás, melyet melegen viszonzunk, s vissza-esünk közönyünkbe.

Nem csoda ha az alatt ők „mint oldott kéve" széthullanak; pusztulunk, veszünk.–

Itt az ideje,– legfőbb ideje már, hogy azon bús sohajtszást, melyet „a moldvai és bukovinai magyarok pusztulása" minden hazafi-kebelben ébreszt, végre-valahára tettek váltsák fel.–

De e téren tenni, főleg pedig valamit kezdeményezni csak társadalmi uton lehet.–

Legujabban Szádeczky lajos hija fel az ország figyelmét moldvai és bukovinai rokonainkra.–

Bukovinában körülbelül száz magyar falu van,– s csak háromnak van magyar papja! A többiben olasz missionáriusok hirdetik az igét.– Iskoláik nincsenek, vagy a legnagyobb rendetlenségben.–

Shovó lettek a bessarábiai magyarok,

./.

kikről még e század elején Gegő emlitést tesz?! Eltüntek nyomtalanúl.–

A székelység évente gyarapitja Oláh-ország lakosságát; Oláh-országban ezrivel találhatjuk a magyar eselédséget.– Hányan lesznek ezek közül, vagy utódaik egészen oláhokká?– Skik el nem oláhosodnak is,– a magyar nemzet számára tényleg el vannak veszve, állandóan kevesbedik velök a magyar nemzet erő e hazában.–

Sőt magában Erdélyben – mint tudjuk egész vidékeken olvadt be a magyarság az oláh fajba.–

A moldvai és bukovinai magyar telepeken ezer számra nyeletnek el népünk elszakadt fiai az oláhság által ugyannyira, hogy teljes elenyésztök csak idő kérdése.–

Tisztelet, becsület az oláh fajnak! Életerejét, assimiláló képességét semmi sem bizonyitja jobban mint az, hogy e népnek, melyminek egy a földből sarjadt és egyre nő, alapanyaga tatár;– zömének jelentékeny része kun, besenyő, bolgár és magyar, tehát vérünkből való vér;– képződéséhez járult még a szláv, görög és – római. Ez utóbbiaktól öröklé nyelvét,– s a római vegyüléktől azon nevet „rumun" melylyel magát jelöli,– s e büszke névvel a nemzeti öntudatot!– De épen mert életerős e faj;– a mily ésszerűtlen volna minden erőszakos magyarositási törekvés velök szemben, s elég ha a magyar korona alatt lakóktól a magyar állameszméhez való hű ragaszkodást s a hivatalos érintkezésnél az állami nyelv alkalmazását követeljük,– viszont a legnagyobb okunk van velök szemben keleti határainkon fajunk végbemenő roncsolása ellen teljes erőnkből a sorompóba lépni, s minden törvényes eszközt, minden fegyvert mit állami, kultorális és vagyoni viszonyaink kezünkbe adnak,– alkalmazni!–

Valóban itt az ideje hogy a könnyelmű tétlenséggel felhagyjunk!

Mit lehetne tenni? Ebbe itt nem bocsátkozom.– Gondolják, vitassák meg azok, kiknek feladata a kezdeményezés!–

//

Az bizonyos, hogy nemzetünk benső e-
reje sokkal nagyobb, hogysem kényszlenek
volnánk tétlenül nézni fajunknak keleti
határainkon elernyedését; s ohajtom hin-
ni, hogy hazafiságunk is sokkal erősebb, iga-
zabb, hogysem ezt tovább tétlenül nézhessük.
Főurainktól várhatjuk leginkább, s el-
várhatjuk jogosan, hogy vegyék kezökbe tár-
sadalmi uton ez ügyet, – szövetkezésre hiva
fel esetleg a főpopságot is, támaszkodva a
nemzetre, és közreműködő közegekül hiva
fel a vidéki casino-egyleteket. –
A nemzet lelkesedve tapsolna, s ujult
szeretettel fizetné ezt meg a kezdeményezők-
nek! –
A nemzeti casino tagjai a legnagyobb
magyar emléke iránti tiszteletöket jobban
ki sem fejezhetnék, mintha támogatva az
ország többi casino-egyletei által – mielőbb
komoly lendületet adnának e nemzeti ügy-
nek!

Tisztelt Képviselőház!

Az ember munkára van teremtve; rendeltetésének csak az tesz eleget, aki tehetségéhez és erejéhez képest akár szellemi, akár fizikai munkát végez, s annál hasznosabb tagja a társadalomnak, annál jobban teljesíti hazafias kötelességeit, minél nagyobb munkát végez, akár szellemi, akár anyagi téren.

A túlfeszített munka azonban tönkreteszi az emberi szervezetet, korán megbénítja azokat a karokat, melyeknek a családfentartásért dolgozniok s ha a szükség kívánja, a haza védelmében küzdeniok kellene; elvonja az embert erkölcsi hivatásától, megfosztja a művelődés eszközeitől s rabszolgává alacsonyítja.

Ennek a szempontnak elhanyagolása és mellőzése rendkívül káros hatással lehet magára a nemzet életére és fejlődésére, mert a munkásosztályban tönkreteszi a vallásosságot és erkölcsi érzéket, megrontja családi életét, megzsibbasztja a jövendő nemzedékek erejét, elégedetlenséget teremt s végre az embereket az anarchizmus karjaiba tereli.

A hetedik nap munkaszünete mellett nemcsak a vallási kötelem, hanem a tudomány is hallatja szavát, miután Petenkoffer és Niemeyer biologikus alapon kimutatták, hogy az emberi szervezet, de sőt még az állaté is, épp úgy megkívánja a hetednapi pihenést, mint ahogy bizonyos időközökben megkívánja a teljes nyugvást, az alvást.

Ennek figyelembe vételével a magyar törvényhozás csakugyan feladatának is tekintette az ipari munkások számára a vasárnapi munkaszünetet törvénynyel biztosítani, midőn az 1891 : XIII. törvényczikket megalkotta.

Azonban, tisztelt Képviselőház, ez a törvény a jelen alakjában nem felel meg a hozzáfűzött óhajoknak és reményeknek, mert sem elegendő erkölcsi alappal nem bir, sem a munkásosztály viszonya iránt kellő figyelemmel nem viseltetett s azonkívül megtartása megfelelő ellenőrzés alatt nem áll, miért is reviziója elodázhatatlan szükségletnek mutatkozik.

A Magyarországi Katholikus Egyesületek Országos Szövetsége ennélfogva, az 1901. évben tartott Második Országos Katholikus Nagygyűlés megbizásából is, azon kérelemmel járul a t. Képviselőház elé, hogy az 1891 : XIII. törvényczikket revizió alá venni s azt a következő pontokban módosítani, illetve kibővíteni méltóztassék:

A) A munkaszünet ne csak a vasárnapokon és Szent István király napján legyen kötelező (1. §.), hanem pl. a németbirodalmi munkásvédelmező novella (Arbeiterschutznovelle 1891.) mintájára, legyen kötelező a kereszténység főbb ünnepein is; ilyenek gyanánt tekintendők legalább is: Karácsony, Ujév, Úrnapja, Nagyboldogasszony és Mindszentek ünnepei.

B) A vasárnapi munkaszünet a gyáriparnál az eddigi 24 óra helyett (2. §.) hosszabbíttassék meg 36 órára, szombat este 6 órától hétfő reggel 6 óráig, oly kivételes esetekben, ahol ez nem eszközölhető, legyen a 24 órai szünet éjféltől

éjfélig számítandó. Mert csak az ilyen munkaszünet bir egyszersmind erkölcsi értékkel, csakis ez teszi lehetővé, hogy a munkás vallási kötelmeinek megfelelhessen és családja ügyeivel foglalkozhassék, míg a törvény eddigi rendelkezése csak annyi időt biztosít munkaszünetkép, hogy testi fáradalmait kipihenje, vagy esetleg lankadó erejét mértéktelen élvezetekkel felizgassa.

C) A sátoros ünnepeken, úgymint: Karácsony, Húsvét és Pünkösd kettős ünnepein 48 órai munkaszünet biztosíttassék.

D) Az 1891 : XIII. t.-cz. 4. §-a úgy módosíttassék, hogy azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka vasárnapokon is végezhető, köteles legyen az illető iparűző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások minden második héten egy teljes, vagy minden héten egy fél vasárnapon, és pedig ez utóbbi esetben felváltva, délelőtt és délután, munkaszünetet élvezzenek; mert a törvény jelenlegi intézkedése, mely minden hóban csak egy egész vagy két fél vasárnapot biztosít, úgy vallás-erkölcsi, mint humanitarius és egészségi szempontból nem nyujt kielégítő védelmet a munkás- és iparos-osztálynak. Azonkívül azoknak a munkásoknak a számára, kik kivételesen a vasárnapi munkára vannak szorítva, biztosítani kell a jogot, hogy a reá következő hét folyamán legalább is 24 órai munkaszünetet élvezhessenek.

E) A vasárnapi munkaszünet terjesztessék ki a kereskedelmi alkalmazottakra is, olyformán, hogy azok necsak egy szabad délutánnal rendelkezzenek, hanem a délelőtt folyamán vallási kötelmeiknek is eleget tehessenek.

F) A mezei munkásokra nézve pedig oly módon alkalmaztassék a vasárnapi munkaszünet, hogy az istentisztelet idején a mezei munka szüneteljen.

Midőn ezen kérelmünket a tisztelt Képviselőházhoz felterjesztjük, reméljük, hogy a magyar nemzet erkölcsi fellendülése és anyagi jóléte érdekében a törvényhozó testület azt becses figyelmére méltatja.

Budapest, 1902. junius hó 5-én.

A Magyarországi Katholikus Egyesületek
Országos Szövetsége nevében:

Ifj. Zichy János gróf,
elnök.

RUSCHMANN F. BUDAPEST.

A Magyarországi Katholikus Egyesületek Országos Szövetsége

Budapest, IV., Molnár-utcza 11. szám (Kath. Kör).

Nagyságos Képviselő Úr!

A Magyarországi Katholikus Egyesületek Országos Szövetsége a vasárnapi munkaszünetről szóló 1891. évi XIII. törvényczikk módosítása tárgyában kérvényt intézett a képviselőházhoz, melynek szövegét van szerencsém ide mellékelve megküldeni.

Fölösleges volna a kérvényünkben foglaltak erkölcsi és szocziális jelentőségére a Képviselő Úr figyelmét külön is felhívni, miért is tisztelettel csak arra kérem, hogy midőn kérvényünk a képviselőház elé kerul, kérvényünket támogatni s ahhoz hozzájárulni szíveskednék.

Budapest, 1902 junius havában.

Kiváló tisztelettel

IFJ. ZICHY JÁNOS GRÓF
országgyülési képviselő
a Magyarországi Katholikus Egyesületek
Orsz. Szövetségének elnöke.

NYOMT BUSCHMANN F. BUDAPEST.

BUSCHMANN F. BUDAPEST.

BUSCHMANN F. BUDAPEST.

Körlevél az érdekeltségi tagokhoz

99.

62.
1902. ö. sz.

A Bodrogközi Tiszaszabályozó Társulat Elnökségétől.

Körlevél az érdekeltségi tagokhoz.

Tisztelt érdekeltségi tag úr!

Most 22 esztendeje lesz annak, hogy a társulat igazgató-főmérnöke, ikervári **Révy Géza Victor** úr a társulat ügyeit vezeti és intézi; ezen idő alatt nemcsak a társulat védképességét emelte, hanem annak belügyeit is rendezte, úgy, hogy a tiszai társulatok közt ma a bodrogközi társulat az elsők közt foglal helyet.

Legjobb tudását, férfierejének egész teljességét, sőt mondhatni egészségét áldozta föl igazgató-főmérnökünk a Bodrogköz érdekében, egyrészt a tudomány segélyével a védképesség fejlesztésén folyton dolgozva, másrészt gyakorlati tapasztalatait mint administrator (igazgató) is értékesitve. – A csendes, komoly munkának voltunk mi mindig emberei, azért nem tartottuk szükségesnek a mai kor azon divatját követni, hogy már 5 vagy 10 év után jubiláljunk, azért nem inditottuk meg e mozgalmat már akkor, mikor a töltésemelési munkálatokat befejeztük, avagy a mikor a szivattyútelepek elkészültek.

Az igazgató-főmérnökünk iránti tisztelet és becsülés ma már a Bodrogköz határait tullépve ment át a köztudatba és igy feleslegesnek tartjuk érdemeit külön felsorolni. De amint hiába lett volna előbb ez irányban bármely lépést megtenni, hisz utóvégre minden igazi férfi azért vállalja el állását, azért vállalja el a munkát, hogy kötelességének mindenképen eleget tegyen, — a társulat mostoha viszonyai nem is engedték volna meg, hogy idő előtt tegyük meg e lépést. Most a Bodrogköz szabályozásának *nagyjában való és emberileg lehető befejezésekor* — mert a még bekövetkehető nagyobb teendők nézetünk szerint már *állami feladatot* fognak képezni, a midőn tehát mintegy uj korszakot kezdünk meg, méltánytalanság és igazságtalanság volna, a valódi érdem megjutalmazása elől szükkeblüségből kitérni. Csak magunkat tiszteljük meg azzal, hogyha igazgató-főmérnökünk önzetlen fáradozását, eredménydus müködését anyagilag is jutalmazzuk. Hisz ha egyéb érdeme nem volna, már csak az a körülmény, hogy a válságos perczeinkben itt nem hagyott bennünket, mint sok más elődje, elismerésre méltó volt és minket iránta hálára kötelezett.

Ha a Tiszavölgyi társulatok történetét és beléletét figyelemmel kisérjük, nem találunk ugyszólván egy társulatot sem, mely vezető müszaki közegét egy ilyen hosszu idő után ne részesitette volna erkölcsi jutalom, tehát elismerés mellett, egyszersmind *anyagi jutalomban* is; sőt tudunk számtalan esetet, hol sokkal rövidebb müködési időn belül egyes főmérnökök, vagy igazgató-főmérnökök nagyon tekintélyes tiszteletdijban részesültek, hogy több példát ne emlitsünk, a Felső szabolcsi társulat ép most részesitette igazgató-főmérnökét *már 3 év után* tiszteletdijban!

Nem akarunk párhuzamot vonni a mi társulatunk és más társulatok anyagi ereje, védképessége, valamint áldozatkészsége közt, de az a nézetünk, hogy mi sem maradhatunk el és a mi főmérnökünket a társulatunknál folytonos és eredményes munkában eltöltött 2 évtizedet meghaladó napjaiért, — mely egy szellemi munkásember életében egy egész korszakot jelent, — meg ne jutalmazzuk! Mert hisz akkor a társulat érdekében kifejtett majdnem emberfölötti munka, a sok áldozat, a sok gond, a sok aggo-

dalom hiába lett volna átérezve és átélve, ha az élet alkonyán *a családja iránti köteles gondoskodás* nem volna reá nézve könnyüvé téve. Hisz abból *a nagy nyereségből*, melyben mi egy szerencsés időben s szerencsés körülmények között sikeresen keresztülvitt konversió alkalmából *részesültünk*, de továbbá azon megtakaritások által, melyeket a személyzet létszámának folytonos apasztása által, valamint a munkamegosztás elvének helyes alkalmazása által a társulatnak folyton javára és előnyére tettünk, már mintegy előre élveztük a gyümölcsét annak a szerény tiszteletdijnak, melyet mi igazgató-főmérnökünknek *egyszer s mindenkorra* most adni javasolunk. Szerénynek kell neveznünk a 20,000 koronában megállapitani javasolt tiszteletdijat azon anyagi és erkölcsi szolgálatok és sikerek fejében, melyeket Révy igazgató ur a társulatunknak tett, illetve kivivott, de ez meg fog felelni egyrészt a társulatunk egészséges takarékossági elvének, másrészt igazgató-főmérnökünk a mai anyagias világban már ritkán található szerény és igénytelen egyéniségének, puritán jellemének. És meg kell itt jegyeznünk és különösen hangsulyoznunk, hogy ezen összeg nem külön kivetés utján, hanem a kölcsönből még fel nem vett és mult közgyülési határozat által felvenni engedett utolsó részletből fogja a rendes költségvetési keretben fedezetét találni, ugy, hogy az érdekeltség ez összeget közvetlenül nem fogja megérezni, amint nem érezte meg annak idején a kellő időben eszközölt szerencsés conversió folytán keresztülvitt és a Bodrogköz védképességét és vizmentesitését előidézett nagy munkálatok áldását, mert az annuitási összeg 20 év óta nem nagyobbodott!

A 25 évet be nem várhattuk, mert 3 év hosszu egy megtört szellemi munkás életében és mert az elnök-elődünk által örökbe kapott erkölcsi kötelezettségnek eleget kellett végre tennünk.

Az összválasztmány megbizásából és nevében kérjük a t. érdekeltségi tagot, hogy igazgató-főmérnökünknek tiszteletdijként adni javasolt 20,000 koronát megszavazni sziveskedjék.

A bodrogközi Tiszaszabályozó-társulat Király-Helmeczen, 1902. aug. 28-án tartott választmányi üléséből a választmány nevében és megbizásából

hazafias tisztelettel

Br. 'Sennyey Miklós,
t. alelnök.

Gróf Mailáth József,
t. elnök.

61/1902. e. sz. **A Bodrogközi Tiszaszabályozó társulat Elnökétől.**

Meghivás.

Király-Helmeczen, a társulat hivatalos helyiségében **1902. évi szeptember hó 23-án délelőtt 9 órakor** tartandó

rendkivüli közgyülésre

van szerencsém t. érdekeltségi tag urat tisztelettel meghivni.

A közgyülés egyedüli tárgya:

A társulat Igazgató-főmérnökének a választmány javaslata alapján adandó tiszteletdij feletti határozathozatal.

Perbenyik, 1902. évi szeptember hó 3-án.

Hazafias üdvözlettel

Mailáth József gróf
társ. elnök.

TYCM A „ZEMPLÉN" NYOMD

100.

1848–49-I SZABADSÁGHARCZI EREKLYE-MUZEUM

Budapest, IV., Városház-utcza 14.

NAGYSÁGOS KÉPVISELŐ ÚR!

Soha nem kinálkozik illőbb alkalom arra, hogy a választó kerületekben levő 48-as olvasó köröknek vagy a párt vezetőinek, a képviselők ajándékozzanak valódi olajfestésü Kossuth arczképeket.

Hogy ilyen képeket sőt szobrokat nemcsak czélszerü, de igen nagyon hazafias dolog is tőlünk vásárolni, azt eléggé bizonyitja muzeumunknak dicsőséges de egyuttal szomoru állapota és története, a melyet itt részletesen megirtunk. Igen kérjük sziveskedjen a képviselő ur e levélnek mind a négy oldalát elolvasni és reá válaszolni is.

Muzeumunkban vannak Kossuth Lajosnak csaknem összes bútorai továbbá ruhái és egyéb emléktárgyai is. Ennek daczára a 100 éves nagy ünnepen is pusztulásban lesznek e szent ereklyek, mert a raktárhelyiségekből ki nem irtható egerek, molyok és a penész pusztitja ezeket, a már évek óta egymásra halmozott nemzeti kincseket.

Kossuth pártunk képviselőit kérjük, kövessenek el mindent arra, hogy muzeumunknak a volt Károly-kaszárnyában vagy a régi képviselőházban még szeptember 19-ike előtt helyet engedélyezzen a főváros. Ha a főváros erre 19-ike előtt határozott irásbeli igéretet nem tesz, akkor ez az illetlen közöny nagyon csonkává teszi a mi orsz. Kossuth ünnepélyünket.

Muzeumunk igaz barátai közül már többen figyelmeztettek, hogy még a függetlenségi pártiak közt is vannak, kik ellenünk csinálnak hangulatot. Már több lapokban, többször kinyilatkoztattuk, hogy a muzeum alapitója be tudja bizonyitani — nem csak Helfertnek itt is közölt igen nagyfontosságú levelével, de egyebekkel is, — hogy csak otromba tudatlanság vagy ronda irigység kissebbitheti gróf Kreith-féle 1848–49-iki muzeumunkat vagy annak alapitóját.

Megküldjük tárgymutatónkat. 960 forintunkba kerültek csak a benne levő muzeumunk lefotografált emléktárgyait mutató képek. Ebből is látható, hogy mily hitvány emberek kisebbithetik az 1848—49-i muzeumot vagy annak faradhatatlan összegyüjtőjét.

Ismételten kérjük Kossuth pártunk hazafias képviselőit, muzeumunk fentarthatása végett kegyeskedjenek legalább egy olajfestményt vásárolni tőlünk, továbbá a fővárosnál közben járni, hogy muzeumunknak ingyen helyet adjanak.

A fővárosi 1848–49-iki és Kossuth muzeum évekig foglalkozott azzal, hogy a világ minden részéből összegyüjtött ezernél többféle Kossuth arczképek nyomán megállapitsa és elkészitse a leghivebb Kossuth szobrot és arczképet.

Az 1848-iki Kossuth képek olyan sokfélék, hogy e miatt a közönségnek alig lehet fogalma, hogy milyen volt ifjabb korában a mi dicső kormányzónk; hogy melyik a leghivebb 1848—49-iki képe.

A hires Eybel-féle, 1841-i kőre rajzolt legrégibb Kossuth kép sem egészen hű. Kossuthnak arcza még a Barabás-féle — ideálizáltnak vélt — képeknél is sokkal szebb, felsegesebb és rokonszenvesebb volt.

A legrégibb, — egy 1847-iki Kossuth Dauguerrotyp báró Helfert v. belső titkos tanácsosnak birtokában van Bécsben, a ki e fenyképről másolatokat ajándékozott Gróf Kreith Bélának az 1848—49-iki és Kossuth muzeum alapitójának. A báró Helfert-féle Dauguerrotyp, a Barabás-féle 1848-ban készült, legjobb kőnyomatu kép és a Kossuth muzeumban levő 3 amerikai Dauguerrotyp fényképek után lett megfestve Kossuth Lajosnak 1848—49-iki leghivebb arczképe.

Ilyen egészen hű Kossuth arczképeket szállithatunk a következő nagyságokban: Egy térdig festett életnagy Kossuth kép, melynek magassága másfél méter, szélessége egy és egy harmad méter 230 forint. Van egy 500 forintért is, ez a legdrágább. Egy életnagy mellkép formában festett gyönyörü Kossuth kép rámástól 35 forint. Van készen 50 forintért és 100 forintért, sőt egy 170 forintos is. A nagyobb értékü arczképek megfestésével természetesen mindig a kép árának megfelelő jelesebb magyar művészeinket bizzuk meg.

Egy egész hű életnagy, valódi bronz szobra Kossuthnak 460 forintért — egy föszöntvényü, bronzzal bevont szobra 20 és 25 forintért rendelhető meg. A fentebb leirthoz hasonló nagyságu 230 forintos olajfestésü életnagy Kossuth képet muzeumunkon kivül bárhol is kétszeres áron festenek; éppen úgy a 35 forintos, 50, 100 és 170 forintos életnagy mellkép alaku Kossuth festményeinkhez hasonló, de nem oly hű képeket, sokkal drágábban készitenek bárhol. A leghivebb bronz szobrot is olcsóbban adjuk mint mások.

Az 1848—49-iki muzeumunk a mi dicső hőseink, vértanuink és Kossuth apánk emlékeinek igazi Pantheona. A hazaszeretetnek ez iskoláját és templomát támogatja mindaz, aki kiadmányainkszobrainkból és olajfestmenyeinkből vásárol.

Kossuth Lajos szent emlekének hoznak méltó áldozatot, midőn mitőlünk rendelve Kossuth szobrokat és festményeket, ezzel is támogatják Kossuth apánk dicsőségének igaz Pantheonját, a fővárosi 1848—49-iki ès Kossuth muzeumot.

Budapest, 1902. szeptember 10.
IV. Városház-utcza 14.

Hazafias tisztelettel

Kriváczy József

1848—49-i honvédtüzér ezredes Komárom volt tüzérparancsnoka.

Gr. Kreith Béla

az 1848—49-i és Kossuth muzeum alapitója.

Az 1848—49-iki gyüjtemény és Kossuth-muzeumról.

Irta: Sissovich Károly.

A történelem igazolja, hogy csak az a nemzet számithat maradandó létre, mely a mult nagy idők emlékeit kegyelettel ápolja, hálából oszlopot emel a nagy korszakok kimagasló alakjainak, ereklyeként őrizve mindazon dolgokat és tárgyakat, melyek a nemzet régi dicsőségét hirdetik

Az 1848—49-i szabadságharczunkra vonatkozó arczképek, eseményképek fegyverek és egyéb emléktárgyakban leggazdagabb gyüjteményünknek, a Budapesten levő nagyszerű Ereklye-muzeumnak sok ezerre menő emléktárgyait gróf Kreith Béla gyüjtötte össze nagy tudással, de még nagyobb ügyszeretettel.

A főváros által átengedett Stefánia-úti mücsarnokban elhelyezett 1848—49-iki és Kossuth-muzeum anyagának nagy mennyiségéhez képest — a fővárosi vigadóban 10 év előtt rendezett 48-as kiállitásnak tárgyai, melyek a nemzeti muzeumban vannak, kicsinyes, jelentéktelen apróságok ehhez, az azóta gyüjtött muzeumhoz képest.

E gyujteménynek legbecsesebb része a halhatatlan Kossuthnak egy ezer és tizenegy különböző nyomtatott képe. Ezek közt a világ minden részében 1841-től máig fényképezett és nyomtatott 400-nál több Kossuth-arczkép van, közte nyomtatott életnagyságú Kossuth-kép 44 féle melyekből legfeljebb 14—15-féle van általánosan ismert kép, a többi mind külföldi és olyan a mely ma már nagyon nehezen szerezhető meg. Ezen kivül 600-nál többféle olyan esemény és csoportkép van, a melyek mindegyikében látható Kossuth alakja is. Tehát ezernél többféle Kossuth-kép összegyüjtve Európa és Amerikának csaknem minden államából.

A képeken kivül 73 különböző minden korbeli Kossuth-szobor van a fővárosi szabadságharczi muzeumban

Báró Felder v. b. titk. tanácsos, Bécsnek régi polgármestere, a legnagyobb arczképgyüjtő, ki Európa és Amerika összes arczképgyüjtőivel levelezett, kijelentette, hogy egy embernek különféle arczképeiből a világon legazdagabb arczképtár ez a gr. Kreith által gyüjtött Kossuth arczkép gyüjtemény.

Az 1848—49-iki muzeumban ezenkivül 369-féle Petőfi-kép van és 405 olyan kép, a mely mind az 1848—49-iki vértanukat, a kivégzéseket, börtönjeleneteket és börtönt szenvedettek képeit mutatja. E képek nagyrésze egykorú rajz és festmény.

Ezenkivül még háromezernél több példányt tartalmaz a Kreith-féle 48-as muzeum egyéb emléktárgyakból; a tábornokok és jeleseink arczképeiből, a szabadságharczi nagyobb események és csaták képeiből, proklamácziok, okmányok, fegyverek, felszerelési tárgyak, osztrákoktól elvett zászlók és más 1848—49-iki ereklyékből; itt vannak Kossuth ruhái és csaknem összes turini butorai is Ha a magyar nemzet valaha független lenne, úgy e tárlatért bizonynyal százezreket adnának

Hogy milyen fáradhatlan odaadással és e mellett mily rendkivüli találékonysággal gyüjtötte és vásárolta össze gróf Kreith az 1848—49-es Kossuth muzeumának mesés gazdag tárlatát, arról csak azoknak lehet fogalmuk, a kik őt közelebbről ismerik. Ennyi leleményességet pénzügyi vagy ipari vállalatokra értékesitve, bizonynyal milliókat szerezhetett volna.

Gróf Kreith Béla már ifju korában is kiváló jelét adta önfeláldozó, nemes hazaszeretetének, midőn a 80-as évek elején történt hires egri zászlósértés alkalmával fényes elégtételt szerzett azzal hogy a magyar zászlónk megsértéséért párbajra hivta Seeman cs és kir. ezredest, akinek azután a lapokban is ki kellett nyilatkoztatnia, hogy a mi nemzeti lobogónkat tiszteli és nagyra becsüli.

Gróf Kreith Bélának minden ismerőse jól tudja, hogy a gróf az itt leirt muzeumot a külföldnek majd minden államában szabadalmazott számos és fel ünést keltett nagyszerű találmányainak értékesitéséből szerezte. Ebből hozott nagyobb áldozatokat az 1848—49-i és Kossuth kultusznak és nem a muzeum kiadmányainak csekély jövedelméből.

A muzeum által kiadott 2 3, és 5 korona értékü Kossuth képeket ajánljuk a hazafias közönségnek. A képek és könyvekből a muzeumnak maradó csekély haszon az egyetlen jövedelem, a melylyel még megmenthetjük a 48-as hősök, vértanuk és Kossuth Atyánk emlékeinek igaz Pantheonát, a fővárosi 1848—49-i és Kossuth muzeumot. Ha minden jó magyar egy egy példányt vesz e kiadmányokból.

* * *

Báró Helfert József

valóságos belső titkos tanácsosnak, a Ferencz József rend főkanczellárjának az 1848—49-i eseményeket történet-irójának levele GRÓF KREITH BÉLÁHOZ.

Méltóságos Gróf!

Nem mint politikus, hanem mint történész a lehető legnagyobb érdeklődéssel vizsgáltam meg gyüjteményeit, a melyek az 1848—49-ben Magyarországon történtekre vonatkoznak. Mostani gyüjteményének szinte beláthatatlan gazdagsága fölött annál nagyobb volt a csodálkozásom, mert még igen élénken emlékszem előbbi gyüjteményére, a melyet pár éve a Nemzeti muzeumnak adott át s a melyet a mostani gyüjteménye ugy a képek és emléktárgyak számbeli mennyiségére, mint sokféleségére és történelmi becsére nézve, messze tulhalad. stb.

Tisztelt családja tagjainak is kedves emlékébe ajánlva magamat, maradok igaz tisztelője

Bécs, 1898. junius 11 **Helfert.«**

Reméljük, hogy az 1848—49-iki dolgok megitélésében elsőrendü muzeumi szakembernek, báró Helfertnek ezen levélben tett nyilatkozatára a Kreith-féle 1848—49-i muzeumot kárositani és azt minduntalan kisebbiteni törekvő gyáva gazok talán meghunyászkodnak lassanként.

Báró Helfert József belső titkos tanácsosnak, az osztrák történelmi gyüjtemények főfelügyelőjének, a Ferencz József rend főkanczellárjának fent irt eredeti levelét lefotografálva megküldötte gróf Kreith a fővárosi tanács összes tagjainak, kik ennek daczára Heltai inditványa folytán elvették az 1848—49-iki és Kossuth muzeumnak helyiségét.

Az 1848—49-iki dicső emlékü hőseink, vértanuiuk és Kossuth Atyánk emlékeinek kiszállástalanitását Márkus és Halmos polgármesterek is annyira restelték, hogy nyomban kijelentették, miszerint a Károly kaszárnyában adnak helyet a muzeumnak. Igéretüket eddig nem váltották be.

Kossuthnak gr. Kreith Bélához intézett leveléből.

Turin, Via dei Mille 22.
1892. október 15.

Kedves gróf Kreith!

Engedje megujitanom köszönetemet becses látogatásáért, mely mindig kedves emlékeim közé fog tartozni, s nagyra becsülésemet a fáradhatlan buzgalomért, s eléggé nem méltányolható áldozatkészségéért melyet ön a 48—49-iki, korszak történelmét felvilágositó adatok kifürkészésére s összegyüjtésére és a tényezőkre való visszaemlékezés ébren tartására szentelni meg nem szünik, oly hazafiui igyekezet ez, mely ama nagy nemzeti erőfeszités iránti érdeklődés élesztésével hatályosan közre hathat arra, hogy a multnak kegyeletes emlékezete csirája legyen a jövendőnek.

Fogadja Gróf ur tiszteletem kijelentése mellett őszinte barátságos üdvözletemet.

KOSSUTH LAJOS.

BUDAVÁR BEVÉTELE.

— 1849. május 21. emlékére. —

(midőn a magyar fővárosi tanács az 1848—49-i muzeumot szállástalanná tette és a Kossuth ereklyék helyébe — a városligeti régi műcsarnokban — a Károly kaszárnyáról levett kétfejű sasokat szállásolta be.)

Ennek a szent napnak áldás és dicsőség!
A ki akkor harczolt, él-e egy-két hős még?
Bár az utolsó is feljut már az égbe:
Örökké ragyogó marad az emléke.

Örökzöld virága diadalmas multnak:
Mikor a Gellérten a tüzek kigyultak,
Egyszerre rohant föl száz meg ezer honvéd;
A várvédő osztrák azt se tudta honnét?

Fiatalok, vének azon dulakodtak:
Ki vágjon neki az első létrafoknak?
A halálba mentek, meg nem álltak mégse,
A mig övék nem volt Buda minden része.

A fekete-sárgát ott fönn letiporták,
Darabokra tépték, levegőbe szórták;
S kit Buda nem látott negyedfélszáz évig:
Szent nemzeti zászlónk lobogott az égig.

Harsogott reá az ország négy határa:
Győztek a honvédek, mienk Budavára!
Hej, de hamar elszállt köde a mámornak:
Lánczai csörögtek a zsarnok pokolnak.

De a magyar lelket csak meg nem fojthatták:
Újra kivirul az ősrégi szabadság:
Diadal magjából kelt ki a jog fája,
Lombbal és gyümölcscsel ékes koronája.

Hentzi helyén immár az öröm virága,
Teljes a magyarság ősi szabadsága;
Hamvain a győzve elesett honvédnek
Hódolat jeléül emléktüzek égnek.

A szivek dobognak, a szemek lobognak,
A vitéz had im most megy a bástyafoknak;
Boldog visszhangjául győztesek hevének,
Millick szivében zeng a hálaének.

* * *

. . . De hol Budapestnek bölcs városatyái?
Kezd tán fejüknek a nagy szabadság fájni?
Mig a hálás nemzet az ünnepre tódul,
Hova futnak ők az örömriadótul?

A nagy folyam árját tenyérrel elálljak:
Kossuth ereklyeit utczára dobálják;
Ontják a rút mérget, megvadult varangyok
Pusztuljatok innen, ti hontalan rongyok!

Nemzeti szent kincsek, vihar-eső verjen?
A feledés pora végkép beseperjen?
Itt, a hol az önzők csak haszonra lesnek:
Negyvennyolcas emlék nem kell stréberéknek!

. . . És bámul a nemzet a kegyetlen gőgre;
S nem zúdul haragja rá a vakmerőkre?
Nem nyul erős karja a zászlók nyeléig,
Hogy vágjon a szolgák görnyedt hátán végig? *)

*) Nem bizony, mert még most is szállástalanok a Kossuth ereklyék és az 1848—49-i nemzeti kincsek.

Lomtárba vele!

(A fővárosi tanács ama határozatára, mellyel az 1848—49-i és Kossuth muzeumnak átengedett helyiséget elvette. A kiszállástalanított Kossuth emlékektől elvett helyiségben ott vannak a Károly kaszárnyából levett nagymennyiségü kétfejü sasok is.)

Egyszer, valamikor régen, talán hét év előtt a magyar főváros haza hozta Kossuth Lajost, hogy halópora a haza földével egyesüljön. Ilyen régidőre kicsoda emlékeznék már? Sietős az utunk; nem kószálhatunk be minden ligetet, még ha istenek lakják is; és nem pihenhetünk meg minden árnyékban, ha mindjárt a nemzeti gyász sötét fátyola okozza is azt.

Haladnunk kell, hogy el ne hagyjon a többi. A kik im, előre törnek szörnyü ökleléssel, minden virágot eltipornak, minden szemetet fölkavarnak, minden sárcsatornán keresztül gázolnak — némelyik térdig jár benne, a másik nyakig; de bele nem fullad egy se, hanem megy tovább, soha hátra nem néz, mindig előre, neki a partnak csuszva, mászva négykézláb, hasra lerogyva, térden rimánkodva, föl a meredek uton a meddig csak lehet, sőt azon is túl, hol már nem hallható a közitélet moraja és nem érezhető a büntetőjog keze.

Ebben a nagy sietségben kicsoda gondol a multra? Kinek jut ideje arra, hogy megálljon egy-egy halványuló emlék előtt és cypruságot tegyen egy-egy sirhalomra? Ilyfajta révedezésre bizony nincs idő Mert a többi megy, fut, rohan és aki megáll egy könyet ejteni: lemarad a vonatról, helyét elfoglalják, késését félremagyarázzák; gyanussá lesz és meg nem bizható.

Arról a Kossuth Lajosról, kit egykor, régen, ki tudná mikor, talán még a regeviságban, a magyar főváros hazahozatott, egy buzgó és szorgalmas buvár ezernyi emléket gyüjtött össze. Képeket, rajzokat, metszeteket, szobrokat, iratokat, igen nagy mennyiségben A gyüjteményt fegyverek, ruhák, zászlók, bilincsek, fairagaszok, följegyzések, levelek, okmányok, térképek egészitik ki a szabadságharcz korából. Együtt az egész egy gazdag, változatos, jól rendezett, értékes muzeum; gyönyör a szemlélőnek, oltár a hazafinak, kincs a történetirónak. Voltaképpen a reménynek egy sugárkévéje, mely fényözönt vet a multból a jövendő felé. Egy mérleg a nemzet valódi értékéről. Tanuságtétele a rejtve élő közerőnek Figyelmeztetés a kötelességek becsületes betöltésére. Élő, látható, megfogható, beszélő historia arról, hogy önérzet, bizalom, hit, a jognak tisztelete, a szabadságnak szeretete, a hazafiságnak önzetlensége miként tudja a próbák nehéz napjaiban hőskölteménynyé varázsolni a nemzet köztevékenységét. Ilyen ez a muzeum. Gyüjtője, tulajdonosa Kreith Béla gróf. Ügyszeretetnek, lankadatlan buzgóságnak és szakértelmének méltó eredménye ez a gyüjtemény. Becses nekünk is, kikben kegyelet él. Becsesebb lesz a jövendőnek, mikor majd a hiperlojalitás nem zavarja meg az érzületek kristályát.

Ennek a gyüjteménynek a magyar főváros helyet adott üres műcsarnokaban. Ott van egy és fél év óta. Az azonban nem engedte meg, hogy nyilvános látogatásra megnyitható legyen. Mintha dugáru volna, ami ott van. Avagy talán egy erkölcsi robbanó szertár, mely lángra lobban halk sóhajoktól? Képzelődés. Nem vagyunk olyan gyulékonyak. Okunk sincs, erönk sincs, tüzünk sincs hozzá. Vérünkben sok a savó, lelkünkben nagy a renyheség és hogy boldogok, gazdagok virágzók vagyunk, azt csak az imént bizonyitotta ránk a kormány.

A robbanásról tehát szó se legyen. Maradjunk a dugárunál. A főváros egy kis orgazdasagra vállalkozott. Helyet adott a csempészett portékának. Különben óvatos volt. A nyilvánosság kizárásával emberelte meg magát Az irast követte; ne tudja a balkezed, hogy mit csinál a jobb. Ennélfogva »véka alá rejtette a gyertyát«: miáltal egy kis ellenkezésbe jött az irással, a mi nem s egészen oktalan módszer mert fődolog, hogy a kegyelet káposztája megmaradjon, a hiperlojalitás kecskéje pedig jóllakjék

Nyugta az emléknek még nincsen. Valakinek, valahol valamikor szemet szur El van ugyan rejve, de hátha keresztül tör a vastag falon, mint egy Röntgen sugár? Hátha éppen akkor tör keresztül, mikor valamelyik bozontos szemöldökü kegyelmesúr arra kocs kázik? Szörnyüség volna! Gyanus hirbe keverednek a főváros. Eltalálna homályosodni a Haynau diszpolgárságának dicső emléke. Nosza, kivele! Tessék elhurczolkodni! Ötven éves évfordulóját ünnepeltük a 48-ki ujjászületésnek és az ujjászületett vérkeresztségének. Fényt, lendületet, áhitatot azzal készül adni a főváros ennek az ünnepnek hogy a születésnek és keresztségnek emléktárgyait kidobja az utczára. Megható ragaszkodas a nagy mu thoz; csodálatos tanúsága a kegyeletnek! Hadd legyen hajléktalan az az emlékcsoport, a miként bujdosók lettek, kik létrehozták és megvédelmezték magát a nagy művet!

Lomtárba vele! Ne alkalmatlankodjék a történetek útjába! Én pedig csak azt sajnálom, hogy Kossuth Lajost hazahozta a főváros. Jobb lett volna szegénynek a turini czipruscok árnyában pihenni. Sirhalmát az a város nem rugdosná meg, miként megrugja ez, mikor a rávonatkozó ereklyéket kidobja kebeléből.

Bartha Miklós.

Az 1848 49-i muzeum ma is szállástalan.

Ez a mi 1848—49-i hőseink, vértanuink és Kossuth Atyánk emlékeit tartalmazó fővárosi muzeumunknak szomoru története és állapota 1902. szeptember 19-én Kossuth Lajos 100-ik születése napján.

2002

2012